

ΜΕΛΛΟΝ ΤΟ

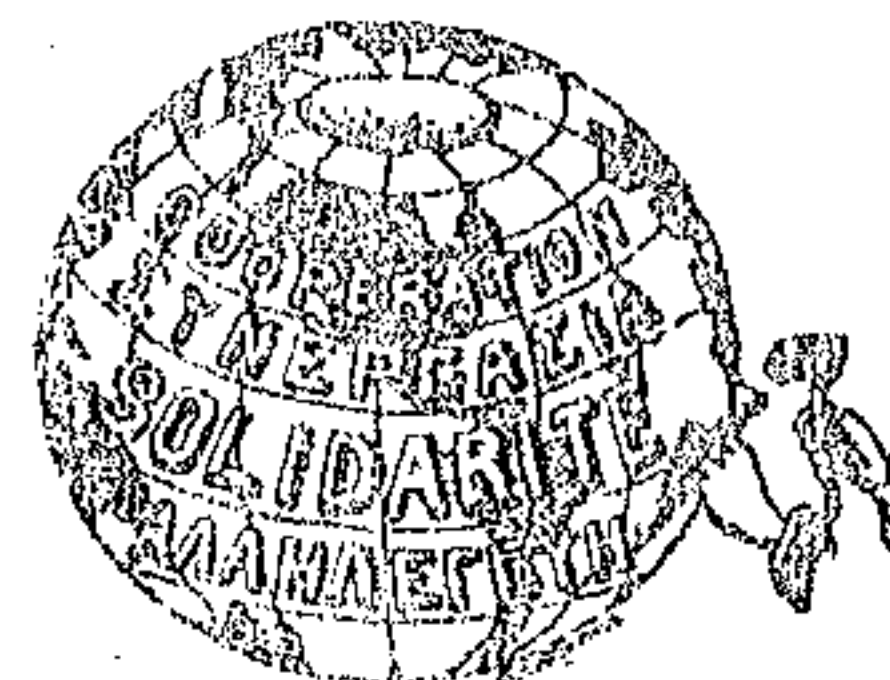
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ

ΜΕΤΕΡΕΣΤΕΡΗ ΜΕΣΤΗ
ΜΕΤΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

ΙΔΡΥΤΗΣ: Γ. Α. ΣΠΕΡΣΙΩΤΗΣ

ΕΤΟΣ Γ.
ΜΑΡΤΙΟΣ-ΑΠΡΙΛΙΟΣ

ΑΡΙΘ. 27-28
1921

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΠΑΡ' ΟΜΑΔΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ
Α. Φ. ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γ. Κ. ΚΟΤΖΙΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

— ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΛΑΜΠΙΡΟΣ :—	Μιογραφία γραμμένη υπό του καθηγητού Α. Ρι- bio y Luch.	Σελ. 860
— Ε. Κ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΠΟΥΛΟΥ :—	'Ασφάλεια κατά των 'Ασθενειδων	858
— Β. Α. ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ :—	Κοινωνική και Κρατική 'Οργάνωσις	866
— Γ. Δ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ :—	Δι' πρόοδοι άλιείας εν Θράκη	874
— Γ. Κ. ΓΕΩΡΓΑΛΑ :—	Δι' εν 'Ηπείρω έμφανίσεις οδοντογονανθράκων και αι έπι- αυτών έρευνητικά έργασια	880
— ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΕΤΑΛΑ :	Συνταγματικά Μελέται : Παρατηρήσεις εις τας καθι- Γλώσσης και άμεταφράστου των Εδαγγελίων υποδεικνυομένας μεταφράσεις	890

ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

— ΝΑΥΑΡΧΟΥ SCHEER :—	Δι' Άγγλικαί μέθοδοι διεξιγωγής του ναυτικού κα- λέμου	900
----------------------	---	-----

ΤΟ
ΜΕΛΛΟΝ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΜΕΤΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

Ἐκδομένη εβδομαδιαῶς ἀπὸ τοῦ μηνὸς εἰς 90-150 σελίδας
ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ CHARLES GIDE

Καθηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Κριτικῆς Οἰκονομίας
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων

ΙΑΡΥΤΗΣ: Γ. Α. ΣΠΕΤΣΙΩΤΗΣ
Διευθὺν Διδακτατοῦχος Διοικ. καὶ Οἰκονομολογικῶν Σπουδῶν
τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων

Ἔτησίᾳ συνδρομὴ δρ. 25 — Ἐπιταρχιῶν δρ. 27
Ἐξωτερικοῦ δρ. 30. Ἐξάμηνος δρ. 15.
Ἐκαστον τεύχος δρ. 2.50.

Γραφεῖα: Ὀδὸς Νίκης ἀριθ. 28.

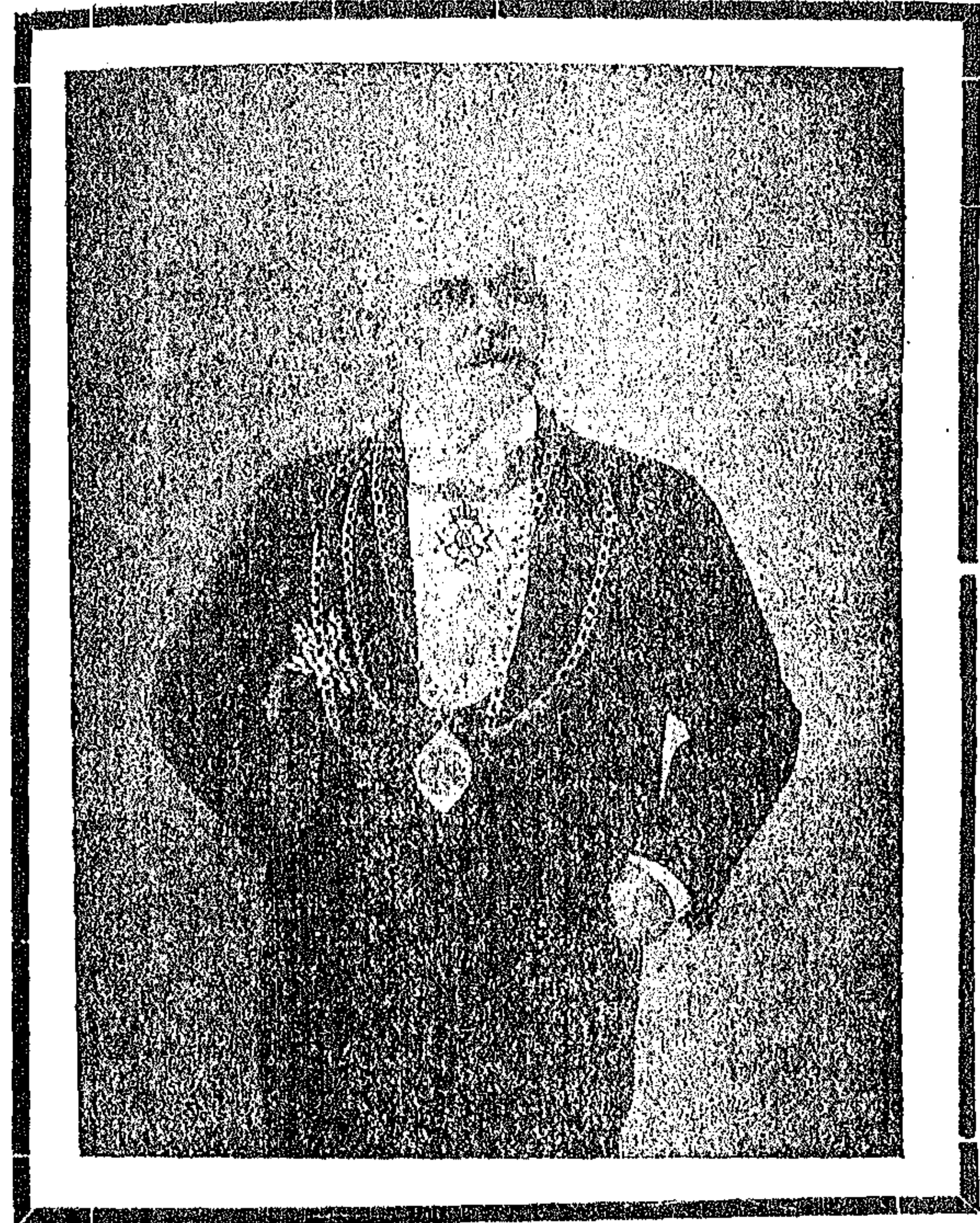
ΣΗΜ.—Τὸ «Μέλλον», ἀποβλέπον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν δημιουργίαν
κινήσεως ἐπιστημονικῶν ἰδεῶν ἐν Ἑλλάδι, δὲν δημοσιεύει ἄρθρα ἀριστά-
μενα τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐπιπέδου ἢ ἀπορρέοντα ἐκ κομματικοῦ ἀνταγω-
νισμοῦ. Οἱ συγγραφεῖς τῶν διαφόρων ἀρθρῶν φέρουσι τὴν εὐθύνην τῶν
ἐν αὐτοῖς διατυπωμένων γνώμων.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΣΤΑΔΙΟΥ 14

Ἐνεργοῦνται πάσης φύσεως Τραπεζικαὶ ἐργασίαι, ἴτετοι:
Ἀγορὰ καὶ πώλησις συναλλάγματος. Ἐκδόσις ἐπιταρχῶν καὶ τηλεγρα-
φικῶν ἐμβασμάτων ἐπὶ πάσης πύσεως τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Ἐκδόσις πιστω-
τικῶν ἐπιστολῶν. Ἀνοιγμα πιστώσεων. Παραλαβὴ φορτωτικῶν καὶ
προκαταβολῶν ἐπ' αὐτῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐξωτερικῷ. Δάνεια ἐπὶ
ἐνεχύρω. Προξενολήσεις ἐμπορικῶν γραμματικῶν κλπ. κλπ.

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

- 3 ο)ο διὰ καταθέσεις εἰς πρώτην ζήτησιν.
- 3 1)2 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ 6 μῆνας τοῦλάχιστον.
- 4 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ ἕν ἔτος.
- 4 1)2 ο)ο διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη.

Σημίωρος

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

Ὁ ἐν Βαρκελώνῃ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἀντόνιος Ρόμπιο ὁ Λιούκ, ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων ἱστορικῶν καὶ μεσαιωνοδιφῶν, ἐγραψε καταλανιστὴ τὴν κατωτέρω νεκρολογίαν τοῦ ἀειμνήστου Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου, ὅπως δημοσιεύῃ ἐν τῷ ἐν Βαρκελώνῃ ἐκδιδομένῳ περιοδικῷ «Ἐπετηρὶς τοῦ Ἰνστιτούτου τῶν καταλανικῶν σπουδῶν» (Anuari de l' Institut d'Estudis Catalans). Ἡ προκειμένη μετὰφρασις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ν. Μαυρόκη ἐκ μεταφράσεως εἰς τὴν ἰσπανικὴν γλῶσσαν, γενομένης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κ. Ρόμπιο ὁ Λιούκ.

Παλαιὰ φίλια, χρονολογουμένη ἀπὸ τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν, προελθοῦσα ἐκ τῆς κοινότητος τῶν περὶ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν τῶν μέσων χρόνων σπουδῶν ἡμῶν, διακοπεῖσα δὲ μόνον διὰ τοῦ θανάτου, με συνέδεε πρὸς τὸν διάσημον Ἑλληνα ἱστορικόν, ὅστις ἀναμφιβόλως ὑπερέβαλε τοὺς συγχρόνους Ἕλληνας συναδέλφους του.

Ὁ ἀειμνήστος Λάμπρος εἶναι δικαιοτάτον νὰ τιμηθῇ ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Ἰνστιτούτου τῶν καταλανικῶν σπουδῶν, καθόσον οὐ μόνον ἦτο ἀρχαιότατον μέλος τῆς ἡμετέρας βασιλικῆς Ἀκαδημείας τῆς Φιλολογίας καὶ ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς βασιλικῆς Ἀκαδημείας τῆς Ἱστορίας τῆς Μαδρίτης, ἀλλὰ καὶ διότι παρέσχε σπουδαίας ὑπηρεσίας ἐν τῇ διαφωτίσει τοῦ χρονικοῦ τοῦ καταλανικοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν. πρέπον δ' εἶναι ν' ἀποβλέπωμεν πάντοτε μετ' ἰδιαίζοντος ἐνδιαφέροντος πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐργασίας τὰς σχετικὰς πρὸς τὰς ἐν Καταλωνίᾳ τοιαύτας καὶ μάλιστα τὰς ἐν τῷ ἐν Βαρκελώνῃ Ἀρχεῖφ τοῦ ἀραγωνικοῦ στέμματος γενομένας.

Ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας οὐδέποτε θὰ λησμονήσῃ τὰς περιποιήσεις, ὧν ἔτυχε κατὰ τὸ τελευταῖον εἰς Ἑλλάδα ταξιδιὸν του, ἐν ἔτει 1909, χάρις εἰς τὰς φροντίδας καὶ τὰς συστάσεις τοῦ Σπ. Λάμπρου, τὸσον ἐν τῷ Ὑπουργείφ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκκαδεύσεως ἐν Ἀθήναις ὅσον καὶ ὑπὸ τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἐν Θήβαις, Λεβαδείᾳ, Ἀμφίση, Λαμίᾳ καὶ Ὑπάτῃ.

Καὶ τὸ Ἰνστιτούτον ὅμως τῶν καταλανικῶν σπουδῶν διατηρεῖ ὡσαύτως ἀγαθὴν ἀνάμνησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Σπ. Λάμπρου· ὅτε δηλ. ἤρξατο ἐκδιδομένη ἡ ἡμετέρα Ἐπετηρὶς, ἣτις εἶναι τὸ σπουδαιότερον

δημοσίαιμα, ὅπερ παρήγαγεν ὁ σύγχρονος καταλανικὸς πολιτισμὸς, ἐζητήσεν ἀνταλλαγὴν πρὸς τὸ λαμπρὸν ἱστορικὸν περιοδικὸν τοῦ «Νέος Ἑλληνομνήμων», ἐφειλόμενον ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὴν προσωπικὴν του ἐργασίαν, ὅπερ μαρτυρεῖ τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ συγγραφέως καὶ ἐκδότου ἅμα διὰ πάντα τὰ ζητήματα τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν. Τοὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βιβλιοθήκῃ τῆς Καταλωνίας ἀποκειμένους 13 τόμους τοῦ περισπουδάστου τούτου περιοδικοῦ συμβουλευόνται ἀπλήστως πάντες οἱ ἐν Βαρκελώνῃ καταγινόμενοι πρὸς τὰς ἑλληνικὰς σπουδὰς. Ἐὰ δὲ τεύχη β' καὶ γ' τοῦ ΙΔ' τόμου, ἀφιερωμένα ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρός, ἀπεστάλησαν ἡμῖν πρὸ ὀλίγου ὑπὸ τῆς ἐριτίμου συζύγου του, τῆς διακεκριμένης ἑλληνίδος κυρίας Ἄννης Σπ. Λάμπρου, ἣτις τόσον ἐπαξίως φέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἀειμνήστου συζύγου της. Ἐὸ Ἰνστιτούτον, εἰς ἀπάντησιν τῆς εὐγενοῦς ταύτης ἀποστολῆς, ἐπεμψε θερμὸν εὐχαριστήριον τῇ ἐριτίμῳ χήρᾳ, ἐν ᾧ δεόντως ἐκδηλοῦται ἡ μεγάλη εὐγνωμοσύνη τοῦ ἡμετέρου σωματείου.

Ὁ Σπ. Λάμπρος ὑπῆρξεν ἴσως ὁ γονιμώτερος πάντων τῶν συγχρόνων ἑλλήνων συγγραφέων, ἀφοῦ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα καὶ δημοσιευθέντα ἀνέρχονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 63 τόμων, περιλαμβανόντων 479 ποιήματα παντὸς εἴδους, ποιητικὰ, ἱστορικὰ, ἀρχαιολογικὰ κ.τ.λ. Ἐκ τῶν τόμων τούτων 17 εἶναι μεταφράσεις ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν ἔργων διασήμων ξένων συγγραφέων καὶ 13 ἀπαρτίζουσι τὸ ἤδη μνημονευθὲν περισπούδαστον περιοδικόν.

Ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἑλλάδι εἶναι μοναδικὴ παρομοία διανοητικὴ παραγωγή, ὡς ἡ τοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου, ὅστις πλεῖστα ἐξ ἰδίων ἐδᾶπάνησε πρὸς δημοσίαιαν καὶ ἔκδοσιν τῶν ἔργων του.

Ἐπειδὴ ἡ ἡμετέρα ἐπετηρὶς εἶναι ἀφιερωμένη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μελέτην μόνον τῆς ἡμετέρας φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ζωῆς, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ περιορισμένου χώρου τοῦ περιοδικοῦ, ἐκ τῶν ἐργασιῶν τούτων τοῦ Λάμπρου θὰ μνημονεύσωμεν κυρίως ἐκείνας, αἵτινες ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πραγματεύονται περὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἡμέτερον πολιτισμὸν καὶ τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν.

Ἡ συγγραφικὴ παραγωγή τοῦ Σπ. Λάμπρου δὲν ἀπετυπώθη μόνον ἐν τῇ μητρικῇ του γλώσσῃ, ἀλλ' ἄρθρα τινὰ καὶ σπουδαῖαι μελέται αὐτοῦ ἐγράφησαν γαλλιστί, ἀγγλιστί, ἰταλιστί καὶ γερμανιστί, καθόσον ὁ σοφὸς καθηγητὴς κατεῖχεν ἐντελῶς τὰς γλώσσας ταύτας, προκαλῶν τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀκροατῶν του ἐν τοῖς πολυαριθμοῖς συνεδρῶσις τῇ

ιστορίας, αρχαιολογίας κ.λ., εἰς ἃ παρευρέθη εἴτε ἰδιωτικῶς εἴτε ὡς ἀπεσταλμένος τῆς κυβερνήσεώς του ἢ τῶν σπουδαιότερων σωματείων τῆς πατρίδος του.

Ὁ καθηγητὴς Σπ. Λάμπρος ἐγεννήθη ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς νήσου Κερκύρας, πατρίδι πολλῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, τῇ 8ῃ Ἀπριλίου 1851. Ἦτο υἱὸς τοῦ ἐπιφανοῦς νομισματολόγου Παύλου Λάμπρου, ὅστις, εὐκατάστατος ὢν, τῷ παρέσχε τὰ μέσα τελειότητος ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαίδευσως. Σπουδάζων ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν φιλοσοφίαν, ἐξηκολούθησε τὰς σπουδὰς του ἐν τοῖς πανεπιστημίοις τοῦ Βερολίνου, τῆς Λειψίας, ἐνθα ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τὸ 1873, τῶν Παρισίων, τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Βιέννης, ἀσκούμενος πρὸ πάντων ἐν τῇ βυζαντινῇ παλαιογραφίᾳ, ἐν ἣ ἀπέκτησε εὐθεντίαν ἐν τῇ πατρίδι του.

Ἦδη ἀπὸ τῆς νεότητός του ὁ Λάμπρος ἔκλινε πρὸ πάντων πρὸς τὰς ἱστορικὰς σπουδὰς καὶ μάλιστα τῶν μέσων χρόνων, ἐκ καθαρῶς ἐπιστημονικῶν ἐλατηρίων. Χάριν δὲ αὐτῶν παρητήθη τῆς καλλιέργειας τῆς ποιήσεως, ἣτις ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος καὶ ἐνθουσιώδης ἔρωσ του, τόσον πρόωρος, ὥστε τὸ 1866, ἐν ἡλικίᾳ 15 ἐτῶν, ἐδημοσίευσεν ἤδη τὰ πρῶτα ποιητικὰ δοκίμιά του. Εἰς τὰ παιδικὰ ταῦτα στιχουργήματα ἔδειξε τόσον ἐξαιρετὰ ποιητικὰ χαρίσματα, ὥστε, κατὰ τὴν γνώμην κριτικοῦ τινος — περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ὁποίας δὲν ἔχομεν τὴν εἰδικότητα ν' ἀποφανθῶμεν—καλλιεργῶν ταῦτα θὰ καθίστατο εἰς τῶν καλλίστων ποιητῶν τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος. Ἐκεῖνος ἐν τοῖτοις δὲν συνεμρίζετο τὴν γνώμην ταύτην καὶ βραδύτερον, ὅταν παρητήθη ὀριστικῶς τῆς θεραπείας τῆς ποιήσεως, διεδήλωσεν ὅτι ἐθεώρει ἑαυτὸν κακὸν στρατιώτην τῶν μουσῶν, ἀναφερόμενος κυρίως εἰς τοὺς στίχους τῆς πρώτης δραματικῆς παραγωγῆς του, περὶ ἧς μετ' ὀλίγον θὰ εἴπωμεν τὰ δεόντα. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Λάμπρος, ὅστις τόσον κατὰ βῆθος ἐγνώριζε τοὺς κλασσικοὺς Ἕλληνας, ὥστε ἢ προνομιούχος μνήμη του νὰ ἔχη πάντοτε πρόχειρα μακρὰ ἀποσπάσματα ἐξ αὐτῶν, καὶ ὅστις, μετὰ ψυχῆς ποιητοῦ καὶ καλλιτέχνου, ἥσθηεντο ζωηρότατα τὸ ἀπαράμυλλον ὕψος τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης τῆς ἐνδόξου ἐκείνης ἐποχῆς, καὶ ἦν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶχεν ἰδέας καὶ ἐμπνεύσεις ὑψηλοτέρας παντὸς ἄλλου λαοῦ τῆς γῆς, ὁ Λάμπρος, λέγομεν, προσέβη εἰς τὴν μεγάλην θυσίαν νὰ παρατηρή ὅλων αὐτῶν τῶν θησαυρῶν, ὅπως ἐπιδοθῆ, μετ' εὐλαβοῦς καὶ ἀφιλοκερδοῦς πατριωτικοῦ ζήλου, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του καὶ δὴ εἰς τὰ μᾶλλον παρημελημένα καὶ σκοτεινὰ σημεῖα αὐτῆς, ἀναγόμενα κυρίως εἰς τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, ὅπως προσκομίσῃ τὰ φῶτά του ἐκεῖ ἐνθα ὑπῆρχε κατ' ἐξοχὴν ἀνάγκη. Ἐπραξε

δὲ τοῦτο μετὰ τοιαύτης ἀφοσιώσεως καὶ ἐπιμελείας ὥστε νὰ δύναται νὰ λεχθῆ περὶ αὐτοῦ ὅτι ὑπῆρξεν ὁ ἀληθῆς ἰδρυτὴς τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν ἐν Ἑλλάδι. Εἶναι ἀληθῶς περιττὸν νὰ τοισθῆ πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ ἐπιφανὴς καθηγητὴς εἰς τὴν τοιαύτην προίμησίν του, διότι ἡ κλασσικὴ ἱστορία, φιλολογία καὶ τέχνη εἶναι πατρία κληρονομία ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος· ἐκ' αὐτῶν ἔχομεν ὅλοι δικαιοῦματα, καθόσον ἡ Ἑλλὰς τῶν χρόνων ἐκείνων εἶναι ἢ χώρα τῆς καταγωγῆς μας· ὅλοι εἴμεθα Ἕλληνες διὰ τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ βαπτίσματος, ὡς εἴμεθα Χριστιανοὶ διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ βαπτίσματος. Ἀλλὰ τίς θὰ ἦτο καταλληλότερος ἢ αὐτὸς νὰ ἐξετάσῃ μεθ' ὑμῶν ὁμογενῆς τὴν σπουδαίαν βυζαντινὴν ἱστορίαν, τὴν πλήρη ἀκανθῶν καὶ τραχυτήτων ἱστορικὴν ταύτην περίοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἢ μόνη ἐβλόγη τὸ ἄρχαῖον κόσμον, ἢ ἐπιζήσασα κατὰ τὸν μεσαίωνα, συνεχίζει τὸν μαρτυρικὸν βίον τῆς ἐν μέσῳ ποικίλων ἐχθρῶν καὶ ἐμποδίων;

Τοιοῦτοτρόπως ἐσκέφθη, μετ' ἐπιστημονικῆς διαγωγῆς, ὁ σοφὸς Λάμπρος, καὶ διὰ τοῦτο τὸ πρῶτον σπουδαῖόν πως καὶ ἐκτενὲς ἔργον του, δημοσιεύσεν τὸ 1870, ὅτε ἦγε τὸ 19ον ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ, ὑπῆρξε τραγωδία τις, ἣν προηγουμένως ὑπηνίχθημεν, ἐπιγραφομένη «Ὁ τελευταῖος κόμης τῶν Σαλώνων» καὶ βασιζομένη ἐπὶ προφορικῶν καὶ γραπτῶν παραδόσεων, σχετικῶν πρὸς τὴν ἄλωσιν τοῦ τελευταίου προμαχῶνος τῶν Καταλανῶν ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Ἑλλάδι. Τὸ δράμα τοῦτο, τὸ πρῶτον μαρτύριον τῆς ἀπασχολήσεως τοῦ συγγραφέως πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν μέσων χρόνων, ἐξάγει, μετὰ φλογεροῦ πατριωτικοῦ συναισθημαίους, τὸ τραγικὸν τέλος τῆς καταλανικῆς κομητείας τῶν Σαλώνων. Οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ μεμψήσῃ τοῦ Λάμπρου ὅτι δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ καταλανὸς κόμης Δὸν Λουδοβίκος Φρειδερίκος τῆς Ἀραγωνίας ἀπέθανε τὸ 1382, δώδεκα δηλ. ἔτη πρὸ τῆς ἰλιώσεως τῶν Σαλώνων ὑπὸ τοῦ Βαγιαζήτ, διότι τοῦτο ἀπεκαλύφθη μόλις ἐσχάτως διὰ τῶν ἐγγράφων, ἅτινα ἔχομεν τὴν εὐτυχίαν ν' ἀνεύρωμεν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τοῦ ἀραγωνικοῦ στέμματος. Τὸ δράμα τοῦ Ἕλληνος συγγραφέως στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν ἐρωτήτων τοῦ καταλανοῦ κόμητος μετὰ τῆς ἀνεπιβίβου ἀρχιερέως Σεραφείμ, ἀλλ' ὅπως τῷ προσδώσῃ πατριωτικώτερον χαρακτῆρα δὲν παρουσιάζει τοὺς Τούρκους ἀποσπῆντας τὴν Ἀμφισσαν παρὰ τῶν Καταλανῶν, ἀλλ' αὐτοὺς ποὺς Σαλωνίτας, ἀχθέντας εἰς ἐπανάστασιν καὶ ὀδηγηθέντας εἰς τὴν μάχην ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως των. Οἱ ἐξεγερθέντες Ἕλληνες τῆς πόλεως ἐκ τῶν γειτονικῶν χωρίων πολιορκοῦσι τὸ ἀπόρθητον φρούριον, ὃ δὲ Λουδοβίκος Φρειδερίκος φωνεῖται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἔραστοῦ τοῦ θύματός του καὶ ὁ Σεραφείμ ὑποῖ

τὴν σημαίαν τοῦ Βυζαντίου εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῶν τειχῶν, εὐχόμενος ὅπως οἱ νικηταί, ὡς νῦν ἠλευθερώθησαν τῆς δεσποτείας τῶν Καταλανῶν, οὕτω ν' ἀξιοθῶσιν ἡμέραν πινὰ νὰ ἑορτάσωσι τὴν ἑλευθερίαν ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Περὶ τοῦ ἔργου τούτου ἔχομεν γράψει ἤδη εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν (ᾄδα La Ueu del Monserrat 17—20 Δεκεμβρίου 1881).

Πρὶν ἢ ἀσχοληθῶμεν μετὰ τῶν λοιπῶν ἔργων τοῦ ἐπιφανοῦς ἱστορικοῦ τῶν σχετιζομένων πρὸς τὴν ἡμετέραν καταλανικὴν ἱστορίαν, δεόν ν' ἀναφέρωμεν ὅτι ὁ ἀείμνηστος Λάμπρος διεκρίθη ὡσαύτως διὰ τὴν πανεπιστημιακὴν του δρᾶσιν, διορισθεὶς ἔκτακτος τὸ πρῶτον καθηγητῆς τῆς γενικῆς ἱστορίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν τὸ 1887 καὶ ἀπὸ τοῦ 1890 τακτικὸς καθηγητῆς τοῦ αὐτοῦ μαθήματος αὐτόθι. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ διετέλεσε μέχρι τοῦ 1916, ὁπότε ἐκλήθη ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ν' ἀναλάβῃ τὴν προεδρείαν ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως, ἵνα διασώσῃ τὴν χώραν ἐκ τῆς μειονεκτικῆς θέσεως εἰς ἣν εὐρέθη ἔνεκα τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Ὁ Λάμπρος ἀπέκτησεν ἐπίσης ἐκτίμως μεγάλην φήμην ὡς εὐγλωττίτατος ρήτωρ, τόσον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν παραδόσεων, ὡς καὶ ἐν τοῖς διαφόροις συνεδρίοις, ἐπιστημονικοῖς, φιλολογικοῖς καὶ πατριωτικοῖς, εἰς ἃ ἐπιμόνως ἐκαλεῖτο, ἵνα ἀκουσθῇ ἐν αὐτοῖς ἡ αὐθεντικὴ γνώμη του, πρὸ πάντων δὲ ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου Παρνασοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐπὶ 30 ὀλόκληρα ἔτη ἔκαμε σπουδαίας διαλέξεις καὶ ἀνακοινώσεις. Μετὰ παλλούσης εὐγλωτίας ἐκήρυξε πάντοτε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἐθνικῆς προόδου.

Ἄλλ' ἡ κυρία του κλίσις δὲν ἦτο οὔτε ἡ καθηγεσία, οὔτε ἡ πολιτικὴ, οὔτε τὸ βῆμα, ἀλλ' ἡ καλλιέργεια τῆς ἱστορίας καὶ ἡ ἀκάματος ἔρευνα, δι' ἧς διεφώτισε πολλὰ μυστήρια ἐκ τοῦ παρελθόντος τῆς πατρίδος του. Ἐν τῷ πεδίῳ δὲ τούτῳ δὲν δύναται τις νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ὑπῆρξεν ἡ μᾶλλον προέχουσα μορφή τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος, ὁ διδάσκαλος καὶ Μέντωρ τῆς νέας γενεᾶς καὶ ἐν συνόψει εἰς τῶν μεγάλων ποδηγετῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς ὅλας τὰς δικαιοτάτας ἐθνικὰς του βλέψεις. Φλογερός ὢν ἀπόστολος τῆς μεγάλης ἰδέας ἐξύμνησεν οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν τὸν τελευταῖον αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, ἐν ἐπισήμῳ περιστάσει, δι' ἀξιωματικῶν ἀποθεωτικῶν ἐγκωμίων.

Ὡς ἱστορικός, ὑπὸ αὐστηρῶς ἐπιστημονικῆν ἔποψιν, ὑπερέβη πάντας τοὺς ἱστορικοὺς τῆς προηγούμενης αὐτοῦ γενεᾶς, τὸν Μουστοξίδην τὸν Ζαμπέλιον, τὸν Παπαρηγόπουλον καὶ αὐτὸν τὸν Ζάβαν, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἀποκαλύψας τὸ πλούσιον μεταλλεῖον τῶν ἀρχαίων

τῆς Ἑνετίας, ἀκολουθήσας τὰ ἴχνη τοῦ Χόπφ, τοῦ Θουρίτα τῆς λατινικῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Λάμπρος ὑπῆρξεν ἐπίσης εἰς τῶν θαυμαστῶν τοῦ Θουρίτα, τοῦ μεγάλου τούτου ἰσπανοῦ ἱστορικοῦ, τὸν ὁποῖον συχνάκις συνεβουλεύετο. Τὸ τελευταῖον ἔργον του «Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακά», τοῦ ὁποῦ ἐδημοσιεύθησαν τὸ 1912 δύο τόμοι, εἶναι μεγάλη συλλογὴ κειμένων σχετικῶν πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Πελοποννήσου, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Παλαιολόγων βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ βασιλεία τοῦ σοφοῦ αὐτοκράτορος Μανουήλ, ὅστις ἦτο πολὺ φίλος τοῦ ἡμετέρου βασιλέως Μαρτίνου Α' τῆς Ἀραγωνίας, ὑπῆρξεν ὡσαύτως ἀντικείμενον τῆς ἰδιαιτέρας του προσοχῆς. Τὸ τελευταῖον αὐτὸ ἔργον τοῦ Λάμπρου περιέχει ὕλην ἐξ ἐγγράφων εὐρισκομένων εἰς πλείστας τῶν 100 βιβλιοθηκῶν καὶ ἀρχαίων τῆς Εὐρώπης. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1918 ἔγραψέ μοι ἐκ Σκοπέλου, ζητῶν πληροφορίας περὶ τινος ἰσπανικῆς μεταφράσεως ἔργου ἀπολεσθέντος τοῦ Γεμιστοῦ ἢ Πλήθωνος, δημοσιευθείσης ἐν Κλουνιά (Valadolid), κατὰ τὸ ἔτος 1604.

Ὁ Λάμπρος συνέταξε προσέτι καταλόγους κωδίκων ὀλοκλήρων βιβλιοθηκῶν καὶ ἀρχαίων, διότι ἦτο, ὡς ἤδη εἴπομεν, ἔξοχος παλαιογράφος. Μεταξὺ τῶν καταλόγων τούτων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ τῶν μονῶν τοῦ ὄρους Ἄθω, εἰς δύο ὀγκώδεις τόμους, περιέχοντας τὴν περιγραφὴν πλεον τῶν πεντακισχιλίων χειρογράφων.

Ὁ Λάμπρος μὴ ἀρκούμενος εἰς ἑξαικόντιον τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ διὰ μελετῶν τῆς ἰδίας του παραγωγῆς, εἰς συμπλήρωσιν τῆς γιγαντώδους ἐπιχειρήσεώς του, ἔστρεψε μετὰ προσοχῆς τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ἔργα πάντων τῶν ξένων σοφῶν, ὅσοι ἠσχολοῦντο μὲ τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Οὕτω τὸ 1904 μετέφρασεν ἑλληνιστὶ τὸ περισπούδαστον ἔργον τοῦ ἀθανάτου Γρηγοροβίου «Ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν», κλουτίσας αὐτὸ διὰ πολυαρίθμων σημειώσεων καὶ διορθώσεων καὶ ἐπισυναψας μετάρρασιν ὅλων τῶν περὶ Ἑλλάδος μονογραφιῶν του. Μὴ ἀρκεσθεὶς ὅμως εἰς τοῦτο προσέθεσεν εἰς τὴν μετάφρασιν, ἐν εἴδει παραρτήματος, τρίτον τόμον ἐξ ἐγγράφων ἀποτελούμενον, παρακαλέσας με ὅπως ἀποστελῶ αὐτῷ τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἀνακαλυφθέντα ὑπερεκατὸν ἔγγραφα, τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ καταλανικοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν, ἅτινα ἀντέγραψα ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τοῦ Πανόρμου. Εἰς ταῦτα δ' ἐκεῖνος προσέθηκε τὰ ὑπ' αὐτοῦ εὐρεθέντα ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ρώμης καὶ τῆς Φλωρεντίας, ὡς καὶ τὰ προηγούμενα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος.

Τὸ 1908 μετέφρασεν ἐπίσης μετ' ἀξιολόγων προσθηκῶν καὶ πολυ-

αριθμῶν φωτογραφιῶν τὴν σπουδαίαν ἱστορίαν τοῦ Μάλλερ «Οἱ Λατῖνοι ἐν τῇ Ἀνατολῇ» καὶ τὸ 1914 τὴν οὐχ ἤττον σπουδαίαν συγγραφὴν τοῦ αὐτοῦ ἄγγλου συγγραφέως «Ἡ ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία». Εἰς ταῦτα δεόν νὰ προσθέσωμεν τὴν μετάφρασιν τοῦ ἔργου τοῦ ρωμάνου ἱστορικοῦ Γιόργκα «Ἱστορία τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους». Ἐν τέλει ὁ Λάμπρος ἠθέλησε, πρὸς ταῖς εἰσφοραῖς ταύταις εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν, νὰ καταστῇ ὁ ἐθνικὸς ἱστορικὸς τῆς πατρίδος του, ὡς ὁ Παπαρρηγόπουλος, καὶ κατώρθωσε τοῦτο, μετὰ μείζονος μάστιχα πλούτου ἐρευνῶν, δημοσιεύσας τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἕξι τόμους (Ἀθήναι 1886—1908). Τὸ ἔργον τοῦτο, συνταχθὲν συμφώνως πρὸς τὴν νεωτέραν ἐπιστημονικὴν μέθοδον, διακρίνεται διὰ τὴν γαλήνιον καὶ ὑγιᾶ κριτικὴν, ὡς καὶ διὰ τὸ ὑποδειγματικὸν ὕψος τοῦ λόγου ἐν ᾧ ἐγράφη.

Ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον ἐν τόσον βραχείᾳ ἐπισκοπῇσιν, οἷα ἐπιτρέπουν ταῖς ἕνδεκα τῆς ἡμετέρας ἐπετηρίδος, νὰ δοθῇ πλήρης εἰκὼν τῆς πολλαπλῆς δράσεως τοῦ Σπ. Λάμπρου, θὰ περιορισθῶμεν εἰς ὑπόδειξιν ἐκείνων ἐπιπέδων τῶν μελετῶν του, αἵτινες δύνανται νὰ ἔχωσι διαφέρον τι διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Καταλανῶν ἐν τῇ ἐνδόξῳ γῆ τῶν ἡρώων καὶ τῶν μουσῶν. Ἐκτὸς τῆς γενικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ἧς ἐποιήσαμεθα ἀνωτέρω βραχυτάτην μνησίαν καὶ ἣτις περιέχει σπουδαιότατα κεφάλαια ἀναφορικῶς πρὸς τὴν καταλανικὴν ἑταιρείαν καὶ τὸ καταλανικὸν δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν, δεόν ἐνταῦθα νὰ μνησθῶμεν τοῦ προλόγου τοῦ ἤδη μνημονευθέντος πρώτου δράματός του, ὡς καὶ σπουδαίας μονογραφίας, τὴν ὁποίαν ἐνεπνεύσθη ἐξ ἐγγράφου δημοσιευθέντος ἐν τῇ ἡμετέρῳ ἔργῳ «Los Navarros en Grecia» (Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona 1887).

Ἐν τῇ μονογραφίᾳ ταύτῃ, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ὀνοματολογία τῆς Ἀττικῆς» (Ἀθήναι 1896), ἀποδεικνύει ὁ Λάμπρος ὅτι ὁ ἄλβανικὸς ἀποικισμὸς τῆς Ἀττικῆς, ὅστις ἀποτυποῖ ἴδιον ὄλωσ χαρακτήρα ἐν τῇ χώρῳ ταύτῃ, χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ ἡμετέρου βασιλέως Πέτρου τοῦ φίλου τῆς ἐθιμοταξίας (Pedro el Ceremonioso) καὶ ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐκ προνομίου παραχωρηθέντος εἰς τοὺς Ἀλβανοὺς ἐκείνους οἱ ὅποιοι θὰ μετέβαινον ὅπως κατοικήσωσιν εἰς τὸ καταλανικὸν δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐν τῷ περιοδικῷ «Νέος Ἑλληνομνήμων», τοῦ ὁποίου μοναδικὸς συνεργάτης ὑπῆρξεν ὁ Λάμπρος καὶ τὸ ὁποῖον μετὰ τὸ βυζαντινὸν περιοδικὸν τοῦ Κρουμβάχερ εἶναι τὸ κύριον ὄργανον τῶν βυζαντινῶν ἐρευνῶν, ἐδημοσιεύθησαν ἔγγραφα μεγίστου ἐνδιαφέροντος διὰ τὰ χρονικὰ

τῆς καταλανικῆς ἑταιρείας. Καὶ ἐν τῇ μελέτῃ τῇ ἐπιγραφομένῃ «Βιβλιογράφοι προγενέστεροι μεσαιωνικοὶ» ἀναφέρεται καταλανὸς τις τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν ὡς ἀντιγραφεὺς ἑλληνικῶν κωδίκων. Ἐπίσης λίαν σπουδαῖον εἶναι ἄρθρον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐθνικαὶ ὕβρεις» ἐν τῇ Ἑστία (Μάϊος 1895), καθόσον ἀποδεικνύει τὴν ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς λαϊκῆς παραδόσεως διατήρησιν τῆς ἀναμνήσεως τῶν Καταλανῶν. Τὸ πρὸς τὴν ἱστορίαν πάθος τοῦ ἡμετέρου περιφανοῦς συγγραφέως συνώδευσεν αὐτὸν μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τοῦ βίου του. Ἐξορισθεὶς παρὰ νόμους καὶ ἀνευ δίκης πινὸς εἰς τὴν μακροχρονίαν νῆσον Σκόπελον, ἀσθενῶν καὶ πλήρης πικρίας, ἀλλὰ διατηρῶν ἀνάλλοιστον τὴν θαυμασίαν γαλήνην τοῦ πνεύματός του, μοὶ ἔγραψε, πέντε μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του, ὅτι παρεσκευάζεν ἀνευ σχεδὸν βοήθειας βιβλίον, ἀλλὰ βοηθούμενος θαυμασίως ὑπὸ τῆς μνήμης του, ἐπιπορευόμενης ἐν τῇ μονώσει ἐν ἣ εὗρίσκειτο, ἔργον περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἱστορικῶν μελετῶν, κατὰ τὴν πρώτην ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας (1821-1921): τὸ ἔργον, ὡς προσέθετε, θ' ἀποτελεῖτο ἐξ 700 περίπου σελίδων.

Κληθεὶς εἰς Ἀθήνας ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν πρὸς με ἀποστολὴν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ὡς ἀπολογηθῆναι ἐνώπιον δικαστηρίου πινὸς περὶ τῆς πολιτικῆς του ἐνεργείας ὡς προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἀπέθανε τῇ 6ῃ Αὐγούστου 1919 (ν. ἡ.), ἐν ἡλικίᾳ 68 ἐτῶν.

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ μεγάλου πατριώτου, τὸν ὁποῖον ἡ Ἱστορία, εἰς ἣν ἀφιέρωσε μετὰ μεγίστης ἀφοσιώσεως ὀλόκληρον τὸν βίον του, ἀναμφιβόλως θὰ δικαιώσῃ, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν ἐπέδειξε τὴν ἀπειρον λύπην του, συνοδεύσας ἀθρόος τὸν εὐγενῆ νεκρὸν μέχρι τῆς ὑπαίτης κατοικίας του.

Περαιτῶν τὰς γραμμὰς ταύτας, δι' ὧν πολὺ ἀπέχω ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκφράσω ὀλόκληρον τὸν πρὸς τὸν μεταστᾶντα θαυμασμόν] μου, παραθέτω τὰς ἐπομένους πλήρεις γλυκείας συμπαιθείας καὶ μελαγχολίας φράσεις, τὰς ὁποίας ἀπετύπωσεν ἡ γραφὴ τοῦ ἀθανάτου συγγραφέως ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀπὸ 10ῆς Μαρτίου 1919 ἐπιστολῇ του, δι' ἧς με εὐμήθησε: «Χαίρω πολὺ βλέπων ὅτι καλῶς ἐνθυμείσθαι τὴν χρονολογίαν καθ' ἣν τὸ πρῶτον συνεδέθημεν διὰ φιλίας, πρὸ 38 ἐτῶν. Ἐκτοτε διήλθον τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ βίου μου ἐν τῇ μέσῳ τῶν θελγέτερων τῶν ἱστορικῶν ἐρευνῶν' μόνον κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους, καθ' οὓς ἀκουσίως ἀπεσπάρσθην τῶν προσφιλῶν μοι ἐπιστημονικῶν ἀσχολιῶν, ἔδοξίμασα βαθυτάτας πικρίας».

Ἐν Βαρκελώνῃ τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου (ν. ἡ.) 1921

Profesor A. Rubio y Lluch, (Μετάφρασις Γ. Ν. Μαυράκη).

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ

ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

Πᾶς ὅστις ἐν Ἀθήναις ἀσχολεῖται εἰς κοινωφελεῖς σκοποὺς γνωρίζει τὰς μεγάλας δυσχερείας τὰς ὁποίας συναντᾷ διὰ τὴν περιθάλψιν τῶν ἀσθενῶν τῶν ἐνδεῶν τάξεων τοῦ λαοῦ. Καταβάλλει πολλὰς προσπάθειας, ἀλλὰ διὰ τὸν ἓνα ἢ διὰ τὸν ἄλλον λόγον δὲν τῷ παρέχεται ἡ δέουσα συνδρομή. Πρέπει κανεὶς νὰ παρακαλέσῃ ἰατροὺς, νοσοκομεία, ἀρχὰς καὶ ὁ καιρὸς παρέρχεται χωρὶς νὰ βοηθηθῆται ὁ ἀσθενὴς καὶ ἡ κατάστασις χειροτερεύει. Ὑπενθυμίζω μόνον τὸ ζήτημα τῶν φυματιῶντων, τῶν ἐχόντων ἀνάγκην μεταβάσεως εἰς σανατόρια. Ποῦ δύναται εἰς ὑπὸ φθίσεως προσβληθεὶς ἐργάτης ἢ νεαρὰ ὑπηρέτρια νὰ μεταφερθῆ; Οὗτοι ἐξακολουθοῦν ἐργαζόμενοι, μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν δὲν δύνανται πλέον νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν ἐργασίαν των, διότι τὰ μέσα των δὲν ἐπαρκοῦν πρὸς τὴν ἐν τῷ καταλήλῳ χρόνῳ διακοπὴν τῆς ἐργασίας των καὶ θεραπείαν, εἰς τὸ τέλος δέ, κατὰ τὴν αἰσιωτέραν περίστασιν, ἀποστέλλονται εἰς τὸ χωρίον των καὶ διακίδουν τὸ σπέρμα τῆς ἀσθενείας.

Τινὲς προτείνουν νὰ κτισθῶν σανατόρια, ἀλλ' αἱ δαπάναι τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἡ ἔδρυσις ἐνὸς σανατορίου εἶνε μὴδὲν ἀπέναντι τῶν ἐξόδων τῆς καταλλήλου ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας ἐνὸς τοιοῦτου. Εἰς τὴν Κρήτην ὑπάρχει κεφάλαιον ἐξ 700,000 δραχμῶν διὰ τὴν οἰκοδόμησιν ἐνὸς σανατορίου καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς πρὸς αὐτὸ ὁδοῦ. Ὅταν ἠρώτησα πῶς θὰ συντηρηθῆ καὶ θὰ λειτουργήσῃ τοῦτο, μοῦ ἀπήντησαν: «θὰ ἴδωμεν». Θὰ τὸ ἀνοικοδομήσουν, θὰ ἀρχίσουν καὶ νὰ κάμνουν, καὶ κατόπιν θὰ τρέξουν πρὸς τὴν κυβέρνησιν ζητοῦντες τὴν ὑποστήριξίν της, ἐν τῷ μεταξύ δὲ καταρρέει τὸ οἰκοδόμημα, οἱ ἀσθενεῖς διατρέφονται κακῶς, καὶ ἐν τέλει ἡ κυβέρνησις, ἣτις ἔχει καὶ πολλὰς ἄλλας μερίμνας, πρέπει νὰ παράσχῃ ἐπιχορηγήσιν. Πᾶς ὅστις ἔχει γνώσιν περὶ τῶν λεπτομερειῶν τούτων θὰ παραδεχθῆ ὅτι πρέπει νὰ ληφθῆ ἡ κάποια πρόνοια καὶ θὰ ἐργασθῆ ἵνα ἐπέλθῃ ριζικὴ βελτίωσις τῆς τριακτῆς καταστάσεως. Τὰ διάφορα ἰατρεία, πολυκλινικαὶ, ἀστυκλινικαὶ καὶ νοσοκομεία εἶναι σταγῶν ἐπὶ θερμοῦ λίθου. Ἐμπνέονται ἀπὸ ἀγαθὰς προθέσεις, ἀλλὰ δὲν κτυποῦν τὴν ρίζαν τοῦ κακοῦ.

Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη τὰς λαϊκὰς τάξεις, αἵτινες ἔχουν ἀνάγκην ἰατρι-

κῆς περιθάλψεως. Οἱ καιροὶ ἤδη μεταβλήθησαν, καὶ αἱ πρότερον πατρι-
αρχικαὶ σχέσεις ἐτροποποιήθησαν. Ἐδημιουργήθη εἰς ἐργατικὸς κόσμος
μὲ διαφορετικὰς ιδέας. Ὁ μέγας πόλεμος ἔσχε μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ
τῶν ψυχικῶν διαθέσεων τοῦ κόσμου. Οἱ ἄνθρωποι παλαιοὺν πρὸς ἐξα-
σφάλισιν τῆς ὑπάρξεώς των, διότι ἕκαστος, ἐκὼν ἢ ἄκων, παρασύρεται
εἰς τὴν μεγάλην πάλην, καὶ οὐδεὶς ἔμεινεν ἄθικτος ἐκ τῆς ἀμέσου ἢ ἐμμέ-
σου ἐπιρροῆς τοῦ πολέμου. Παρήχθη μία ἄλλη γενεά, καὶ καλῶς ἢ κακῶς
περὶ τοῦ μέλλοντος θ' ἀποφασίσῃ ἡ νέα ἐποχὴ. Ἡ ἐργατικὴ τάξις ἔλαβε
γνώσιν τῆς θέσεώς της. Προβάλλει ἀπαιτήσεις, ἐκτιμᾷ τὴν ἀξίαν τῆς ἐργα-
σίας της διαφορετικὰ, ἀξιοὶ δικαιώματα, ἀφοῦ ἐξετέλεσε τὸ καθήκον της
ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ νέα ψυχικὴ
κατάστασις τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ἀσθενὴς ἐργάτης δὲν θέλει
πλέον νὰ ἐπαιτῆ καὶ νὰ τρέχῃ πρὸς ἀναζητήσιν ἰατροῦ, φαρμάκων καὶ
περιθάλψεως εἰς νοσοκομεία, δὲν θέλει πλέον νὰ παραδίδεται εἰς τὴν
ἀπελπισίαν, θέλει ν' ἀσκήσῃ δικαιώματα. Ἡ κυβέρνησις πρέπει νὰ δώσῃ
μεγάλην προσοχὴν εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας, ἄλλως ἢ ἀξάνομένη ζω-
τικότης τῶν ἐργατικῶν τάξεων θὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησιν της.

Πῶς θὰ γίνῃ τοῦτο; Φρονῶ ὅτι τοῦτο εἶνε δυνατὸν μόνον διὰ μιᾶς
καλῶς ὀργανωμένης ἀσφαλείας κατὰ τῶν ἀσθενειῶν, ἀκριβῶς προσαρμο-
ζομένης πρὸς τὰς περιστάσεις. Ἡ ἀσφάλεια αἴτη οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ
οἰκονομικὴ πολιτικὴ πρὸς προστασίαν τῶν ἐνδεῶν τάξεων, ἐπομένως εἶνε
κοινωνικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ, ἀποβλέπουσα πρὸς τὸ καλὸν τοῦ τόπου.
Αἱ ὕγιαι χεῖρες τῶν ἐργατῶν παρέχουν τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, καὶ ἡ
συντήρησις αὐτῶν, ὡς ὠφελοῦσα τὴν χώραν, ἀποτελεῖ χρήσιμον πραγμα-
τικὴν πολιτικὴν.

Τὴν ἀσφάλειαν κατὰ τῶν ἀσθενειῶν δὲν πρέπει νὰ θεωρῶμεν μόνον
ὡς ἔδρυμα, τὸ ὁποῖον παρέχει συνδρομὴν εἰς τὸν ἀσθενοῦντα ἐργάτην καὶ
τὴν σύζυγόν του, ἀλλὰ τοῦτο ἔχει καὶ τὸ μέγα καὶ ἀνεκτίμητον πλεονέ-
κτημα ὅτι προλαμβάνει τὴν βλάβην. Πρέπει νὰ λαμβάνεται μερίμνα ὑπὲρ
τῆς ὑγείας τοῦ ἐργάτου, νὰ μὴ καθίσταται οὗτος ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἢ
καὶ διαρκῶς, ἀνίκανος πρὸς ἐργασίαν καὶ οὕτω νὰ καταλήγῃ μέγα βάρος
ἢ περιθάλψις τῶν πτωχῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐργοδοταὶ καὶ οἱ ἐργάται, ὅταν
γίνεται ἡ διαχείρισις τοῦ Ταμείου κατὰ τῶν ἀσθενειῶν ὑπὸ τὸν ἔλεγχον
τῆς Κυβερνήσεως, θὰ μετέχουν τῆς διοικήσεως καὶ θὰ γνωμοδοτοῦν περὶ
τῶν καταλλήλων ἐνεργειῶν, φροντίζοντες καὶ περὶ τῶν ὑγιεινῶν συνθηκῶν
ὑπὸ τὰς ὁποίας οἱ ἐργάται ἐργάζονται καὶ ζῶσι, θὰ ἔχουν πάντες συμφέ-
ρον πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως. Ἀφοῦ δὲ καὶ τὸ χρηματικὸν συμφέ-
ρον θὰ ὁπαγορεύῃ ἵνα, ὅσοι ὀλιγώτεροι ἀσθένειαι ὑπάρχουν, τόσοι μικρό-

ταραι συνεισφοραὶ παρέχονται, θὰ καταβάλλεται μεγαλειτέρα φροντίς πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑγεινῆς καταστάσεως.

Διὰ τῶν Ταμείων κατὰ τῶν ἀσθενειῶν εὐκολώτερα καὶ κατ' ἀποτελεσματικώτερον τρόπον θὰ παρέχονται συμβουλαὶ περὶ τῶν κινδύνων εἰδικῶν τινῶν ἐπαγγελλμάτων, λ. χ. περὶ τοῦ κινδύνου δηλητηριάσεως τῶν ζωγράφων, ὅταν τρώγουν μὲ κηλιδιωμένας ἐκ τῶν χρωμάτων χεῖρας, ὅπως καὶ ἀνακοινώσεις περὶ τῆς ἐπερχομένης εἰς τοὺς πνεύμονας βλάβης ἐκ τοῦ κωνιοτροῦ κ.λ.π.

Αἱ οὐσάσεις καὶ διασαυήσεις αὗται θὰ γίνωνται εὐκολώτερα ὑπὸ τῶν ἰδρυμάτων κατὰ τῶν ἀσθενειῶν, παρὰ ἢφ' οἰουδήποτε συλλόγου ὑγεινῆς, ἢ ἀρθρῶν ἐφημερίδων. Ἄνεκτίμητος ὅμως εἶνε ἡ ὠφέλεια, ὅτι καὶ κατὰ τὰς ἐλαφροτέρας ἐμφανίσεις ἀσθενειῶν, αὐτόνοος θεραπεία προλαμβάνει μεγαλειτέραν βλάβην. Καὶ εἰς τὴν μικροτέραν ἀδιαθεσίαν εὐρίσκει ὁ ἴσχυρισμένος ἰατρὸν καὶ φάρμακα καὶ δὲν μένει ἀβοήθητος μετὰ τῆς οἰκογενείας του, διότι ἡ συνεισφορά του εἰς τὸ Ταμεῖον κατὰ τῶν ἀσθενειῶν προφυλάσσει αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του κατὰ τῆς λιμοκτονίας. Διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ Ταμείου ἀσθενειῶν καθίσταται ὁ ἀσθενήσας ἱκανὸς πάλιν πρὸς ἐργασίαν καὶ παραμένει εἰς τὸ Κράτος τὸ πολύτιμον ἀγαθὸν νὰ διατηρῇ ἐν παραγωγικὸν μέλος τῆς κοινωνίας.

Ὁ ἐργάτης ἐκείνος, ὅστις κατανοεὶ πραγματικῶς τὴν ἀξίαν τῶν ἰδρυμάτων ἀσφαλείας, εὐχαρίστως θὰ προσφέρῃ ἐκ τοῦ μεγάλου ἡμερομισθίου του ὀλίγα λεπτὰ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου.

Ἐὰν μορφώσετε τὴν γνώμην ὅτι ἡ στιγμή ἐπέστη νὰ μελετηθῇ καλλίτερον τὸ σύστημα τῆς κατὰ τῶν νόσων ἀσφαλείας, κάλῃν εἶνε νὰ ἐπιστήσετε τὴν προσοχήν σας ἐπὶ τῶν ἐξῆς σημείων τοῦ θέματος τούτου. Πρέπει νὰ συστηθοῦν ὑποχρεωτικὰ Ταμεῖα τοῦ Κράτους κατὰ τῶν ἀσθενειῶν, ἢ νὰ γίνωνται τοιαῦτα προαιρετικὰ; Ἐὰν ἐξετάσωμεν τί συμβαίνει εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, παρατηροῦμεν ὅτι γενικῆ τάσεως ὑπάρχει πρὸς ἰδρύσιν ἀναγκαστικῶν τοιοῦτων ἰδρυμάτων κατὰ τὸ γερμανικὸν ὑπόδειγμα, καὶ ἡ τάσις αὕτη ὑφίσταται καὶ ἐκεῖ ὅπου λειτουργοῦν προαιρετικὰ τοιαῦτα Ταμεῖα μὲ ὑποστήριξιν τοῦ Κράτους, ὅπως λόγου χάριν εἰς τὴν Σουηθίαν, ὅπου τὸ Κράτος μέχρι σήμερον εἰς τὰ προαιρετικὰ Ταμεῖα ἀνέλαβε τὴν πληρωμὴν μέρους τῶν διὰ τὰς ἀσθενείας χρημάτων. Ὅπως εἰς τὴν Σουηθίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Πολωνίαν ἔχουν ὑποβληθῆ πρὸς ἐπιτήθειον νομοσχέδια ὑπὲρ τῆς ἀναγκαστικῆς κατὰ τῶν ἀσθενειῶν ἀσφαλείας, ἵνα ἀναφέρωμεν τὰ δύο Κράτη, τῶν ὁποίων τὰ Κοινοβούλια κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἀσχολοῦνται περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ ἐν ἀρχῇ ἐπροκάλεσε πολλοὺς διαταγμούς,

ἀλλ' ἀδίκως, διότι ὑπὸ ὕλικήν ἔκδοσιν ὁ ἐξαναγκασμὸς οὗτος ἀποτελεῖ μίαν ἀπλήν ὑποχρέωσιν τῆς χρησιμοποίησεως μικροῦ ποσοῦ ἐκ τοῦ ἐπιδόματος διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητος. Ἀποτελεῖ ἐν ἀναγκαστικὸν μέτρον προνοίας κατὰ τῆς ἀνάγκης. Δὲν ὑπάρχει ἀμειβολλία ὅτι ἡ χρησιμοποίησις τοῦ μικροῦ τούτου ποσοῦ ἐκ τοῦ εἰσοδήματος εἶνε ὠφέλιμος καὶ πολύτιμος, καὶ ἀσφαλῶς καὶ ἄνευ ἐξαναγκασμοῦ ἢ κατανάλωσις τοιοῦτου ἐλάχιστου ποσοστοῦ ἐκ τῆς προσόδου εἰς τοὺς πολλοὺς δὲν θὰ εἶνε οἷτε καὶ ἀισθητή.

Ἴδιως ὅμως ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν κακῶς ἀμειβομένων ἐργατῶν πιθανὸν νὰ μὴ παρέχῃ τακτικῶς τὴν πληρωμὴν τοῦ ἀπαιτουμένου ποσοστοῦ. Ἡ ἐπιπολαιότης ὑπῆρξε πάντοτε ἀδιαφιλονείκητον ἐλάττωμα τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ ἀντιρρήσις ὅτι προκειμένοι περὶ μικρῶν εἰσοδημάτων δὲν πρέπει τὸ Κράτος ν' ἀφαιρῇ ἀναγκαστικῶς ἀπὸ τοῦς ἰδιώτας τὸ ποσοστὸν τῆς ἀσφαλείας, τὸ ὁποῖον πιθανὸν νὰ μὴ καταλήγῃ πρὸς ὠφέλειαν αὐτῶν, δὲν εἶνε ὀρθή, ἅμα ληρθῆ ὑπ' ὅψιν ὅτι αἱ διὰ τῆς γενικότητος τῶν ἀσφαλειῶν τῶν ἀσθενειῶν συνεισφοραὶ ἐν τέλει ἀποτελοῦν συστατικὸν τοῦ συνήθους κανονισμοῦ τῶν μισθῶν. Ὁ ἐργοδότης δὲν ὑπολογίζει τὰς συνεισφοράς ταύτας, ὅπως οἷτε καὶ αὐτὸς ὁ ἐργάτης. Αὗται καταλήγουν εἰς ἐπιδόματα τῆς παραγωγῆς, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ὑποστώμεν, ἀποθλέποντες εἰς τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα τῆς ἀσφαλείας ταύτης. Ἡ γενικὴ πρόνοια περὶ τῶν ἐνδεῶν ἀσθενῶν μόνον οὐκ ἐξαναγκασμοῦ δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ, λαμβανόμενου μάλιστα ὑπ' ὅψιν ὅτι πανταχοῦ ὁ ἐξαναγκασμὸς οὗτος ἀνεγνωρίσθη.

Ἄλλαι ἀντιρρήσεις κατὰ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ διὰ τὰς ἀσφαλείας δὲν ἀπευθύνονται κυρίως κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τῆς ἐνιαίας διοργανώσεως τῆς προνοίας διὰ τόσον μέγα πικῆθος ἀνθρώπων. Προέρχονται αἱ ἀντιρρήσεις αὗται ἐκ τῆς κακῆς ἐντυπώσεως, ἣν ἀπεκόμισαν πολλοὶ παρατηρήσαντες ὅτι ἐγένοντο ὑπὸ τινῶν προσώπων ψευδεῖς παραστάσεις περὶ ἀσθενειῶν ἢ ἐπροτάθησαν ὑπερβολικὰ ἀπέναντι τῶν πόρων τῶν ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων ἀξιώσεις. Εἶνε αὗται δυσάρεστοι ἐμφανίσεις προσώπων ζητούντων συνδρομήν, ἀλλὰ δὲν συνδέονται πρὸς τὸ σύστημα τοῦ ἐξαναγκασμοῦ. Ἄς λάβῃ τις ὑπ' ὅψιν τὰς μάζας τῶν ζητούντων συνδρομήν, αἵτινες καθημέραν πολιορκοῦν τὰ γραφεῖα πάντων τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, καὶ πλείστοι φωνάζουν συχνάκις λαμβάνοντες μεγαλειτέραν συνδρομήν. Ὅπωςδήποτε τὰ δυσάρεστα εἰσοδία ταῦτα δὲν πρέπει νὰ ἐπηρεάσουν τὴν ἀπόφασιν, ἐὰν εἶναι ἢ οὐ χρήσιμος ὁ ἐξαναγκασμὸς τῶν ἀσφαλειῶν, διότι ἢ ὠφέλιμος ἐπιῶσις, ἣν ἀσχεῖ ἢ ἐξασφάλισις τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐργάτου ἐν τῇ οἰκογενειακῇ βίῳ του, εἶνε ἀδιαφιλονείκητος, ὥστε πρέπει νὰ ἐξευρε-

βοῦν μέσα, παρέχοντα τὴν ἐξασφάλισιν ὅτι πάντες θ' ἀπολαύσουσιν τῶν ἀγαθῶν τούτων.

Ποία ἤδη πρόσωπα πρέπει νὰ υποβληθοῦν εἰς τὴν ἀναγκαστικὴν ταύτην εἰσφορὰν; Τὸ ζήτημα τοῦτο πρέπει νὰ κανονισθῇ ἀναλόγως τῶν τοπικῶν περιστάσεων. Ἐν Ἑλλάδι, ὅπου οἱ ἐργάται ἐργοστασιῶν εἶνε πολὺ ὀλιγώτεροι τῶν μικροαγροτῶν ἐργατῶν, οἵτινες μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των καλλιεργοῦν τὸ ἔδαφος, πρέπει νὰ ὁρισθοῦν ὑπὸ τινος προϋποθέσεως οἱ ὑπόχρεοι εἰς τὴν εἰσφορὰν. Πρέπει νὰ ἐξετασθῇ ποῖον ὄριον ὑπάρχει μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ υποβληθῶσιν εἰς τὴν εἰσφορὰν, καὶ ἐκείνων, οἵτινες οἰκειοθελῶς δύνανται νὰ γίνουσι μέλη τῶν ἰδρυμάτων ἀσφαλείας ἀσθενείας, διότι οὗτοι εἴτε ἔχουν διαθέσιμα κεφάλαια, εἴτε τόσον μεγάλην πρόσδοτον, ὥστε δύνανται μόνοι νὰ μεταβοῦν ἵνα νοσηλευθοῦν εἰς νοσοκομεῖον.

Ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ υποβληθοῦν εἰς τὴν εἰσφορὰν πάντες οἱ ἐργάται, οἱ ἀσχολούμενοι εἰς ἐργοστασία, χειρωνακτικὰς ἐργασίας ἢ τοὺς ἀγρούς, οἱ ὑπηρέται, οἱ ἀρχιεργάται, οἱ διδάσκαλοι, οἱ παιδαγωγοί, οἱ ναῦται, πάντες οἱ δημόσιοι καὶ δημοτικοὶ ὑπάλληλοι, ἐφ' ὅσον οἱ μισθοὶ των δὲν ἀνέρχονται εἰς ὄρισμένον τι ποσόν.

Οἰκειοθελῶς δύνανται νὰ προσχωρήσουσιν εἰς τὴν ἀσφάλειαν μέλη οἰκογενειῶν, ἅτινα ἀμιοθὶ συνεργάζονται, μικροεπιχειρηματίαι, οἵτινες τὸ πολὺ ἀκασχολοῦν ἓνα ἢ δύο ἀσφαλισθέντας, εἴτε ἔχουν κατωτέραν ἀπὸ τὴν ἀπαιτουμένην πρόσδοτον, ἢ τῶν ὁποίων ἡ οἰκονομικὴ θέσις ἰσοῦται πρὸς τὴν τῶν ἐργατῶν.

Διὰ τὴν καταβολὴν τῶν εἰσφορῶν θὰ εἶναι ὑπεύθυνος ὁ ἐργοδότης καὶ μάλιστα ἐπὶ διετείαν ἀκόμη θὰ ἔχη τὴν ὑποχρέωσιν τῆς καταβολῆς ταύτης, ἐὰν παρημέλησε νὰ τὴν ἐκτελέσῃ.

Τὸ καλλίτερον σύστημα διὰ τὴν εἰσπραξίν των εἰσφορῶν διὰ τὴν ἀσφάλειαν ἀσθενείας εἶναι τὸ διὰ τῆς ἐπικολλήσεως σχετικοῦ ἐνοήμου. Ἐκαστος ὑπόχρεως εἰς εἰσφορὰν πρέπει νὰ ἔχη ἐν βιβλιάριον τοῦ ἔτους, εἰς τὸ ὁποῖον καθ' ἑβδομάδα ἐπικολλῶνται τὰ εἰς τὴν μισθοδοσίαν του ἀναλογούντα ἔντημα.

Αἱ εἰσφοραὶ δίδονται ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη· ἐπὶ παραδείγματι εἰς τὴν Γερμανίαν καταβάλλει τὸ 1]3 ὁ ἐργοδότης καὶ τὰ 2]3 ὁ ἐργάτης. Ὑπάρχουν ὁμοίως καὶ Ταμεία εἰς τὰ ὁποῖα πληρώνει τὸ ἥμισυ ὁ ἐργοδότης, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ ὁ ἐργάτης. Ὁ ἐργοδότης ἐπικολλᾷ τὰ ἔντημα καὶ κρατεῖ ἀπὸ τὸν μισθὸν τοῦ ἐργάτου κατόπιν τὸ καταβληθὲν ποσόν.

Τὸ μέγεθος τῶν εἰσφορῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν μισθόν, συνήθως δὲ ἀναλογεῖ πρὸς 4-6 τῆς ἑκατὸν τῆς μισθοδοσίας. Συνήθως κανονίζεται ὠρι-

σμένη διαβάθμισις τῶν κλάσεων μισθῶν καὶ τῶν ἀναλογούντων πρὸς ταύτας εἰσφορῶν ἀσφαλείας. Καθ' ὅσον αἱ καταβολαὶ τῶν εἰσφορῶν εἶνε μεγαλαίτεροι ἢ μικρότεροι, κανονίζεται καὶ ἡ παρεχομένη ἰατρικὴ περίθαλψις.

Ὅσον καλλίτερον αἱ καταβολαὶ ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν πραγματικὴν ἐργατικὴν πρόσδοτον τῶν μελῶν, κατὰ τοσοῦτον εὐκολώτερον τὰ μέλη ὑφίστανται τὸ ἔαρος τῶν εἰσφορῶν, καὶ καλλίτερον ἢ συνδρομὴ τῆς ἀσφαλείας προσαρμύζεται εἰς τὰς ἀνάγκας.

Ἀλλὰ τί παρέχει τὸ Ταμεῖον τῆς ἀσφαλείας ἀπέναντι τῶν εἰσφορῶν;

Ὑπάρχουν μικραὶ παροχαί, τὰς ὁποίας ἄνευ ἔργων ἐπιβάλλει ἐπιτακτικῶς ὁ νόμος, καὶ μεγαλαίτεροι παροχαί, αἵτινες κανονίζονται ὑπὸ τῶν καταστατικῶν τῶν διαφόρων Ταμείων· λ.χ. εἰς τὰς μεγάλας πόλεις δύνανται νὰ καθορισθοῦν ἀκριθῶς. Εἰς τὰς μικροτέρας παροχὰς ἀνήκουν ἰατρικὴ συνδρομὴ, φάρμακα καὶ θεραπευτικὰ μέσα, ὅπως καὶ χρήματα, συγχρόνως δὲ παρέχεται ἡ δέουσα ὑποστήριξις εἰς τὸ ἀσθενῆσαν μέλος. Ἡ ἰατρικὴ περίθαλψις δύναται νὰ γίνῃ ὑπὸ διορισμένων ὑπὸ τῶν Ταμείων ἰατρῶν, εἴτε καὶ ὑπὸ παντὸς ἄλλου ἰατροῦ, ὅστις λαμβάνει τὴν διὰ τοῦ νόμου ὀριζομένην ἀμοιβήν του διὰ τὴν περίθαλψιν ἢ τὴν ἐπίσκεψίν του πρὸς τὸ ἀσθενῆσαν μέλος. Ἀμφότερα τὰ συστήματα ἔχουν τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματά των.

Διὰ τῆς προσφυγῆς εἰς τοὺς μισθοδοτούμενους ὑπὸ τῶν Ταμείων ἰατροῦς ὑποχρεοῦνται οἱ ἀσθενεῖς νὰ ἀναζητοῦν αὐτοὺς εἰς τὰ διάφορα νοσοκομεία, πολλάκις δὲ δὲν ἔχουν πρὸς αὐτοὺς ἐμπιστοσύνην καὶ νομίζουσιν ὅτι δὲν θὰ τύχωσι τῆς δεούσης παρ' αὐτῶν περιθάλψεως. Τὰ Ταμεία ὁμοίως προτιμοῦν τὸ σύστημα τοῦτο, διότι διατηροῦν τοὺς ἰατροὺς εἰς σχέσιν ἐξαρτήσεως, καὶ ἕνεκα ταύτης οἱ ἰατροὶ οὗτοι προστατεύουσιν καλλίτερον τὰ συμφέροντα τῶν Ταμείων, διότι δὲν σπεύδουσιν πολὺ νὰ κηρύξουσιν τὸν ἀσθενῆ ὡς ἀνέκωνον πρὸς ἐργασίαν καὶ δὲν κάμνουν μεγάλην κατανάλωσιν φαρμάκων.

Ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς ἰατρῶν συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι οἱ νέοι ἰατροὶ, ἵνα ἀποκτήσουσιν πελατεῖαν, ὑποχωροῦν πολὺ εὐκόλως εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἀσθενῶν καὶ συχνάκις ὑποστηρίζουσιν καὶ τοὺς προσποιουμένους ἀσθενεῖαν. Ἡ μεγάλη σημασία, ἣν ἔχει διὰ τὸν ἀσθενῆ ἡ προσωπικὴ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν ἰατρὸν του, συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς ἰατροῦ, ἀλλ' αἱ οἰκονομικαὶ ἀπόψεις καθιστοῦν προτιμότερον τὸ σύστημα τῶν μισθοδοτούμενων παρὰ τῶν Ταμείων ἰατρῶν.

Ἄλλ' οἷονδήποτε σύστημα καὶ ἐὰν θεωρηθῇ καλλίτερον, ἕκαστον Ταμεῖον πρέπει νὰ ἔχη πλεονασιὰ τοῦ ἐνὸς ἰατροῦς, ὥστε εἰς περιπτώσεις δισταγμῶν περὶ τῆς πορείας τῆς ἀσθενείας ἢ προσποιητῆς ἀσθενείας νὰ συγ-

έρχονται εις συμβούλιον, ἵνα μὴ ἐπιβαρύνεται τὸ Ταμείον μὲ περιττὰς δαπάνας.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ μεγάλης ἐπιβαρύνσεως τοῦ Ταμείου διὰ τῶν πολὺ ἀκριθῶν φαρμάκων ἢ εἰδικῶν τοιούτων, καθορίζει τὸ Ταμείον διὰ τοῦ καταστατικοῦ τοῦ ποῖα φάρμακα πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται. Ταῦτα δὲ δύνανται νὰ λαμβάνωνται παρὰ φαρμακείων, μετὰ τῶν ὁποίων τὰ Ταμεία συνάπτουν συμφωνίαν διὰ τὴν παράδοσιν εὐθηνῶν φαρμάκων, εἰς τὰς μικρὰς δὲ πόλεις δύνανται τὰ Ταμεία νὰ ἰδρῶουν καὶ ἰδικὰ τῶν φαρμακείων.

Εἰς τὴν Γερμανίαν παρέχονται πολλὰ φάρμακα καὶ εἰδικὰ τοιαῦτα (specialités) εἰς πολὺ εὐθηνὰς τιμὰς διὰ τὰ Ταμεία τῶν ἀσθενῶν. Τὰ φάρμακα ταῦτα εἶνε ἐπίσης καλὰ καὶ δραστικά, ὅπως καὶ τὰ ἀκριθὰ, καὶ μόνον ἢ ὄφιν τῶν εἶνε ἀπλουστερά. Ἐκτὸς τούτου ὀφείλουν τὰ Ταμεία νὰ πηραθίζουσι κηλεπιδέσμους, δισκία καὶ ἄλλα μικρὰ θεραπευτικὰ μέσα, φυσικὰ ἄπλᾶ, ἀλλὰ στερεά.

Μεταξὺ τῶν παροχῶν ἔχουν ἰδιαιτέραν σημασίαν τὰ πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς διδόμενα ὑπὸ τοῦ Ταμείου χρήματα, διότι δι' αὐτῶν διευκολύνεται ἡ συντήρησις τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀσθενοῦς. Ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ περίθαλψις ἀσθενοῦς δύναται νὰ λάβῃ ἢ οἰκογένεια αὐτοῦ μικρὸν χρηματικὸν βοήθημα. Ἡ παροχὴ τοῦ βοηθήματος τούτου περιορίζεται δι' ὀρισμένον χρόνον, διότι ἄλλως τὰ Ταμεία διὰ τῆς περιθάλψεως ἀναπήρων ἢ ἀσθενῶν παθόντων ἐκ χρονίων νοσημάτων θὰ ἐπεβαρύνοντο πολὺ καὶ δὲν θὰ ἠδύναντο ν' ἀνταπεκρίθωσι πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τῶν. Διὰ τοὺς ἀσθενεῖς τοῦ εἴδους τούτου ἀπαιτοῦνται ἄλλου εἴδους ἀσφάλεια, ὅτε ἄλλως δύνανται οὗτοι νὰ καταφύγουν εἰς τὰ πτωχοκομεία.

Πολὺ σπουδαῖον εἶνε καὶ τὸ ζήτημα τῆς περιθάλψεως τῆς μητρὸς, ἣτις ἐκτελεῖται ὑπὸ τῶν Ταμείων τῶν ἀσθενῶν. Εἰς τὰς ἠσφαλισμένας γυναῖκας, ὅπως καὶ εἰς τὰς συζύγους τῶν ἠσφαλισμένων ἐργατῶν, πρέπει νὰ παρέχωνται βοηθήματα ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα. Τὰ βοηθήματα ταῦτα συνίστανται εἰς τὴν ἀποστολὴν μιᾶς μαιᾶς ἢ ἐνὸς ἰατροῦ καὶ τὴν πληρωμὴν ποσοῦ τινος διὰ τὴν διατροφήν καὶ περίθαλψιν τῆς λεχοῦς καὶ τοῦ νεογνοῦ.

Συνέπεια τῆς ἀρχῆς ὅτι περὶ πάντων πρέπει νὰ λαμβάνεται πρόνοια κατὰ τὴν σύστασιν τοιούτων ἀσφαλειῶν κατὰ τῶν ἀσθενειῶν, εἶνε ὅτι τὸ σπουδαιότερον μέσον πρὸς προφύλαξιν κατὰ τῆς βλάβης τῆς ὑγείας ἀποτελεῖ ἡ ἔγκαιρος καὶ ἐπιστημονικὴ περίθαλψις πάσης ἀσθενείας. Ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην δὲν τηροῦν πολλαὶ γυναῖκες. Καὶ πόσον σπουδαία εἶνε ἡ ὑγεία τῆς γυναίκης δι' ὁλόκληρον τὸν οἰκογενειακὸν βίον, καταδεικνύει τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀνὴρ δὲν δύναται νὰ

ἔχῃ τάξιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνευ τῆς ἐπιθλέψεως τῆς γυναίκης. Πόσαι ὁμῶς γυναῖκες τοῦ λαοῦ ἕνεκα ἀμελείας κατὰ τὸν τοκετὸν ἀποθνήσκουν εἴτε ἐξακολουθοῦν πάσχουσαι διαρκῶς! Διὰ τοῦτο εἶνε ἀπαραίτητος ἡ μέριμνα περὶ τῆς ὑγείας πάντων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, διότι ἀνευ αὐτῆς, πάντα ὅσα παρέχουν τὰ Ταμεία δὲν ἐπιδρῶν ἐπιφελῶς διὰ τὸν ἀσφαλισόμενον, ὁ σκοπὸς δὲ, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκουν ταῦτα, εἶνε ἡ εὐζωΐα τῶν κατωτέρων τάξεων τῆς κοινωνίας. Μεγίστην ἀρωγὴν δύναται νὰ παράσχη ἡ ἀσφάλεια τῶν ἀσθενειῶν πρὸς καταπολέμησιν τῆς φυματιώσεως. Κατὰ πρῶτον διότι ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ ἔγκαιρος ἰατρικὴ συνδρομὴ εἰς πολλὰς ἐλαφρὰς μορφὰς ἀσθενείας ἀποτρέπει τὴν μετατροπὴν αὐτῶν εἰς φυματιώσεις, διότι τὸ σῶμα ἀποκτᾷ ἀντοχὴν καὶ δὲν ὑποκίπτει εὐκόλως εἰς τὴν φθίσην. Παρατηρήθη ὅτι ὅταν τὰ ἄκρα τῶν πνευμόνων ἐνός ἀσφαλισμένου προσβληθῶσι ὀλίγον, δύναται οὕτως διὰ περιθάλψεως ἐν τινι σανατορίῳ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν θεραπείαν του. Τὰ Ταμεία τῶν ἀσθενῶν ἐν Γερμανίᾳ, οἰκοδομήσαντα ἄπλᾶ, ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ὑμεινῆς λαϊκῆς ἰατρικῆς εἰς ὑψηλὰς τοποθεσίας τῶν πόλεων, εἴτε εἰς δασώδεις περιφέρειας, ἐπέτυχον λαμπρὰ θεραπευτικὰ ἀποτελέσματα. Ἐνεκα τοῦ τεραστίου ἀριθμοῦ τῶν ἀσφαλισμένων συναθροίζονται διὰ τῶν σχετικῶν μικρῶν εἰς κερμάτια τινὰ εἰσφορῶν μεγάλα ποσά, διὰ τῶν ὁποίων διευκολύνεται ἡ ἐν εὐρείᾳ κλίμα καταπολέμησις τῆς φυματιώσεως.

Χάρις εἰς τὴν ἐσχάτως ἐνεργηθεῖσαν ἐν Ἑλλάδι ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ θὰ καταστήθῃ δυνατόν νὰ ληφθῇ βάσις τις ἐπὶ πόσων ὑποχρέων εἰς ἀσφάλειαν πολιτῶν δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τις.

Δυσχέρεια τινὲς θὰ πρακίψουν εἰς τὰς ὀλιγώτερον πυκνῶς κατοικημένας περιφέρειας, ἵνα διοργανωθῇ ἐν αὐταῖς ἰατρικὴ περίθαλψις, μὴ δυναμένη εὐκόλως νὰ λειτουργήσῃ. Κατὰ τὰς σοβαρὰς περιπτώσεις πρέπει νὰ παρέχωνται εἰς τὸν ἀσθενῆ αἱ δαπάναι ἐνός ταξιδίου του εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τῆς νοσηλείας του εἰς κατάλληλον νοσοκομεῖον. Πράγματι ἡ οἰκονομικὴ διασκευὴ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς αὐτὴν ἀκριθῆς ἀντιγραφὴ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ λειτουργούντων συστημάτων ἀσφαλείας κατὰ τῶν ἀσθενειῶν. Αἱ δυσχέρειαί αὗται ὁμῶς δὲν πρέπει οὐδὲν νὰ ἐμποδίσουν τὴν πραγματοποίησιν τοῦ κοινωφελοῦς ἔργου.

Πᾶσα κυβέρνησις θὰ καταστήθῃ ἀξία τῆς ἐγγνωμοσύνης ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ, ἐὰν προβῇ θαρρόντως εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ εὐεργετικωτάτου συστήματος τῆς κατὰ τῶν ἀσθενειῶν ἀσφαλείας. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπῆλθε παλλὴ ἐκ γόσων βλάβη εἰς τὸν λαόν, ὥστε ἡ κυβέρνησις ὀφείλει νὰ μεριμνήσῃ ὅπως ἡ Ἑλλὰς καταστήθῃ οὐχὶ μόνον μεγάλη, ἀλλὰ περιπλέον, διὰ τῶν ρωμαλέων χειρῶν τῶν πολιτῶν τῆς, πλουσία καὶ εὐτυχής.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

I

Ἡ ἐπίτευξις τοῦ σκοποῦ οἰασδήποτε ὁμαδικῆς ἐκδηλώσεως ἡρτηται πρὸ παντὸς ἐκ τῶν τρόπων καὶ τῶν μεθόδων τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς. Οὐδεμία δὲ τοιαύτη ἐκδήλωσις δύναται νὰ προοδεύσῃ καὶ ἀγάγῃ εἰς πέρας τὸν σκοπὸν αὐτῆς, εἰ μὴ ὁ ὀργανισμὸς αὐτῆς καὶ ἡ συνεπεία αὐτοῦ τοποθέτησις τῶν ὀργάνων τῆς λειτουργίας τῆς ὁμαδικῆς ἐκδηλώσεως ἐρσίδωνται ἐπὶ ἀσφαλῶν καὶ μεθοδικῶν βάσεων, εἰς δὲ τὰ ὄργανα τῆς λειτουργίας τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου ὑπάρχη ἢ προσήκουσα παιδαγωγίαι, ἕκαστον δ' αὐτῶν τοποθετῆται εἰς ἣν ἀνήκει θέσιν. Οὕτω, παιδαγωγημένα ὄργανα καὶ συστηματικὴ καὶ μεθοδικὴ ὀργάνωσις καθίστανται τὰ δύο ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ σκοποῦ τῆς ὁμάδος.

Ἡ ἀλήθεια αὕτη ἐνδείκνυται κατὰ σπουδαιότερον λόγον διὰ τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν μεγαλύτερον κύκλον τῆς ὁμαδικῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἐν ᾧ περιλαμβάνονται πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ὁμάδες. Κατὰ τοῦτο δὲ ἡ ὀργάνωσις τοῦ Κράτους οὐχὶ μόνον ἀλλοίαι πρὸς τὰς ἄλλας ὀργανώσεις πρέπει νὰ εἶνε, ἀλλὰ καὶ αἱ μέθοδοι αὐτῆς τοιαῦται, ὥστε νὰ ἐξυπηρετῶνται πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἐν αὐτῷ ὁμαδικαὶ ἐκδηλώσεις, καθ' ὅσον τοιοῦτος εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ Κράτους, νὰ συντονίσῃ πάσας τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς κοινῆς προόδου καὶ εὐημερίας τοῦ συνόλου τῶν πολιτῶν. Ἐν τοιοῦτῳ δ' ὀργανισμῷ τὰ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ ὄργανα πρέπει νὰ εἶνε ἀνάλογα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ὀργανώσεως, ἥτοι πρέπει νὰ περιβάλλωνται ὑφ' ὅλων τῶν ἠθικῶν καὶ μορφωτικῶν ἀρχῶν, ἰδίαι ἠθικῶν, αἵτινες δύνανται νὰ καταστήσωσι ταῦτα περίβλεπτα, μετὰ βαθείας γνώσεως, ἀξιοπροσπείας καὶ ἐκτὸς πάσης ὑποκειμενικῆς ἀντιλήψεως διεξάγοντα τὴν εἰς αὐτὰ ἀνατιθεμένην δημοσίαν λειτουργίαν.

Ἐρωτᾶται ἤδη, ἂν παρ' ἡμῖν ὑφίσταται ὀργάνωσις, ἂν ὑπάρχουσι ὄργανα ἐνσυνείδητα τῆς ἀποστολῆς των. Ἀτυχῶς ἐλλείπει εἰσέτι ἡ προσήκουσα συστηματικὴ καὶ μεθοδικὴ ὀργάνωσις καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ τῶν κρατικῶν τῆς χώρας λειτουργιῶν, τῶν τε κεντρικῶν καὶ τῶν περιφερειακῶν, διότι οὐδέποτε ἐμελετήθη σοβαρῶς καὶ μὲ ἐνιαίαν κατεύθυνσιν τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἀνάλογος δὲ

πρὸς τὴν τοιαύτην ἔλλειψιν παρουσιάζεται, κατὰ μείζονα λόγον, ἡ ἐλαττωματικότης τῶν ὀργάνων τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, προερχομένη ὡς φυσικὴ συνέπεια τῆς πλημμελοῦς ὀργανώσεως καὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς προσηκούσης παιδαγωγίσεως. Ἀπόρροια τῶν αἰτίων τούτων εἶνε ὅτι Κράτος—Κοινωνία χωλαίνουσιν. Ἐπομένως ἐξεταστέα ἢ κατεύθυνσις, ἣτις πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς Χώρας, ὥστε νὰ βαδίσῃ αὕτη εἰς τὸν μέγαν προουρισμὸν της, εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Κράτους, ὥστε νὰ δυνηθῇ τοῦτο νὰ ἐμφυχώσῃ καὶ παιδαγωγήσῃ καὶ τοὺς λοιποὺς ἐν αὐτῷ ὀργανισμοῦς, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ἀδιαταράκτως καὶ ἐπωφελῶς χωρῶσι σύνολον καὶ μέρος.

II

Αἱ κοινωνικαὶ συγκρούσεις λόγον ἔχουσι τὴν διαφορὰν τῶν τάξεων τῆς Κοινωνίας, τὸ δὲ Κράτος ὀφείλει νὰ προέρχεται εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὅστις ἤθελε προλαμβάνῃ πᾶσαν διατάραξιν ἐκ τῆς προόδου ἢ ἀσυνειδήτου διαρρυθμίσεως κοινωνικῶν ζητημάτων, ἰδίαι ἐργασιῶν. Ἡ διαρρυθμίσις αὕτη πρέπει νὰ ἐπιβάλληται ὑπὸ τῶν πραγμάτων, τότε δὲ μόνον καθίσταται ἐπωφελῆς καὶ προάγει τὴν κοινωνικὴν ζωὴν, εἰς ἣς τὴν εὐρυθμίαν καὶ ὁμαλότητα τὸ Κράτος ὑποχρεοῦται ν' ἀποβλέπῃ.

Ἐπομένως ἐρωτᾶται εἰ μὴ τὸ Κράτος ἢ οἱ πολῖται δύνανται νὰ ἐπιτύχωσι τὴν τοιαύτην διαρρυθμίσιν. Ἐν τῷ Κράτει θὰ ὀργανώσῃ, ἀφ' οὗ ὅμως προηγουμένως τὴν ρύθμισιν καταστήσῃ ἀναγκαίαν ἢ κοινὴ συνείδησις καὶ καθ' ὅν τρόπον αὕτη νομίση προσήκον. Τοῦτο δ' εἶνε ἔργον τῶν πολιτῶν, θὰ ἐπιτευχθῇ δὲ τοῦτο μόνον ὅταν οἱ πολῖται δύνανται νὰ συνέρχωνται εἰς ὁμάδας ἐπαγγελματικῶς ὑπὸ περιορισμοὺς νομοθετικούς. Κατὰ τοῦτο τὸ Κράτος ὀφείλει νὰ ὀργανώσῃ τὰς ἐπαγγελματικὰς ταύτας ὁμάδας, τὰς δ' ἐκδηλώσεις αὐτῶν θὰ δύναται τότε νὰ κρίνῃ ἐν συνειδήσει ὡς ἐνδείξιν τῶν πραγμάτων, ἵνα προέρχεται εἰς τὴν λήψιν ὅλων ἐκείνων τῶν πράγματι χρησίμων μέτρων πρὸς διαρρυθμίσιν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Χώρας.

Ἦδη ἐρωτᾶται, ὁποῖα κατεύθυνσις πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὰς ἐπαγγελματικὰς ταύτας ὀργανώσεις. Ἡ γενικὴ γραμμὴ εἶνε ἡ ἀλληλεγγύη, ἣτις προσήκει νὰ ἐπικρατῇ μεταξὺ τῶν διαφόρων ὀργανώσεων ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ἅπασαι συγκεντρώσωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἀδιατάρακτον μεταξὺ αὐτῶν λειτουργίαν καὶ εἰς τὴν ἀντικειμενικὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ σκοποῦ ἐκάστης ἰδιαιτέρως μὲ κέντρον τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν δυνάμεων τῆς Χώρας.

Τὸ Κράτος ὀφείλει ἰδιαιτέραν προσοχὴν νὰ δώσῃ εἰς τὴν γεωργικὴν

ὀργάνωσιν, ἵνα δι' αὐτῆς ἐπιτευχθῶσι τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα: 1) νὰ καταστῇ ἡ Χώρα, κατὰ τὸ δυνατόν, αὐτάρκης· 2) νὰ σταματήσῃ τὸ ρεῦμα τῆς εἰσόδου τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰ ἀστικά κέντρα· 3) νὰ σταματήσῃ τὸ ρεῦμα τῆς μεταναστεύσεως· 4) νὰ μειωθῇ ἡ ἐγκληματικότητα. Εἶνε σοβαρὰ τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα, καθ' ὅσον δι' αὐτῶν ἡ Χώρα θ' ἀποκτήσῃ οἰκονομικὴν ἀντοχὴν ἔχουσα τὰ μέσα τῆς συντηρησεώς της καὶ δὴ εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις, οἷον πολέμου κ.τ.λ. καὶ μὴ ἐξάγουσα εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς χρήσιμον διὰ τὸν τόπον κεφάλαιον, διὰ μειωθῇ ἡ συνεπεία ἀεργίας παρατηρουμένη τῆς πρὸς ἀπεργίαν τοῦ ἀστικοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ, διὰ παραμένωσιν ἐν τῷ τόπῳ χεῖρες χρήσιμοι διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν τῆς Χώρας, ἡ ἠθικὴ τοῦ λαοῦ διὰ τονωθῇ καὶ διὰ παύσωσιν αἱ ῥοπαὶ τῆς ἐκλύσεως καὶ διαφθορᾶς, ἀποτέλεσμα ἀεργιῶν καὶ συσσωρεύσεως τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς πόλεις.

III

Ἡ τοιοῦτου ὅμως εἶδους ὀργάνωσις προϋποθέτει καὶ ἀνάλογον κρατικὴν ὀργάνωσιν, ἐμφανιζομένην διὰ *Δημοσίας Διοικήσεως* ἀρτίας καὶ μεθοδικῶς χωρούσης. Ἀτυχῶς ἡ σημερινὴ Διοίκησις δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι διακρίνεται διὰ τὴν μέθοδον καὶ σκοπιμότητα αὐτῆς. Οὐδὲν διοικητικόν, οἰκονομικόν, ἐκπαιδευτικόν σύστημα ἀνακύπτει ἐξ αὐτῆς, χωροῦν πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ ἀσυνειδήτως συντελεῖ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἐξόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ, εἰς *δαπάνας περιττάς*. Ὁ ἀποβλέπων εἰς ἀντικειμενικὸν καὶ οὐχὶ εἰς ὑποκειμενικὸν σκοπὸν ἔχει ὑποχρέωσιν ἀπέναντι τῆς εἰλικρινείας, ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ καλοῦ νὰ ὁμολογήσῃ, ἐκ τῆς πείρας ἀντῶν τὰς πεποιθήσεις του, ὅτι ἐλλείπει ἡ κρατικὴ ὀργάνωσις, ὅτι δέ, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ καὶ μετὰ τὴν μεταπολεμικὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν νέαι ἀντιλήψεις κοινωνικαί, πολιτικαὶ ἐδημιουργήθησαν, ἀνοργάνωτος ὁ τρόπος, ἡ ἐν τῇ χώρᾳ κατάστασις διὰ μεταβληθῇ εἰς ψυχικὴν ἀθυμίαν, ἣτις ἀναρρισιβητήτως εἰς δύο τινὰ δύναται ν' ἀγάγῃ, ἢ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν κατάπτωσιν καὶ τὴν διαφθορὰν ἢ νὰ προκαλέσῃ ἐξέγερσιν κοινωνικὴν, ἣτις διὰ ζημιώσῃ τὴν ζωτικότητα καὶ τὴν πρὸς πρόοδον δρᾶσιν τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς.

Ἐπομένως ἀναπόδραστος ἀνάγκη παρίσταται ὅπως ἡ Ἑλλάς μεταβάλλῃ *σύστημα διοικητικόν, οἰκονομικόν, ἐκπαιδευτικόν*, διὰ προσηνατολισμοῦ αὐτοῦ ἐπὶ νέων βάσεων συμφώνως πρὸς τὰς μεταπολεμικὰς συνθήκας καὶ ἀντιλήψεις, πλήρως δὲ προσαρμοζόμενον πρὸς τὰς πραγματικὰς τῆς Χώρας ἀνάγκας, οὐχὶ δὲ κατὰ πλάσμα ἢ θεωρίαν ὀρθόν.

Τὸ σύστημα τοῦτο πρέπει νὰ βασίζεται ἐπὶ ἀρχῶν ἀποκεντρωτικῶν

ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς ἐν ἐνότητι αὐτενεργείας τῶν δημοσίων ὀργάνων καὶ κατὰ τρόπον, ὅστις διὰ δύναται νὰ ἐπιφέρῃ οἰκονομίαν δαπανῶν, ταχύτητα κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποθέσεων τῶν πολιτῶν καὶ ἄμεσον ἔλεγχον τῶν διοικητικῶν καὶ ὑπολόγων ὀργάνων.

Τὸ σύστημα τοῦτο ὡς ἀρχὴν πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν διαλογὴν τῶν ὀργάνων, ἰδίᾳ τῶν προϊσταμένων ὑπηρεσιῶν, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ὅπως ταῦτα πληρῶσιν ἠθικὸς ὅρους ἀντικειμενικότητος καὶ σκοπιμότητος ἐργασίας, ἀνευ ὑποκειμενικότητος καὶ ἀναβλητικότητος, ὅρους δὲ πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφωτικῆς γνώσεως τοιαύτης, ὥστε μετ' ἡλεκτρικῆς ταχύτητος ὅχι μόνον ν' ἀκολουθῶσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ προσπορεύωνται τῆς προόδου καὶ τῶν μεταπλασσομένων ἰδεῶν καὶ ἀντιλήψεων.

Ἡ Διοίκησις σήμερον κατ' οὐσίαν εἶνε Διοίκησις *ἀπολυταρχικοῦ* καὶ οὐχὶ *συνταγματικοῦ* πολιτεύματος. Σήμερον καὶ αἱ ἐλάχισται λεπτομέρειαι τῆς διοικητικῆς μηχανῆς εὐρίσκονται συγκεντρωμέναι εἰς χεῖρας τῶν τμηματαρχῶν καὶ διευθυντῶν τῶν διαφόρων Ὑπουργείων. Ἐκ τῆς ἐνδεχομένης διαθέσεως γενικοῦ γραμματέως, διευθυντοῦ, τμηματικῶν ἤρτηνται καὶ τὰ ἐλάχιστα ζητήματα διοικητικῆς φύσεως, εἴτε οὐσιαστικὴν διοίκησιν εἴτε προσωπικὴν ἀφορᾶσι ταῦτα. Φαντάζεται δὲ τις πόσον βλαπτικὴν κρατικῶς δύναται ν' ἀποβῇ ἡ τοιαύτη συγκέντρωσις ἀπὸ τε ἀπόψεως ἐξυπηρέτησεως τῶν ὑποθέσεων τῶν πολιτῶν καὶ ἀπὸ ἀπόψεως μηχανισμοῦ τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ, ὅσῳ μάλιστα αἱ θέσεις αὗται κατέχονται ἀπὸ πρόσωπα ἀπαιδαγώγητα ὑπηρεσιακῶς, κοινωνικῶς, διότι δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὁ τρόπος μεθ' οὗ ἐνεργεῖται παρ' ἡμῶν ἡ στρατολογία τοῦ προσωπικοῦ τῆς διοικήσεως καὶ ἡ διαλογὴ αὐτοῦ εἰς τὰς ἀνωτέρας θέσεις, δὲν εἶνε ὁ μᾶλλον προσφορώτερος διὰ τὸν καταρτισμὸν ἀρίστου διοικητικοῦ προσωπικοῦ. Ἡ συγκέντρωσις δ' αὕτη ἀποτέλεσμα ἔχει νὰ τρομοκρατῇ τὰ λοιπὰ ὄργανα τοῦ τε κέντρου καὶ τῶν περιφερειῶν καὶ νὰ περιβάλλῃ τὴν διοίκησιν μὲ μυστήριον. Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης τὰ περιφερειακὰ ὄργανα ἀπολλῶσι τὴν αὐτενεργίαν αὐτῶν καὶ σαφίστανται ὡς ἀνίκανα καὶ ἀνάξια νὰ ἔχωσι πρωτοβουλίαν πρὸς λύσιν ὀρισμένης ὑποθέσεως, χωρὶς πράγματι καὶ νὰ εἶνε τοιαῦτα.

IV

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς Διοικήσεως εἶνε καιρὸς πλέον νὰ παύσῃ. Ἀνάγκη πᾶσι νὰ ὀργανωθῇ ἡ Διοίκησις μεταρρυθμιζομένη, εἰς ἣν περιωπὴν ἀπαιτεῖ ἡ ἐξυπηρέτησις τοῦ Κράτους ὑπὸ τὰς κρατούσας κοινωνικὰς συνθήκας καὶ ἀντιλήψεις.

Ἐν τῇ ὀργανώσει ταύτῃ ὀφείλομεν: 1) νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν

ὅτι απαιτεῖται ἐνιαία διοικητικὴ καὶ λογιστικὴ ὀργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Κράτους 2) νὰ γνωρίζομεν ὅτι ἡ λειτουργία τῆς πολιτικῆς μηχανῆς εἶνε ἐμπειστευμένη ἐκ τοῦ πολιτεύματος εἰς τὴν *Κυβέρνησιν* καὶ εἰς τὴν *Διοίκησιν*, ὅτι τὸ ἔργον τῆς *Κυβερνήσεως* εἶνε πολιτικόν, τῆς *Διοικήσεως* ἐκτελεστικόν. Ἡ Κυβέρνησις βοηθεῖται εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς ὑπὸ τῶν κεντρικῶν ὀργάνων, ἦτοι τῶν διευθυντῶν καὶ τμηματαρχῶν τῶν Ὑπουργείων, οἵτινες καθῆκον ἔχουσι ἐπὶ τῇ βίσει τῶν πορισμάτων τῆς Διοικήσεως κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων νὰ προτείνωσιν ἐκάστοτε τὰς ἀπαιτούμενας νομοθετικὰς καὶ διοικητικὰς μεταβολάς. Ἡ Διοίκησις ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν *κεντρικὴν (ἀνωτέραν) διοίκησιν*, τὴν ἀσκοῦσαν τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἐποπτεῖαν καὶ ἀπὸ τὴν *περιφερειακὴν διοίκησιν*, τὴν σκοποῦσαν νὰ λύη ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων.

Αὐτὴ εἶνε εἰς γενικὰς γραμμὰς ἡ κατεύθυνσις, ἣτις πρέπει νὰ δοθῇ παρ' ἡμῖν εἰς τὴν κρατικὴν ὀργάνωσιν. Τὸ ἔργον δὲν εἶνε εὐκόλον, τοῦναντίον, δυσχερέστατον ἀπαιτεῖ τὴν συνεργασίαν προσώπων ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένων, ἔχόντων γνῶσιν τῶν γεωγραφικῶν συνθηκῶν τῆς χώρας καὶ πείραν διοικητικὴν, πρὸ παντὸς δὲ νοῦν πρακτικὴν καὶ ἐφόδια ἠθικά.

V

Ἡ ὀργάνωσις τοῦ *διοικητικοῦ συστήματος* θὰ περιλάβῃ τὴν *κεντρικὴν* καὶ τὴν *περιφερειακὴν* ὑπηρεσίαν. Ἡ *κεντρικὴ* ὑπηρεσία (Ὑπουργεῖα) θὰ σκοπῇ, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, νὰ ἐποπτεύῃ ἐπὶ τῆς ὅλης Διοικήσεως, νὰ μελετᾷ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων καὶ νὰ προτείνῃ ἐκάστοτε τὰ μέτρα ἐκεῖνα, ἅτινα θὰ τείνωσιν εἰς τὴν ἀπό πάσης ἀπόψεως βελτίωσιν τῆς Διοικήσεως. Ἡ *περιφερειακὴ* ὑπηρεσία θὰ καταγίνηται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, πρὸς τὰς διατάξεις αὐτῶν προσαρμόζουσα καὶ συμφώνως πρὸς αὐτοὺς λύουσα τὰς ἐκάστοτε παρουσιαζομένας ὑποθέσεις τῶν πολιτῶν.

Κατὰ τοῦτο, τῶν ὀρίων καὶ τῆς δικαιοδοσίας τῶν δύο τούτων ἐξουσιῶν καθοριζομένων, θὰ παύσῃ ἡ ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων ἄμεσος ἐπέμβασις τοῦ Κέντρου καὶ ἡ βραδύτης καὶ ἀναβολὴ τῆς λύσεως αὐτῶν ἐπὶ βλάβῃ τῶν συμφερόντων τῶν πολιτῶν. Ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία διὰ τοῦ συστήματος τούτου καθορίζουσα τὴν εὐθύνην τῶν περιφερειακῶν ὀργάνων θὰ ἐφορεύῃ ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων καὶ θὰ παρακολουθῇ τὴν ἐνέργειαν τῶν ὀργάνων ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐλέγχουσα καὶ τιμωροῦσα πᾶσαν παρεκτροπὴν αὐτῶν.

Ἡ ὀργάνωσις τοῦ Κέντρου πρέπει νὰ εἶνε ἐνιαία δι' ὅλα τὰ Ὑπουργ-

γεῖα, διαφέρουσα μόνον κατὰ τὸν ἑσωτερικὸν κανονισμόν τῆς ὑπηρεσίας ἐκάστου Ὑπουργείου ἀναλόγως τῆς φύσεως τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ.

Ἡ ὀργάνωσις τῆς περιφερειακῆς Διοικήσεως πρέπει νὰ βασισθῇ ἐπὶ διαιρέσεως ὁμοιομόρφου δι' ὅλους τοὺς κλάδους αὐτῆς, νὰ μὴ παρατηρῆται δὲ τὸ ἤδη ἐπισυμβαῖνον ἀτοπον νὰ ὑπάρχη ἄλλη διοικητικὴ περιφέρεια, ἄλλη οἰκονομικὴ, ἄλλη δασικὴ, ἄλλη ἐκπαιδευτικὴ κ.λ.π., νὰ ὑπάρχη δὲ ἐνιαῖος καὶ πλήρης δεσμὸς μεταξὺ Κέντρου καὶ περιφέρειας, ὥστε νὰ μὴ διασπᾶται ἡ ἱεραρχία, ἐν ᾗ ἀφ' ἑτέρου πρέπει νὰ δοθῇ, ὡς εἴρηται, πλήρης αὐτενέργεια εἰς τὰ περιφερειακὰ ὄργανα ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν νόμων. Ἡ κατεύθυνσις καὶ αἱ ὁδηγίαι τοῦ Κέντρου πρέπει νὰ εἶνε γενικαί, οὐχὶ δὲ συγκεκριμένα ἐφ' ἐκάστης παρουσιαζομένης ὑποθέσεως τῶν πολιτῶν, ἧς ἡ λύσις ἀποκλειστικῶς θ' ἀφίηται εἰς τὸ περιφερειακὸν ὄργανον.

Ἀπὸ τὰς περιφερειακὰς διοικητικὰς ἀρχὰς δὲν πρέπει νὰ ἐλλείπωσι καὶ τὰ τοπικὰ συμβούλια. Ταῦτα ἀποτελούμενα ἀπὸ αἵρετὰ μέλη πρέπει νὰ ὀργανωθῶσιν ὡς συμβουλευτικὰ καὶ γνωμοδοτικὰ σώματα.

Ἡ ὀργάνωσις τοῦ *οἰκονομικοῦ συστήματος* θ' ἀποβλέψῃ τοῦτο μὲν νὰ καταστήσῃ ἐνιαῖον τὸ *λογιστικὸν* σύστημα, οὐχὶ δὲ πολυμερές, ὡς ἰσχύει σήμερον, ἄλλο διὰ τὴν οἰκονομικὴν διοίκησιν, ἄλλο διὰ τὴν στρατιωτικὴν κλ. καὶ νὰ ἐνώσῃ τὰ διάφορα εἰδικὰ ταμεῖα δημοσίου δικαίου εἰς τὸ δημόσιον Ταμεῖον, τοῦτο δὲ νὰ προσδώσῃ τὸ ἀνήκον κῦρος καὶ τὴν προσήκουσαν σημασίαν εἰς τὸν *προϋπολογισμόν* τοῦ Κράτους καὶ νὰ ἐξισώσῃ τὰ πολυποικίλα *φορολογικὰ* συστήματα, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ταῦτα ἀνταποκρίνονται μὲν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ δημοσίου Ταμεῖου, ἀλλὰ καὶ μὴ ταλαιπωρῶσι πρὸς φορολογούμενον μὲ τὰς πολυπλόκους διατυπώσεις των, οὐδὲ παραβλάπτωσι τὴν *ἐθνικὴν οἰκονομίαν*, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ καταβληθῇ ἰδιαιτέρα μέριμνα πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν *πλουτοπαραγωγικῶν δυνάμεων* τῆς χώρας, μετ' ἐπιγνώσεως τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν περιστάσεων ὀργανομένης τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας.

Διὰ τῆς ὀργανώσεως τοῦ *ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος* πρέπει νὰ δοθῇ τροπὴ εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν πολιτῶν *συγχρονιστικὴ* πρὸς τὰς συνθήκας τοῦ κοινωνικοῦ βίου, *διαπλαστικὴ* δὲ χαρακτῆρος καὶ ἠθους, νὰ τονωθῇ δὲ ἡ σοβαρὰ *ἐπιστημονικὴ μόρφωσις*, περιοριζομένη εἰς τοὺς ἔχοντας τὰ πρὸς ταύτην ἐφόδια.

VI

Ἡ ὀργάνωσις τῆς Διοικήσεως θὰ εἶνε ἑλλιπής, ἐφ' ὅσον δὲν ληρθῇ φροντίς καὶ περὶ τῆς ἰδρύσεως *διοικητικῆς δικαιοσύνης*. Τὰ διοικητικὰ

Δικαστήρια, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια, και ἡ διαδικασία αὐτῶν πρέπει νὰ οργανωθῶσιν ἵνα λείψωσιν αἱ πολυώνυμοι διοικητικὰ ἐπιτροπαὶ καὶ τὰ πολυώνυμα διοικητικὰ δικαστήρια, ἢ δ' ὀργάνωσις αὐτῶν πρέπει νὰ ἔχῃ ἐνιαῖαν καὶ ὁμοίμορφον βάσιν, ἀποκλειομένης τῆς συνθέσεως αὐτῶν ἐκ προσώπων τῆς Διοικήσεως τῶν τεταγμένων διὰ τὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν νόμων. Ὡς ἀκυρωτικὸν δὲ χρησιμεύσῃ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας.

Παράλληλος πρὸς τὴν ὀργάνωσιν ταύτην τῆς διοικητικῆς δικαιοσύνης πρέπει νὰ εἶνε καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ **ποινικοῦ διοικητικοῦ συστήματος** τῶν διαφόρων διοικητικῶν, οἰκονομικῶν καὶ φορολογικῶν νόμων, ὅπερ ἐπίσης πρέπει νὰ εἶνε ἐνιαῖον καὶ ὁμοίμορφον, οὐχὶ δὲ ὡς σήμερον συμβαίνει, ποικίλον, διασπῶν τὴν ἀναγκαίαν ἐνότητα ἐπιβλάβῃ τῆς ὑπηρεσίας καὶ ταλαιπωρίᾳ τῶν πολιτῶν. Διὰ τοῦ συστήματος τούτου πρέπει νὰ τονωθῇ παρὰ τοῖς πολίταις ἡ ἰδέα τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἰσότητος ἐν τῇ Διοίκησει, οὐχὶ δὲ νὰ τίθενται ἐν ἀμφιβολίᾳ τὰ δύο ζωτικὰ ταῦτα στοιχεῖα, ἅτινα εἶνε οἱ δύο στῦλοι, ἐφ' ὧν ἐρείδεται ὅλη κληρὸς ἡ Πολιτεία.

VII

Ἡ ζωὴ ὅμως τῆς ὅλης ὀργανώσεως εἶνε τὰ **διοικητικὰ ὄργανα**. Ἐπὶ τούτων τὸ Κράτος ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ ἰδιαίτεράν μερίμναν. Οὐδὲν δὲ ὠφελήσῃ ἐὰν ὑπάρξωσι τὰ τελειότερα ὀργανώτικα συστήματα, ἐφ' ὅσον τὰ πρόσωπα, ἅτινα πρόκειται νὰ κινήσωσι τὰ συστήματα ταῦτα, εἶνε νεκρὰ πρὸς τὴν ἀνάγκαν καὶ συνθήκας, ὑφ' ἃς οἱ ὀργανισμοὶ θὰ λειτουργήσωσιν, ὅταν εἶνε πρόσωπα ἀπαιδαγώγητα καὶ ἀνεργμῆιστα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Διὰ τοῦτο ἡ στρατολογία τῶν ὀργάνων τῆς Διοικήσεως καὶ ἡ τοποθέτησις αὐτῶν εἰς τὰς ἀνηκούσας ἐκάστην θέσεις, ὡς καὶ ἡ κατόπιν ἐκλογή ἐξ αὐτῶν διὰ τὴν κατάληψιν ἀνώτερων θέσεων, καὶ ἰδίᾳ θέσεων προϊσταμένων, πρέπει νὰ ὀργανωθῇ κατὰ τρόπον ἀσφαλῆ καὶ παρέχοντα πάντα τὰ ἐχέγγυα ὅτι διὰ συστήματος καὶ μεθόδου οἱ κρῆτιστοι θὰ λαμβάνωνται διὰ τὰς δημοσίας θέσεις, παραλλήλως λαμβανομένης προνοίας καὶ διὰ τὴν ὑλικὴν ἀμοιβὴν τῶν ὀργάνων τῆς Διοικήσεως, ὅπως ταῦτα ἀμέριστον στρέψωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων των.

Εἶναι καιρὸς νὰ κατανοηθῇ ὅτι τὰ δημόσια ὄργανα κινῶσιν τὴν διοικητικὴν μηχανήν, ἐπομένως δὲ ταῦτα πρέπει νὰ εἶνε προσηρμοσμένα εἰς τὴν ἀποστολὴν των. Ἡ Πολιτεία ὀφείλει νὰ σκεφθῇ περὶ τούτου ἐκλέγουσα πρόσωπα ἠθικῆς περιωπῆς, μορφωτικῆς δὲ δυνάμεως ἀνταποκρινομένης πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπίνης καὶ κοινω-

νικῆς ζωῆς, ἀποκαθαίρουσα δὲ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐπιβλαβῶν στοιχείων. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ Διοίκησις καταπίπτει, κατὰ πτωσις δὲ τῆς Διοικήσεως σημαίνει ἐξαφάνισιν τοῦ Κράτους, διότι Κράτος, Πολιτεία, δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ Διοίκησις, τὰ ὄργανα τῆς Διοικήσεως. ἅμα δὲ ταῦτα δὲν λειτουργοῦσιν ὡς δεῖ, ἐπέρχεται, κατὰ φυσικὸν νόμον, ἡ ἀφάνεια.

Ἡ ζωτικότης τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς ἀπεδείχθη ἐκ πολλῶν περιστάσεων ὑπέροχος. Ὁφείλουσι πάντες οἱ δυνάμενοι νὰ ἐπωφεληθῶσι τῆς ζωτικότητος ταύτης καὶ νὰ συντελέσωσιν ὅπως τὸ Κράτος ὀργανωθῇ κατ' ὅλα αὐτοῦ τὰ μέρη εἰς ἰσχυρὸν καὶ ἀκατάβλητον ὀργανισμόν, ἵνα ἐπιτελέσῃ τὸν ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ἐπιφυλασσόμενον αὐτῷ μέγαν προορισμόν, συμφώνως πρὸς ὅ,τι ὁ μέγας πολιτικὸς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Χαρίλαος Τρικούπης, εἶπεν : ἡ Ἑλλὰς θέλει νὰ ζήσῃ καὶ θὰ ζήσῃ.

Θ. Α. ΓΕΩΡΓΑΝΤΑΣ

ΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ ΑΛΙΕΙΑΣ ΕΝ ΘΡΑΚΗ (1)

Ἐπὶ τοῦ ἀκρῶς ἐνδιαφέροντος καὶ πλουσιωτάτου τούτου πεδίου δὲν ἔχομεν εἰσέτι εἰδήσεις λεπτομερεῖς, δεδομένου ὅτι οὐδεὶς μέχρι τοῦδε, κἄπως εἰδικός, ἐμελέτησε τὰ ἰχθυοτρόφα ὕδατα τῆς Θράκης εἴτε γλυκέα εἴτε θαλάσσια. Ἐν τούτοις στοιχεῖά τινα περὶ αὐτῶν—ἀπὸ οἰκονομικῆς ὄψεως μᾶλλον ἀπόψεως—ἔχουσι φθάση μέχρις ἡμῶν συλλεγόμενα ὑπὸ κατωτέρων κυρίως ὀργάνων, σταλέντων ἐκεῖ ἐκ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος (2) ὅπως παράσχωσι τὰς πρώτας πληροφoρίας ἐπὶ τῶν ἐκεῖ εἰσπράξεων τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν τυγχανόντων ἐκμεταλλεύσεως ἰχθυοτρόφων ὑδάτων.

Κατὰ τὰς πληροφoρίας ταύτας—καίτοι ἀτελεστάτως—τὰ σπουδαιότερα κλειστὰ ἰχθυοτρόφα ὕδατα φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ Λίμνη Βιστωνίς, τὸ περιώνυμον δηλ. Πόρτο-Λάγο, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Λίμνη Μπουροῦ-Γκιόλ» καὶ αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Ἑβρου, διαμορφοῦσαι εἶδος Δέλτα παρὰ τὸν κόλπον τῆς Αἴνου, ἐξ ἧς ἀπεκλήθησαν καὶ οἱ περίφημοι καπνιστοὶ ἰχθύες οἱ γνωστοὶ εἰς τὸ ἐμπόριον ὡς «νίτικα» καὶ οἷτινες—παρὰ τὴν δοξασίαν τῶν πολλῶν οἷτινες νομίζουσι ὅτι πρόκειται περὶ ἰχθύων καθαρῶς γλυκέων ὑδάτων—δὲν εἶναι εἰμ. ἢ κέφαλοι τῶν Θρακικῶν ἰχθυοτροφείων. Παρὰ τὸ Πόρτο-Λάγο δὲ ὑπάρχει καὶ ἡ ἐδμεγέθους λίμνη «Γάλα», ἐκτρέφουσα ἰχθύς ἀποκλειστικῶς γλυκέων ὑδάτων.

Καὶ ἐν Θράκῃ, ὡς καὶ ἐν Μακεδονίᾳ, ἐφηρημόσθη ὑπὸ τῆς Γεν. Διοικήσεως τὸ διπλῶν σύστημα τῶν εἰσπράξεων: Ἄφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς ἀλιείας, ἦτοι ἡ καθαρὰ ἰδιοκτησία τοῦ Κράτους ἐπὶ τοῦ ἰχθυοτρόφου ὕδατος (συμφώνως πρὸς τὴν εἰδικὴν νομοθεσίαν τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος, καθ' ἣν τὰ κλειστὰ ἰχθυοτρόφα ὕδατα θεωροῦνται ὡς ἰδιοκτησία τοῦ Κράτους), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ τουρκικὸς φόρος ἐξ 20 0/0.

Τὰ δικαιώματα ταῦτα, ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει, δεδομένου ὅτι τὰ πράγματα δὲν εἶχον εἰσέτι τακτοποιηθῆ, εἶχον ἐνοικιασθῆ ὑπὸ τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Θράκης, διαρκούσης τῆς Διασυμμαχικῆς Κατοχῆς. Αἱ ἐνοικιάσεις ὅμως αὐταὶ σήμερον ἀναθεωροῦνται, δεδομένου ὅτι συνήφθησαν εἰς ἐποχὴν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν. Ἐν τούτοις αἱ πρὸς σύναψιν τῶν

βραχυπροθέσμων τούτων ἐνοικιάσεων συνταχθεῖσαι διακηρύξεις καταδεικνύουσι τὴν ἐπιμέλειαν καὶ γνώσιν μεθ' ἧς συνετάχθησαν εἶναι λίαν πιθανόν ὅτι εἰς τὴν σύνταξιν τούτων θὰ συμμετέσχον ξένοι, ἴσως γάλλοι εἰδικοί. Ἡ τήρησις στατιστικῶν, ἢ ἐπιβολὴ κατασκευῆς ἐξυγιαντικῶν καὶ τεχνικῶν ἔργων καὶ τὰ τοιαῦτα μαρτυροῦσι περὶ τοῦ καλοῦ ποιοῦ τῶν διακηρύξεων. Καὶ ἰδοὺ ἐν πρόχειρον παράδειγμα: Ὑπάρχει ὄρος εἰδικός, ὑποχρεῶν τὸν ἐνοικιαστὴν «νὰ προμηθεύσῃ δωρεὰν εἰς ὅλους τοὺς ἐργάτας τὸ ποσὸν τῆς κινίνης τὴν ὁποίαν θὰ καθορίσουν αἱ ὑγειονομικαὶ Ἀρχαί». Τὸν τόσον ἀπλοῦν τούτον ὄρον ματαιῶς θὰ ἀνεζήτει τις εἰς ἑλληνικὴν Διακήρυξιν ἐνοικιάσεως καὶ τοῦ πλέον ἐλειοβριθοῦς καὶ πυρετογόνου ἰχθυοτροφείου!

Πλήρη πίνακα τῶν ἰχθυοτρόφων ὑδάτων τῆς Θράκης δὲν διαθέτομεν εἰσέτι μόνον πίνακάς τινος προχείρους, ὡς π. χ. τὸν ἐπόμενον, εἰς ὃν καταφαίνεται καὶ ἡ οἰκονομικὴ σημασία ἐκάστου ἰχθυοτρόφου ὕδατος, ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ προσφερθέντος καὶ κατακυρωθέντος εἰς τὰς γενομένας σχετικὰς δημοπρασίας. Οὕτως ἔχομεν διὰ τὰ ἰχθυοτροφεία:

Ἑβρου-Ἀρδα	διὰ τὸ ἔτος 1921	δρχ.	6.200
»	» » » 1920	»	4.100
Ἑβρου	» » » 1920	»	37.750
» (Λίμνη Μπουροῦ-Γκιόλ)	» τὴν δετίαν 1921-23 ἑτησίως	»	95.000
Λάφρα καὶ Λαφροῦδα (περιφέρεια Ξάνθης).	» τὸ ἔτος 1920	»	4.000
ἦτοι:			

Ὄνομα ἰχθυοτροφείου	1920	1921
Ἑβρου-Ἀρδα	4.100	6.200
Ἑβρου (ἦτοι ἡ Μπουροῦ-Γκιόλ)	37.750	—
Λάφρα καὶ Λαφροῦδα	5.000	—
Μπουροῦ-Γκιόλ (ἀποκλ. δικ.)	—	95.000
» » φόρος 20 0/0	—	60.000

Ὁ πίναξ οὗτος δὲν εἶναι ἢ ὅλως πρόχειρος. Πράγματι οὐδεμίαν μᾶς παρέχει λεπτομέρειαν. Βλέπομεν ἐπίσης συνενοικιαζόμενα πλειότερα προφανῶς ἰχθυοτρόφα ὕδατα ὑπὸ τὸν περιληπτικὸν τίτλον «ἰχθυοτροφεία Ἑβρου», χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν εἰσέτι τίνα εἶναι ταῦτα καὶ τίνος ποιότητος.

Ἀναμφισβήτητως τὸ πολυτιμότερον ἰχθυοτρόφον ὕδωρ εἶναι ἡ προμηθεύσα Λίμνη Βιστωνίς ἢ Μπουροῦ-Γκιόλ (πιθανῶς ἰχθυοτροφεῖον, ἦτοι

1) Προσωρινὴ ἐπισκόπησις, ἐπὶ τῇ βάσει πληροφoριῶν.

2) Ὡς γνωστὸν, διοικητικῶς ἡ Θράκη δὲν ὑπῆχθη εἰσέτι εἰς τὴν Π. Ἑλλάδα.

λιμνοθάλασσα ως εκτρέφουσα κεφάλους, λάβρακας κλπ.), τῆς ὁποίας ὀρι-
σμένοι θέσεις ἀλιείας ἐνοικιάζονται ἀντὶ σημαντικῶν ποσῶν. Οὕτω π. χ.
θέσεις τινὲς εἶχον ἐνοικιασθῆ ὑπὸ τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ
βίαν τριετίαν ἢ διετίαν, νομιζόμεν, ἀντὶ 295.000 περίπου δραχμῶν, ἐνῶ
ὁ συνολικὸς φόρος 20 0)0 ἐπὶ τοῦ προϊόντος ἀλιείας τῆς λίμνης εἶχεν ἐνοι-
κιασθῆ ὑπὸ τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς καὶ διὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ἀντὶ
467 περίπου χιλιάδων δραχμῶν. Ἔχει ἐπιφάνειαν—τοῦλάχιστον τὸ κύ-
ριον σῶμα τῆς λιμνοθάλασσης—12.000 περίπου τετραγων. μέτρων, μὲ
μέσον βάθος 5 ὀργυῶν, ἐάν, ἐννοεῖται, αἱ πληροφορίαι εἶναι ἀσφαλεῖς.
Φαίνεται λίαν πλουσία, ἐν κρὶνῇ τις ἐκ τοῦ ὅτι, ὡς λέγεται, ἐκτρέφει 300
χιλ. ὄκ. κεφάλων ἑτησίως, πλὴν τῶν ἰχθύων ἄλλων εἰδῶν, τόσον θαλασσίων
ὅσον καὶ γλυκέων ὑδάτων. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι, ἐκτὸς τοῦ κυρίου σώμα-
τος τῆς λιμνοθάλασσης ταύτης, θὰ ὑπάρχωσιν, ἀναμφιβόλως, τεχνάγη κατὰ
τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μικρά, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς παρομοίας περιπτώ-
σεις, κρᾶσπεδῶντά τὰς κυρίας ἰχθυοτρόφους κοίτας. Τοιαύτης π. χ. φῦ-
σεως εἶναι τὸ ἰχθυοτροφεῖον «Πέσο» παρὰ τὴν Λίνον, περιορισμένης ἐκ-
τάσεως 8.000 τετρ. μέτρων, ὡς λέγεται, ἐκτρέφον, ἐπίσης κατὰ πληροφο-
ρίας, 25.000 ὄκ. κεφάλων καὶ ἐγγελέων ἑτησίως, συγκοινωνοῦν μετ' αἰ-
λακος τῷ ποταμῷ Ἐβρῶν καὶ τῇ θαλάσῃ.

Ἡ τιμὴ τῶν ἰχθύων ἐν Θράκῃ, πιθανῶς λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης
συγκοινωνίας, κἄθ' ἄλλο εἶναι ἢ ὑπερβολικῆ. Ἄρκει νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ
τιμὴ τῶν κεφάλων καπνιστῶν ἀνέρχεται ἐκεῖ εἰς 4 δραχμάς—κατὰ πλη-
ροφορίας πάντοτε—ἐνῶ ἐν Ἀθήναις ἡ τιμὴ τῶν αὐτῶν ἰχθύων εἶναι ἄνω
τῶν 12 δραχμῶν.

Εἰς τὴν Θράκην φαίνεται ὅτι εἶναι συχνῇ ἢ περίπτωσις καθ' ἣν ὑπάρ-
χουσι κλειστά ὕδατα πλησίον τῆς ἀκτῆς μὴ συγκοινωνοῦντα—τοῦλάχιστον
κατ' ἐπιφάνειαν—μετὰ τῆς θαλάσσης, δυνάμενα ὅμως, κατόπιν τεχνικῆς
διαρρυθμίσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῆς τοιαύτης ἐπικοινωνίας, νὰ μεταβλη-
θῶσιν εἰς ἐξαιρετὰ ἰχθυοτροφεῖα. Συνεπῶς ὑπάρχει πιθανότης, ἵνα διὰ συ-
στηματικῶν τεχνικῶν ἔργων ἀναπτυχθῇ ἡ ἰχθυοπαραγωγὴ τῆς Θράκης, ἢ
ἀπὸ κλειστῶν ἰχθυοτρόφων ὑδάτων προερχομένη. Φαίνεται δὲ ἐπίσης ὅτι
ὑπάρχουσιν ἐν Θράκῃ καὶ πολλὰ ἰχθυοτρόφα ὕδατα ἐγκαταλελειμμένα καὶ
μὴ ἐκμεταλλεόμενα, ἴσως διὰ δυσχέρειαν συγκοινωνίας.

Ἔτερον σπουδαιότατον ἰχθυοτρόφον ὕδωρ φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ Λίμνη
«Γάλα», κειμένη καὶ αὕτη παρὰ τὸν Ἐβρῶν, ὅσα δὲ ἡ μεγαλειτέρα ἰχθυο-
τρόφος ἐπιφάνεια τῶν περιφερειῶν Δεδεαγάτς καὶ Λίνου. Περιέχει γλυκέα
μόνον ὕδατα καὶ ἐκτρέφει ἰχθῦς ἀποκλειστικῶς τοιούτων ὑδάτων. Ὡς
πρὸς τὸ ἑτησίως ἀλιευόμενον ἐκεῖ ποσόν, οὐδὲν δυστυχῶς εἶναι γνωστὸν

ἡμῖν. Ἡ Λίμνη, κειμένη μετὰ τῶν δύο προαναφερθεισῶν περιφερειῶν,
χωρίζεται εἰς δύο ἡμίση, τοῦ ἑνὸς ὑπαγομένου εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ τοῦ ἑτέ-
ρου εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην.

Ὅμοιος εἰς τὴν περιφέρειαν Γιουμουτζίνας ὑπάρχει τὸ ἰχθυοτρο-
φεῖον «Ἀναγκιάλ», συγκοινωνοῦν τῇ θαλάσῃ, μὲ ἐπιφάνειαν 1.000 πε-
ρίπου τετρ. μέτρων, ἐκτρέφον ἰχθῦς μικτούς, ἥτοι τοιούτους γλυκέων καὶ
θαλασσίων ὑδάτων, λόγῳ τῆς διπλῆς τοῦ ἐπικοινωνίας τῆ τε ποταμῷ καὶ τῇ
θαλάσῃ. Ὑπάρχουσιν ἐπίσης ἐκεῖ καὶ ἕτερα ἔλη, ἐνοικιασθέντα ἀντὶ 115
περίπου χιλιάδων λεβίων, ἥτοι 23 περίπου χιλιάδων δραχμῶν ἑτησίως,
ὑπὸ τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς.

Εἰς ταῦτα δεῶν νὰ προσθήσῃ τις τὴν πλουσίαν πρόσδοτον ἐκ τοῦ φό-
ρου 20 0)0 ἐπὶ τοῦ προϊόντος τῆς ἀφθόνου παρακτίας θαλασσίας ἀλιείας.
Ἡ πρόσδοτος αὕτη ἐκτείνεται, κατὰ πληροφορίας, εἰς τὰς ἑξῆς περιφερείας:

1. Κατὰ μῆκος τῆς παραλίας τοῦ Λιγαίου ἀπὸ Τσαλλικ εἰς Πόρτο-
Λάγο. Εἰς τὴν ζώνην ταύτην τὸ 20 0)0 εἶχεν ἐνοικιασθῆ διὰ 10μηνον διά-
στημα ἀντὶ 89.000 περίπου λεβίων, ἥτοι δραχμῶν 18.000.

2. Εἰς τὴν ζώνην ἀπὸ Δεδεαγάτς μέχρι Νέστου ποταμοῦ, ἥτοι ἀπὸ τοῦ
Πόρτο-Λάγο μέχρι Καρα-Σοῦ. Τὸ 20 0)0 τῆς ζώνης ταύτης εἶχεν ἐνοι-
κιασθῆ ἀντὶ 25.000 λεβίων, ἥτοι 5.000 περίπου δραχμῶν δι' ἕμηνον χρ-
νικὸν διάστημα, ἢ 10.000 δραχμῶν ἑτησίως.

3. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ Καραγάτς, εἰς ἣν τὸ 20 0)0 εἶχεν ἐνοικιασθῆ
ἀντὶ 60.000 περίπου γαλλικῶν φράγκων, ἥτοι ἰσαριθμοῦ ποσοῦ δραχμῶν.

Περὶ τῆς παρὰ τὴν Μήδειαν ζώνης, τῆς παραλίας δηλ. τοῦ Εὐξείνου,
ἀνέκαθεν πεφημισμένης διὰ τὴν πλουσίαν τῆς ἀλιείας, οὐδὲν εἰσέτι τὸ
ἀκριβὲς γνωρίζομεν.

Ἐπίσης ἀγνωστοὶν τὰ κατὰ τὴν ἀλιείαν εἰς τοὺς ποταμοὺς Νέστον,
Ἐβρῶν καὶ ἄλλους δευτερευόντας ρύακας καὶ ρεῖθρα, ὅσοι ἐκτρέφου-
σιν ἰχθῦς.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν πρόσδοτον τοῦ Δημοσίου ἐκ τῆς
ἀλιείας τόσον τῆς θαλασσίας ὅσον καὶ τῆς τῶν κλειστῶν ἰχθυοτρόφων ὑδά-
των. Ἡ πρόσδοτος ὅμως αὕτη δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἔχη τὴν σημασίαν
τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἀπὸ κοινωνικο-οικονομικῆς ἀπόψεως ἡ ὀλοκληρω-
τικὴ ἐξ ἀλιείας πρόσδοτος τῆς ἀλιευτικῶς πλουσίας ταύτης χώρας, καθὼς
ἐπίσης καὶ τὸ ὀλικὸν ποσὸν τῶν ἀλιευομένων ἰχθύων, πράγματα τὰ ὅποια
σήμερον, δυστυχῶς, δὲν γνωρίζομεν. Οὐδενός, βεβαίως, τὴν προσοχὴν δια-
φεύγει τὸ γεγονός ὅτι αἱ ἀκταὶ τῆς Θράκης εἶνε ἀλιευτικῶς προνομιοῦχοι.
Ἐκτεινόμενοι παρὰ τὴν εἴσοδον τῶν Δαρδανελλίων, τὴν τόσον πλουσίαν εἰς

ρεύματα λόγω τῆς ἐπικοινωνίας τῶν δύο μεγάλων θαλασσίων λεκανῶν (Ἀ. Μεσογείου καὶ Εὐξείνου), εὐμειροῦσι διόδων πλουσίων σμηνῶν τῶν ἐκλεκτοτέρων μεταναστευτικῶν ἰχθύων. Ἐκτός τούτου κατὰ μῆκος τῶν θρακικῶν παραλίων ὑπάρχουσι τμήματα τῆς ἠπειρωτικῆς κρηπίδος ὁμαλά, εἰς τὰ ὁποῖα δεόν νὰ ἐπιδιωχθῆ ἢ δι' αὐτοκινήτων σκαφῶν ἀλιεῖα, ὡς τοιαύτη πρέπει ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἐφαρμοσθῆ, διὰ τοὺς αὐτοὺς καὶ μείζονας εἰσέτι λόγους, εἰς τὸν κόλπον τῆς Θεσσαλονίκης (Θερμαϊκόν).

Δὲν ὑπάρχει ἐπομένως ἀμφιβολία ὅτι—ὡς καὶ ἐκ τῶν ἰσχυρῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐκτεθεισῶν ἐνδείξεων καταφαίνεται—ἡ ὀλοκληρωτικὴ χρηματικὴ πρόσοδος δὲν εἶνε καὶ τόσο μεγάλη, ἐνῶ, ἀντιθέτως, φαίνεται ὅτι ἔχομεν πολὺ προϊόν.

Πραγματοποιοῦνται δηλ. ἐκεῖ αἱ συνθήκαι τοῦ πρωτοτόνου ἢ μᾶλλον τοῦ προπολεμικοῦ ἐμπορίου: Μικραὶ τιμαί, πολὺ προϊόν. Αἰτία τῆς εὐδαίμονος ταύτης καταστάσεως εἶνε βεβαίως ἡ πατριαρχικὴ ζωὴ τῶν πληθυσμῶν, λόγω, κυρίως, τῆς ἐλλείψεως ταχέων μέσων συγκοινωνίας, τῆς ἐλλείψεως σοβαρῶν τεχνικῶν ἔργων καὶ τῆς μικρᾶς ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορικοῦ πνεύματος τῶν κατοίκων.

Ἄδιστακτως δύναται τις νὰ προείπῃ ὅτι ἡ διείσδυσις τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ πνεύματος καὶ πλέον συγκεκριμένως τῶν Ἑλλήνων ἐπιχειρηματιῶν θέλει ἀνοίξῃ νέους κρουνοὺς τροφοδοτήσεως τῶν ἀγορῶν τῆς Π. Ἑλλάδος, βελτιοῦσα συγχρόνως οἰκονομικῶς τὰς περὶ τὴν ἀλιεῖαν ἀσχολουμένας ἐργατικὰς τάξεις.

*
* *

Τέλος γεννᾶται τὸ ζήτημα ἂν συμφέρει εἰς τὸ Δημόσιον, προκειμένου περὶ τῶν προσόδων του, νὰ ἐπεκτείνῃ καὶ ἐν Θράκῃ τὸ σύστημα τῶν ἀπ' εὐθείας ἐκμεταλλεύσεων, ὅπερ, ἐφαρμοσθὲν εἰς τινὰς λίμνας, τῆς Μακεδονίας ἰδίως, παρέσχεν ἄριστα οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα. Βεβαίως, ἀπὸ Κρατικῆς ἀπόψεως, δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι τοῦτο συμφέρει. Ἄλλ' ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως δὲν νομίζομεν ὅτι τὸ σύστημα τῆς ἀπ' εὐθείας ἐκμεταλλεύσεως ἀπέδωκε τοὺς ἀναμενομένους καρπούς. Ἀποβαίνει καταθλιπτικὸν συντεῖνον εἰς τὴν ὑψωσιν τῆς τιμῆς τῶν ἰχθύων καὶ—τὸ σπουδαιότερον ὅλων—κωλύει τὴν κατασκευὴν μικρῶν τεχνικῶν ἔργων ἀπαραιτήτων εἰς χώραν νέαν ὡς ἡ Θράκη, μὲ ἀφθονα ἐσωτερικὰ ὕδατα καὶ ἄνευ ὑδραυλικῶν ἔργων, ἔργων ἅτινα εὐκόλως θὰ ἠδύναντο νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὑπὸ ἐνοικιαστῶν ὑποχρεομένων πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν οἰκείων πρὸς ἐνοικίαν διακηρύξεων. Ἡ ἀπ' εὐθείας ἐπίσης ἐκμετάλλευσις, ἀπασχολοῦσα πολυάριθμον προσωπικὸν καὶ χρήζουσα διαρκῶς ἐπιβλέψεως, ἀπορροφᾷ τὴν ὑπηρεσίαν, καθισταμένην οἰκονομικὴν, μὴ ἐπιτρέπουσα οὕτω ταύτῃ τὴν ἐπιτέλε-

σιν τοῦ ἀληθοῦς τῆς σκοποῦ, ὅστις εἶνε ἡ δι' ἐφαρμογῆς τῶν μεθόδων τῆς λελογισμένης καὶ ἐπιστημονικῆς ἰχθυοτροφίας ἀβέησις τοῦ προϊόντος.

Ἡ ἄγρυπνος ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας ἐπίβλεψις τῶν ἐνοικιαστῶν ὅπως μὴ οὗτοι ἀποβαίνωσι τύραννοι τῆς Κοινωνίας καὶ τῶν ἀλιέων καὶ ἡ φορολογία τῶν τυχόν ἐκτάκτων των καὶ ὑπερβολικῶν κερδῶν εἶναι ἴσως δύο ἀποτελεσματικὰ ὄπλα, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς περιφρούρησιν τῶν συμφερόντων τῆς Πολιτείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς προστασίαν τῶν κατοίκων ἀπὸ τῶν ἀρπακτικῶν τάσεων τῶν κερδοσκόπων.

Γ. Α. ΛΘΑΝΑΣΘΠΟΥΛΟΣ

ΑΙ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝ- ΘΡΑΚΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΕΠ' ΑΥΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ.

Α'. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όλίγα σχετικῶς ἔτη εἶχον διαρρεύση, ἀφ' ἧς τὸ φυσικὸν πετρέλαιον λόγῳ τῆς χρησιμοποίησέως του ὡς καυσίμου ὕλης εἰς τοὺς πετρελαιοκινητήρας καὶ βενζινοκινητήρας εἶχε καταστῆ εἰς ἓκ τῶν κυριωτέρων φυσικῶν γεννητόρων ἐνεργείας, καὶ ἐπῆλθεν ὁ παγκόσμιος πόλεμος, ὅσως ἀπεκάλυψεν ἔτι περισσότερον τὴν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως σημασίαν του. Καὶ ἰδοὺ πολὺ δικαιολογημένως ὁ «London Financier», τὸ σοβαρώτερον οἰκονομικὸν φύλλον τοῦ Λονδίνου, προφητεύει τῷ 1918, ὅτι ἡ μέλλουσα γενεὰ θὰ παραστῆ μάρτυς τῆς πρακτικῆς ἐξαφανίσεως τοῦ ἀνθρακος ὡς κινητηρίου δυνάμεως, καὶ ὅτι ὁ «βασιλεὺς πετρέλαιον» θὰ καταστῆ μεγαλειότερος δυνάστης ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ἢ ὁ ἀπόστρατος μονάρχης τῆς κινήσεως «βασιλεὺς ἀνθραξ».

Καὶ τὰ διάφορα Κράτη, εὐθύς ὡς ἡ εἰρήνη ἐπανῆλθεν εἰς αὐτὰ, ἐσπευσαν ὥσει ὑπὸ πετρελαιοπυρετοῦ καταληφθέντα εἰς τὴν ἀναζητήσιν νέων κοιτασμάτων πετρελαίου. Ὅλας αὐτῆς τὰς σχετικὰς ἐπιστημονικὰς δυνάμεις ἐπεστράτευσεν ἡ Γαλλία εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἀναζητήσιν πετρελαίων ἐν Μαρόκκῳ καὶ Τύνιδι, πίστωσιν 4 ἑκατομμυρίων λιρετῶν δι' ἔρευνας πετρελαίων ψηφίζει ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἀγγλία μετὰ περισσότερων ὕλικῶν μέσων ἔρευνᾶ τὸ ἔδαφός της. Κραυγὴ κινδύνου ἀκούεται καὶ ἐκ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, μιᾶς ἐκ τῶν κυριωτέρων πετρελαιοπαραγωγῶν χωρῶν τοῦ κόσμου, ὅπου τὸ Bureau of Mines ἐδημοσίευσεν προκήρυξιν, καθ' ἣν, λόγῳ τῆς καταπληκτικῆς ἀφῆσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πετρελαιοκινήτων πλοίων καὶ αὐτοκινήτων ἢ κατανάλωσις τοῦ προϊόντος τούτου εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας αὐξάνει ταχύτερον τῆς παραγωγῆς. Τὸ Bureau of Mines ὑπελόγησεν ὅτι 40 000 τοῦ ὑπάρχοντος εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας πετρελαίου ἐξήχθησαν καὶ ὅτι μένει μόνον παρακαταθήκη δι' 20 ἔτη εἰς τὰ ἀμερικανικὰ φρέατα, καὶ συνιστᾶ ὅπως ἐρευνήσουν αἱ διάφοροι χῶραι τῆς γῆς διὰ τὴν ἀνεύρεσιν πετρελαιοφόρων κοιτασμάτων.

Πολλὰ ὁμοίως ἄλλα Κράτη ἐρευνοῦν καὶ ἀναζητοῦν εἰς τὰ ἐδάφη των νέας πηγὰς τοῦ πολυτίμου τούτου προϊόντος.

Καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον ταύτην κυρετώδη ἐργασίαν ἡ Ἑλλὰς εὐτυ-

χῶς δὲν ἔμειναν ἀδρανῆς. Ἀνεξηρεύνητοι ἦσαν μέχρι τοῦδε ἐν αὐτῇ πολλαὶ γνωστὰ ἐμφανίσεις ὄρυκτων ὑδρογονανθράκων, καὶ ἀπὸ τοῦ 1919 καὶ ἐντεῦθεν τόσον ἡ προσοχὴ τοῦ σχετικοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, πολὺ δὲ περισσότερον τοῦ ἐπισήμου Κράτους, ἐστράφη πρὸς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἔρευναν τῶν ἐμφανίσεων τούτων.

Καὶ δὴ :

Τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας συγκαλέσεν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1919 τὴν μεγάλην ἐπὶ τῶν Καυσίμων ἐπιτροπὴν διὰ τὴν διερεύνησιν καὶ μελέτην τῶν σχετικῶν μετὰ τὸ καύσιμον ζητημάτων δὲν παρέλειπε νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν μελέτην τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης καὶ τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς ὑπάρξεως ἐν Ἑλλάδι σοβαρῶν ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως κοιτασμάτων πετρελαίου. ἔχον τότε τὴν εὐκαιρίαν, ὡς εἰσηγητῆς τοῦ θέματος τούτου, νὰ καταθέσω κατὰ τὴν συνεδρίασιν τοῦ μεταλλευτικοῦ τμήματος τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 19 Ἀπριλίου 1919 σχετικὸν πρόχειρον ὑπόμνημα μετὰ χρίτου ἐμφαίνοντος τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐμφανίσεις ὄρυκτων ὑδρογονανθράκων, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς εἰδικὸν σχετικὸν τεύχος τοῦ Ὑπουργείου.

Ἐν τῷ ὑπομνήματι τούτῳ συμπερασματικῶς ἐτόνιζον, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἑλλην. ἐμφανίσεων αἱ ἐν τῇ Δυτ. Ἑλλάδι παρουσιάζουν τὴν μεγαλειότεραν σπουδαιότητα, καθ' ὅσον ἡ Δυτ. Ἑλλὰς ἀποτελοῦσα μέρος τῆς Δυναρο - Ἑλληνικῆς ὄρεινῆς ἀλύσεως παρουσιάζει συνθήκας στρωματογραφικὰς πετρογραφικὰς καὶ ἰδίᾳ τεκτονικὰς (πτυχώσεις, μετακινήσεις, ἐκωθίσεις, πτυχὰς λεπιοειδεῖς, ἀντίκλινα διάπειρα, κ.τ.λ.) περισσότερον εὐνοϊκὰς ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸν σχηματισμὸν ἀφ' ἑνὸς καὶ διὰ τὴν συγκέντρωσιν καὶ διατήρησιν ἀφ' ἑτέρου τῶν κοιτασμάτων τῶν ὄρυκτων ὑδρογονανθράκων, καὶ ὅτι κυρίως καὶ κατὰ πρῶτον λόγον αἱ ἔρευναι ἔδει νὰ στραφῶσιν εἰς τὴν Δυτ. Ἑλλάδα καὶ νὰ ἐρευνήσωσι τὴν διάπλασιν τοῦ φλύσχου, ἧτις (ὡς περικλείουσα καὶ ὅμην ἀλατοφόρον) παρουσιάζει τὰς μεγαλειότερας πιθανότητας νὰ ἐγκλείη σοβαρὰ κοιτάσματα ὑδρογονανθράκων.

Ἐγένετο κατόπιν καὶ σχετικὴ διάλεξις τοῦ ἀξιότιμου καθηγητοῦ τῆς Ὄρυκτολογίας καὶ Πετρογραφίας ἐν τῷ Ἑθν. Πανεπιστημίῳ Δρος κ. Κ. Κτενᾶ, δημοσιευθεῖσα μάλιστα κατ' Ἀπρίλιον παρ. ἔ. εἰς τὸ ἰεὺς τεύχος τῶν ὑπομνημάτων τοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Γεωλογικὴ Ὑπηρεσία» ὀγδόου τμήματος τῆς Ὑπηρεσίας Μελετῶν τῶν Δημοσίων Ἔργων τοῦ Ὑπουργείου Συγκοινωνίας.

Παραλλήλως ὁμοίως πρὸς ταῦτα, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1919 ὁμὰς Γάλλων κεφαλαίουχων ἐπιχειρηματιῶν ὑπέβαλε προτάσεις εἰς τὴν Ἑλλ.

Κυβερνησιν περί εξερευνησεως και εκμεταλλευσεως των ορυκτων υδρογονανθρακων της Δυτ. Ελλάδος και Πελοποννησου ολοκληρου, ης και απεδεδχη ταυτας.

Εις εκτελεσιν της συναφθεισης προχειρου συμβιβασης εξεδόθη το από 10 'Απριλίου 1919 νομοθετικόν διάταγμα (1) κυρωθέν διά του νόμου 1888 (2) της 21 'Ιανουαρίου 1920 «περί εξαιρέσεως παραχωρήσεως πετρελαιοφόρων στρωμάτων εν 'Ηπειρω, Αιτωλοακαρνανία, Πελοποννήσῳ κλπ.» και κατόπιν ἐψηφίσθη ὁ νόμος 2236 (3) της 24 'Ιουνίου 1920 κυρών την από 11)24-1-19 συναφθεῖσαν σύμβασιν μεταξύ του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως και του κ. Α. Ρουγανη, ὡς ἀντιπροσώπου του Γαλλοελληνικοῦ συνδικάτου πετρελαίου, περί ἐρευνῶν και εκμεταλλευσεως πετρελαιοφόρων στρωμάτων εν 'Ηπειρω, Αιτωλοακαρνανία, Πελοποννήσῳ και 'Ιονίοις νήσοις.

Κατά τον νόμον τουτον η ἐρευνα και η εκμεταλλευσις θά ἐγίνετο ὑπό Συνδικάτου Γαλλοελληνικοῦ μετά συμμετοχῆς τεῦ Κράτους (en regie interessée) ὑπό ὄρους.

Ὅντως αἱ μελέται ἤρχισαν κατά Αὔγουστον του 1919 πρώτον ὑπό του "Αγγλου γεωλόγου Dixon και του Καναδοῦ Mitchell, κατόπιν δὲ ἀποχωρησάντων τουτων ὑπό του μετά του Συνδικάτου συμβληθέντος Ρουμάνου γεωλόγου κ. I. Niculescu.

Μετά την προκαταρκτικὴν ὑπό του κ. Niculescu γεωλογικὴν μελέτην ὀλοκληρου της 'Ηπειρου, Αιτωλοακαρνανίας, Ζακύνθου και της Δυτ. Πελοποννήσου ἤρξατο τῆ 31 Αὔγουστου π. ἔ. ἡ διὰ ἐρευνητικῶν φρεάτων πλέον προεξερευνησις τῶν πισσασφαιτοφόρων στρωμάτων εν τῆ περιοχῇ της Δραγοφᾶς.

Εἰς τὰς μελέτας ταυτας πολὺ συνεισέφερε και τὸ Γεωλογικὸν Γραφεῖον του 'Υπ. Ἐθν. Οἰκονομίας παρέχον τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας και πορίσματα ἐκ σχετικῶν μελετῶν του.

Και νῦν μετά την σύντομον ταύτην προεισαγωγὴν ἕς εἰσέλθωμεν εἰς τὸ κύριον θέμα τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ μόνον τὰς εν 'Ηπειρω ἐμφανίσεις και δὴ κυρίως τὰς εν τῆ περιοχῇ της Δραγοφᾶς.

1. Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 82 της 17 | 4 | 19 φύλλον 'Ἐφημ. της Κυβερνήσεως Τεύχος Α'.

2. Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 25 της 30 | 1 | 20 φύλλον 'Ἐφημ. της Κυβερνήσεως Τεύχος Α'.

3. Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 147 της 3 | 7 | 20 φύλλον 'Ἐφημ. της Κυβερνήσεως Τεύχος Α'.

Β'. ΑΙ ΕΝ 'ΗΠΕΙΡΩ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΟΡΥΚΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ

Ἐπὲρ πᾶσαν ἄλλην εν 'Ελλάδι περιοχὴν ἀρθνοῦσαι εν 'Ηπειρω αἱ ἐμφανίσεις ορυκτῶν υδρογονανθρακων. Κατὰ τὰς μᾶλλον και ἥττον ἐξηκριβωμένους πληροφορίας τωαῦτα ἐμφανίσεις παρατηροῦνται εἰς ὀκτὼ εν ὄλῳ περιοχῆς (1).

α) Ἐν τῆ μεταξύ του Δελβεναιίου και των χωρίων Μόσιαρη και Ζαροβίνα περιοχῇ πιθανῶς ὡς ἀσφαλτος ἐμποτίζουσα ἠοκαϊκὸν ἀσβεστόλιθον (2)

β) Ἐν τῆ περιοχῇ της Λάβδανης ἐντὸς του φλύσχου.

γ) Ἐν τῆ μεταξύ των χωρίων Λαμπραγιάτης και Σέλιανης περιοχῇ πιθανῶς πάλιν ὡς ἀσφαλτος ἐμποτίζουσα ἀσβεστόλιθον.

δ) Ἐν τῆ περιοχῇ της ἀρχαίας Λωιδόνης.

ε) Ἐγὼ ὁ ἴδιος συνήνησα ἀσφαλτομυγεῖς ἀργιλλικοῦς ἀσβεστόλιθους μικροῦ πάχους 0,05 μ. - 0,10 μ. του μέσου ἠοκαϊκου (Lutetien) μεταξύ των χωρίων Γαλιότης και Σκουίνας (Δυτ. ἄκτις του Ἀράχθου ποταμοῦ) παρά την ἐπαρὴν των ἠοκαϊκῶν ἀσβεστόλιθων με τον ἐπικείμενον φλύσχην. Οὔτοι περιέχουν (μέσος ὄρος προαδιαρισθεῖς εἰς 3 δείγματα) 1,5 ο)ο πισσασφαιτου.

στ) Ἀπέναντι της Πρεμετῆς εἰς τὴν ἀριστερὰν ἄκτιν του Ἀφου, ἐπὶ των κλιτύων του ὄρους Νεμέριου και πλησίον του χωρίου Ἐλεοῦσα (2).

ζ) Αἱ κυριότερα ὄρος εἶνε αἱ εν τῆ κοιλάδι του ποταμοῦ Μολίτσα (Θερνοῦ), παραποτάμιου του Καλαμιᾶ, πρώτον μεν μεταξύ των χωρίων Δραγομῆ - Δελβινειόπουλον, Βράβρη, δεύτερον δὲ και κατά κύριον λόγον εν τῆ περιοχῇ του χωρίου Δραγοφᾶ, περί ὧν σήμερον ὁ λόγος.

Και νῦν ἕς ἐξετίσωμεν εἰδικώτερον τὴν περιοχὴν της Δραγοφᾶς.

Γ'. ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

Αἱ ἐμφανίσεις, ἐφ' ὧν ἤρχισαν αἱ ἐρευνα, εὐρίσκονται εν τῆ κοιλάδι του Μολίτσα ποταμοῦ (Θερνοῦ), ὅστις ἀηγίζων ἐκ του ὄρεινου ὄρους του Ὀλύτου και ἀκολουθῶν διεύθυνσιν Β - ΒΑ συμβάλλει εἰς τον Καλαμῆν (Θύαμιν) ποταμὸν.

1. Βλ. και Γ'. Κ. Γεωργαλιᾶ: Αἱ εν 'Ελλάδι ἐμφανίσεις ορυκτῶν υδρογονανθρακων. -- Πορίσματα, ἐκθέσεις και ὑπομνήματα του Μεταλλευτικοῦ Γμήματος της Ἐπιτροπῆς των Κωσμίμων. (Ἐκδοσις Ἐπουργ. Ἐθν. Οἰκονομίας, 1920, σελ. 100 - 102).

2. Κ. Κτενᾶ. Ἡ υδρογονανθρακοῦχος ζώνη της Δυτ. 'Ελλάδος. Ἐπομνήματα της Γεωλογ. Ἐπιτροπῆς Ἐπουργ. Συγκοινωνίας. Τεύχος I, σελ. 69.

Ἡ κοιλὰς τοῦ Μολίτσα, ἐπιμήκης στολιδοσιγενῆς σκίαρη, ἀκολουθεῖ καὶ αὐτὴ τὴν πρὸς Β - ΒΔ διεύθυνσιν περιβαλλομένη ἀπὸ Α μὲν ὑπὸ τῶν ὄρεων τῶν Γραμμενοχωρίων, πρὸς Δ δ' ὑπὸ τῶν ὄρεων τῆς Δραγοῦσας.

Ἀποτόμως κατέρχονται πρὸς τὴν κοιλάδα αἱ ἀσβεστολιθικαὶ κλιτύς τῶν ἐκατέρωθεν ὄρεων λόγῳ τῶν κατὰ μῆκος τῶν πλευρῶν των διηκουσῶν μετακινήσεων (Dislocation) τὰ ἐκ φλύσχου ὅμως χαμηλότερα μέρη τῶν κλιτύων κατέρχονται ὁμαλιότερον πρὸς τὸν ἄξονα τῆς κοιλάδος, ὃν καταλαμβάνει σειρά λόφων ἀποτελουμένων κυρίως ἐκ τοῦ πιασσασφαλτοφόρου ψαμιμίτου δεικνύοντος μείζονα ἀντοχὴν εἰς τὴν διάβρωσιν καὶ ἔκπλυσιν.

Οἱ λόφοι οὗτοι κατὰ σειράν εἶνε Καστρί (729,6 μ.), Μεσοβοῦνι (694,7 μ.), Κερμεῖδι, Πίσσα, Σαμάρα (ὑψ. 580,4 μ.).

Α'. ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Ἡ περιοχὴ τῆς Δραγοῦσας, ἀποτελοῦσα καὶ αὐτὴ ἀποκεκλινομένην περιοχὴν μεταξύ ἀσβεστολιθικῶν ὄροσειρῶν, εὐρίσκεται ἐν καταστάσει οἰκτρᾶς συγκοινωνίας ἀφ' ἑνὸς μὲν μετὰ τῶν κυριωτέρων μεσογείων κέντρων πολιτισμοῦ τῆς Ἠπείρου ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ τῶν κυριωτέρων λιμένων τῆς Ἠπειρωτικῆς ἀκτῆς.

Ἡ ὑπαρξίς ἐπιμήκων κοιλάδων διευθυνομένων, ὡς προεῖρηται, ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ ἡ σπάνις ἐγκαρσίων τοιούτων, ἀναγκάζουν τὰς ἐκ τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἐκ τῶν λιμένων ὁδοὺς νὰ ὑπερβαίνουν τὰς ἀσβεστολιθικὰς δυσβάτους ὄροσειράς νὰ κατέρχωνται διὰ τῶν ἀποτόμων ἐνίοτε ἀσβεστολιθικῶν κλιτύων εἰς τὰς ἐν τῷ μεταξύ λεκάναις διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἐν λόγῳ περιοχὴν.

Οὕτω πως, ἐνῶ ἡ ἀπ' Ἰωαννίνων μέση εὐθύγραμμος ἀπόστασις εἶνε περὶ τὰ 16 χιλιόμετρα, χρειάζεται τις 6 ὥρας περίπου διὰ νὰ φθάσῃ ἀκολουθῶν ἀτραπὸν διὰ μέσου τῶν δυσβάτων, ἀποκρήμνων ἢ καὶ ὀσθηρῶν ἐνίοτε μερῶν.

Ὁ πλησιέστερος λιμὴν, μεθ' οὗ συγκοινωνεῖ ἡ περιοχὴ, εἶνε ὁ τῆς Γουμένιτσας, λαμβανομένου μάλιστα ὑπ' ὄψει, ὅτι κατασκευάζεται νῦν ἀμαξιτὴ ὁδὸς κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Καλαμᾶ ἀπὸ Ἰωαννίνων εἰς Γουμένιτσαν, ὀλικοῦ μήκους 65 περίπου χιλιομέτρων.

Ε'. ΒΡΕΥΝΗΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Αἱ ἐρευνητικαὶ ἐργασίαι ἐκανονίσθησαν ὑπὸ τοῦ γεωλόγου κ. C. Niculescu καὶ ἤρξαντο τῇ 31 Αὐγούστου π. ἔ.

Συνίστανται εἰς τὴν διάνοξιν κοινῶν φρεάτων τετραγωνικῆς δια-

μῆς πλευρᾶς 1 μ. Αἱ παρειαὶ τῶν φρεάτων ὑπερδύονται διὰ ξυλοδεσίας.

Ἄχρι τοῦδε ἐγένοντο ἐνάρξεις ἐγγεᾶ ἐρευνητικῶν φρεάτων. Ἐκ τούτων τὰ μὲν πέντε (ἀρ. 1-5) ἐγένοντο ἀπ' εὐθείας ἐντὸς τοῦ μειοκαινικοῦ πιασσασφαλτοφόρου ψαμιμίτου, ἐνῶ τὰ ἕτερα τέσσαρα (ἀρ. 6-9) ἐντὸς φλύσχου τοῦ λόφου Μεσοβοῦνι τοῦ ἐμφεπύοντος, ὡς εἶδομεν, ἐπὶ τῶν μειοκαινικῶν στρωμάτων. Ὁ λόγος τῆς διανοίξεως ἐντὸς τοῦ φλύσχου τῶν φρεάτων τοῦτων εἶνε νὰ συναντήσῃ τὴν προσέκτασιν τῶν στρωμάτων τοῦ μειοκαινικοῦ πιασσασφαλτοφόρου ψαμιμίτου, ὑπὸ τὰ στρώματα τῆς ἀλατοφόρου ὕψους τοῦ φλύσχου, τὰ ὅποια εἶνε πολὺ σημαντὴ καὶ στεγανὰ ἐλπίζεται λοιπὸν νὰ συναντηθῶν τὰ ὑδρογονανθρακοῦχα στρώματα εἰς βάθος προφυλαχθέντα ἐναντίον τῆς ἀλλοιώσεως ὑπὸ τῶν ἀεροσφαιρικῶν παραγόντων ὑπὸ τῶν στεγανῶν στρωμάτων τῆς ἀλατοφόρου ὕψους τοῦ φλύσχου.

Ἐκ τῶν ἐγγεᾶ φρεάτων μόνον τὰ ὑπ' ἀρ. 1, 6, 7, 8 καὶ 9 ἐκροχώρησαν, τῶν ὑπ' ἀρ. 2, 3 ἐγκαταλείφθεντων ὀριστικῶς καὶ τῶν ὑπ' ἀρ. 4 καὶ 5 προσωρινῶς μόνον.

Τὰ μέχρι τοῦδε συναντηθέντα στρώματα εἰς τὰ διανοιγέντα φρέατα καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν παρατηρηθέντων φαινομένων εἶνε τὰ ἑξῆς:

Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 1 φθάσαν μέχρι βάθους 10 μ. 75 διήλθε διὰ τοῦ μειοκαινικοῦ πιασσασφαλτοφόρου ψαμιμίτου. **Εἰς τὸ βάθος τῶν 10 μ. 75 ἔδωκεν ἀσθιανὴ ἐκροχὴν** πετρελαίου ἀκαθάρτου ρευστοῦ, βαρέως μέλανος, ὀλίγον ἀπερρηγνυμένου, ὁμοίου πρὸς τὰ Γουμανικὰ μεθ' ὕδατος. Ἀπυλῶς στρώμα ὕδατος πλάτους 5 μ. περίπου ἐκλημύρισε τὴν 13 Νομβρίου π. ἔ. τὸ φρέαρ καὶ ἠνάγκασε τοὺς ἐργάτας νὰ διακόψουν τὴν ἐργασίαν. Ἐξακολουθεῖ ὅμως ἡ ἐκροχὴ τοῦ βαρέος πετρελαίου, τὸ ὅποion καλύπτει τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος ὡς στρώμα πλάτους 0,03 μ.

Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 6 (βάθος 30 μ. 60) συνηντήθησαν μέχρι βάθους 28 περίπου μέτρον στρώματα τῆς ἀλατοφόρου ὕψους.

Ἀπὸ τῶν 28 μ. καὶ κάτω συνηντήθη λατυποπαγῆς ἀσβεστολιθικῶν πολὺ συμπαγῆς μετ' ὀλίγου ἰξώδους πιασσασφαλτοῦ πλάτους 0,20 μ. καὶ ψαμιμίτην λεπτόκοκκον πιασσασφαλτοφόρον μειοκαινικόν.

Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 7 (βάθος 22 μ. 90) συνηντήθησαν μέχρι βάθους 19 μ. 75 στρώματα ἀλατοφόρου ὕψους· εἶτα μειοκαινικὸν κροκαλοπαγῆς μετ' ἔχνη πιασσασφαλτοῦ ἰξώδους ἢ καὶ ὕγρας μέχρι βάθους 22 μ. 15 καὶ ἐκεῖθεν ψαμιμίτου σιμεταγῶδες πιασσασφαλτοφόρον μετ' ἰσοκύβητους ὕγρας πιασσασφαλτοῦ ὁμοίας μετὰ ἐν τῷ φρέατι.

Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 8 (βάθος 26 μ. 60) συνηντήθησαν στρώματα ἀλατοφό-

ρου ὕψους. Ὅμοιος εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 9 (βάθος 9.00 μ.)

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω γεγονότων ἡ ἐκροή εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 1 φρέαρ βαρέος πετρελαίου καὶ ἡ συνάντησις θυλάκων ὑγρᾶς πλέον πηλοσφάλλου εἰς τὰ ὑπ' ἀρ. 6 καὶ 7 φρέατα δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς γεγονότα λίαν σημιαντικά, καθότι ἀρχίζει πλέον νὰ διαφαίνεται κίποι βεβαιότης, ὅτι οἱ ὑδρογονάνθρακες εἰς τὰ βαθύτερα διατηροῦνται ὑπομοριφὴν ἐλαφροτέρων ὑδρογονανθράκων (πετρώλειον) καὶ ὅτι τὰ ἀνώτερα μέρη μόνον ἔχουν ὑποστῆ δι' ἔξαρτίσεως τῶν πητικωτέρων συστατικῶν καὶ διὰ διαδοχικῆς ὀξειδώσεως μετατροπὴν εἰς πηλοσφάλλον.

ΣΤ'. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Καὶ νῦν ἴσως ἐρωτήσῃ τις :

α) Ὑπάρχουν ἐλπίδες ἀνευρέσεως ὑπογείων κοιτασμάτων πετρελαίου, καὶ ἐν ὑπάρχουν, ἐπὶ ποίων ἐπισημονικῶν δεδομένων στηρίζονται ;

β) Τὰ κοιτάσματα ταῦτα θὰ εἶναι σοβαρὰ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ;

Εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα θὰ ἀπαντήσω ἀμέσως καταφατικῶς. Καὶ ἰδοὺ διατί :

1) Πρῶτον διότι ἡ ὑδρογονανθρακοῦχος ζώνη τῆς Λυτ. Ἑλλάδος παρουσιάζει μεγάλας ὁμοιότητας καὶ ἀναλογίας πρὸς τὴν ὑδρογονανθρακοῦχαν ζώνην τῶν Καρπαθίων, ὅσον ἀφορᾷ τὴν γένεσίν των.

α) Ἐἴνε καὶ αἱ δύο στολιδωσιγενεῖς ζῶναι παρουσιάζουσαι ἀναλογίαν καὶ ὁμοιότητα εἰς πολλὰ στολιδωσιγενῆ τεκτονικὰ φαινόμενα.

β) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἡλικίαν τῆς περιόδου τῶν πτυχώσεων.

γ) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἡλικίαν τῶν περιόδων καὶ τὴν πετρογραφικὴν ἰσφῆν τῶν μητρικῶν πετρωμάτων τῶν ὑδρογονανθράκων. Οὕτω ὅπως ἐν Ρουμανίᾳ καὶ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν Καρπαθίων, κατὰ τὸν Mrazec μητρικὰ πετρώματα πετρελαίων εἶνε γνωστὰ εἰς τὸ τριτογενὲς καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ παλαιομοκαίνου μέχρι τοῦ καιωτέρου μειοκαίνου (κατώτερον Σαρμάτιον) καὶ μάλιστα τὰ πλουσιώτερα εἶνε τὰ τῆς μειοκαίνου ἀλατοφόρου ὕψους ἀποτελούμενα ἀπὸ ἀργίλους καὶ μάργας ψαμμώδεις ἢ μὴ, οὕτω καὶ ἐν Ἑλλάδι τὰ κυριώτερα μητρικὰ πετρώματα (ἀσβεστόλιθοι—φλύσχης) τῶν ὑδρογονανθράκων ἀνήκουν εἰς τὸ ἠόκαινον καὶ ὀλιγόκαινον. Ὁ φλύσχης μάλιστα, ὡς εἶδομεν, περικλεῖται καὶ ἀλατοφόρον ὄψιν, ἀποτελουμένην κυρίως ἀπὸ ἀργίλους καὶ μάργας ψαμμώδεις ἢ μὴ.

δ) Ἐν τοῖς Καρπαθίοις ἔχομεν ἀφθονα δευτερογενῆ καὶ μάλιστα

τὰ πλουσιώτερα κοιτάσματα, ἀνήκοντα εἰς τὸ Σαρμάτιον μέχρι τοῦ πλειοκαίνου, καὶ οὐχὶ ὅπως ὁ κ. Κτενῆς γράφει, μόνον μέχρι τοῦ καιωτέρου μειοκαίνου (ἀνατολικὴ βαθμῆς), σχηματισθέντα διὰ μεταναστεύσεως τῶν ὑδρογονανθράκων ἐκ τῆς μειοκαίνου ἀλατοφόρου ὕψους καὶ μάλιστα καὶ τὰ πλουσιώτερα.

Ὅμοιος ἐν τῇ Λυτ. Ἑλλάδι ἀκριβῶς τὰ τῆς Σελενίτισης, Ζακύνθου, Μολτίσης κοιτάσματα εἶνε ἐπλάης δευτερογενῆ διὰ μεταναστεύσεως τῶν ὑδρογονανθράκων ἐκ τοῦ φλύσχου σχηματισθέντα.

Τὰ δύο πρῶτα μάλιστα κατὰ σύμπτωσιν εἶνε μέχρι σήμερον τουλάχιστον καὶ τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ βιομηχανικῆς ἀπόψεως.

2) Διότι καὶ ἐν τῇ Λυτ. Ἑλλάδι συντρέχουν ὅλα αἱ εὐνοϊκῶς συνθῆμαι διὰ νὰ σχηματισθῶσι κοιτάσματα ὑδρογονανθράκων.

α) Ὑπάρχει μητρικὸν πέτρωμα ὁ φλύσχης μὲ ἀλατοφόρον ὄψιν καὶ εἶνε γνωστὸν ἀπὸ τὰς μελέτας τοῦ Mrazec ὅτι ὑπάρξαι μεγαλειτέρων ποσοτήτων ὑδρογονανθράκων εἰς τὴν γειτονεῖαν κοιτασμάτων ἀλατος ἢ ἀλατούχων πετρωμάτων δὲν εἶνε τυχαία σύμπτωσις, ἀλλ' εἶνε ἀποτέλεσμα στενῆς γενετικῆς σχέσεως μεταξὺ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ πετρελαίου καὶ τῆς ὑπάρξεως ἀλατούχων ὑδάτων. Μόνον ἐκεῖ ὅπου περιέχονται—λέγει ὁ Mrazec—ὄγκοι ἀλατος εἰς τὰς ὕψεις ἀλατοφόρου ἀργίλου, καθορίζεται μεγαλιτέρα ἀνάπτυξις τῶν ἀρχηγόνων πετρωμάτων τῶν ὑδρογονανθράκων.

β) Ἐπειτα ὑπῆρξαν συνθῆκαι μεταναστεύσεως εὐνοϊκῶς διὰ μετανάστευσιν ἐκ τῶν μητρικῶν καὶ συσσωρεύσιν τῶν ὑδρογονανθράκων εἰς τὰ δευτερογενῆ κοιτάσματα.

Πτυχώσεις, ἀντίκλινα μάλιστα διήπειρα καὶ ἐπωθήσεις παλαιότερων στρωμάτων ἐπὶ νεωτέρων παρουσιάζονται καὶ εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς μελέτης τῶν Ρουμανικῶν κοιτασμάτων ὅτι ἡ μετανάστευσις πρέπει νὰ φθάνῃ τὸ μέγιστον κατὰ μῆκος τῶν γραμμῶν ἐπωθήσεων, διότι αὗται συμπιπουν μὲ τὰς γραμμὰς τῆς μεγίστης πίεσεως καὶ τῆς ἐλαχίστης ἀντιστάσεως, πρὸς τὰς ὁποίας τελεῖται ἡ μετανάστευσις εὐκολώτερον ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην διεύθυνσιν.

γ) Διότι ὑπάρχουν καὶ ἐν τῇ Δ. Ἑλλάδι συνθῆκαι καλῶς συσσωρεύσεως καὶ πρὸ παντὸς διατηρήσεως τοῦ μεταναστεύσαντος ὕλικου εἰς τὰ δευτερογενῆ κοιτάσματα, αἱ ὁποῖαι συνθῆκαι εἶνε ἕξ ἴσου ὅσον καὶ αἱ τοῦ σχηματισμοῦ μεγάλης σημασίας διὰ τὸν πλοῦτον ἐνὸς κοιτάσματος ὑδρογονανθράκων.

Π. γ. ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον παρατηρήθη εἰς τὴν Ρουμανίαν, ὅτι τὸ πετρώλειον πολλαχοῦ παρουσιάζεται ἀφθονώτερον εἰς δευτερογενῆ κοιτά-

σημεία νεωτέρων γεωλογικῶν ὀριζόντων, παρώδεις δηλ. ψαμιμίτας ἢ στρώματα ἄμμων κεκαλυμμένα καὶ προστατευόμενα ὑπὸ στεγανῶν ἀργιλλικῶν ἢ μαργοειδῶν πετρωμάτων, τὸ ἔχομεν καὶ ἐν τῇ Δυτ. Ἑλλάδι καὶ δὴ ἐν Δραγοψᾷ, ὅπου ἀκριβῶς οἱ ὑδρογονάνθρακες εὐρίσκονται ἐν τὰς μειοκαίνων πορωδῶν ψαμιμιτῶν κεκαλυμμένων καὶ προστατευόμενων ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆν ἠλικίαν ἀργιλλο-μαργοειδῶν πετρωμάτων τοῦ φλύσχου.

Εἰς τὸ δεύτερον ἐρώτημα ἂν τὰ κοιτάσματα θὰ εἶνε σοφιστὰ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως οὐδὲν δύναμαι νὰ ἀπαντήσω :

«Πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν—λέγει ὁ Μπραζεσ διὰ τὰ ρουμανικὰ κοιτάσματα—ὅτι γενικῶς τὰ κοιτάσματα τοῦ πετρελαίου παρουσιάζουσιν ἀκανόνιστον καὶ ἐνίοτε πολὺ περιπεπλεγμένην κατασκευήν. Εὐκόλως, ὡς ἐκ τούτου, ἐννοεῖ τις, ὅτι πολυάριθμα καὶ ἐνδιαφέροντα προβλήματα παρουσιάζονται εἰς τὴν μελέτην τῶν κοιτασμάτων τούτων. Ἐξ ἄλλου οὐδενὸς ἄλλου ὄρυκτοῦ τὰ κοιτάσματα παρουσιάζουσι τόσας ποικιλίας μορφῆς, ὅσας τὰ κοιτάσματα τοῦ πετρελαίου.

»Τὰ κοιτάσματα τοῦ πετρελαίου εὐρίσκονται ἐν ἀσταθεῖ ἰσορροπίᾳ καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἢ ἐκτίμησις τοῦ εἴδους τούτου τῶν κοιτασμάτων εἶνε πολὺ δύσκολος ἵνα μὴ εἴπωμεν ἀδύνατος».

Πρέπει νὰ σπουδασθοῦν πολλαὶ συνθήκαι διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ πάλιν μὲ μικρὰν προσέγγισιν ἢ σοβαρότης τοῦ κοιτάσματος· καὶ ἀφοῦ αὐτὰ λέγει ὁ Μπραζεσ, βεβαίως εἰς ἐμὲ ἐπιβάλλεται νὰ σιωπήσω ὁμιλοῦν διὰ τὰ ἀμελέτητα εἰσετι ἑλληνικὰ κοιτάσματα.

Πάντως ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιοχὴν τῆς Δραγοψᾶς ἔχω νὰ τονίσω, ὅτι ἡ περιοχὴ, ἐφ' ἧς γίνονται αἱ ἔρευναι νῦν, εἶνε πολὺ περιορισμένης ἐκτάσεως, 75 μέχρις 100 ἑκταρίων περίπου.

Ἄλλ' εἰάν τὰ ἀποτελέσματα εἶνε ἱκανοποιητικὰ θὰ ἐξακολουθήσουν αἱ ἔρευναι εἰς τὰς πλέον ἐκτεταμένας μεταξὺ Δραγοψᾶς καὶ Ἀργυροκάστρου περιοχάς, ὅπου ὁ φλύσχης (ἰδίᾳ ἢ ἀλατοφόρος ὕψις) καὶ τὰ μειοκαινικὰ ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν καὶ ὑπὸ τὰς αὐτάς, ὅπως καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Δραγοψᾶς, συνθήκας.

Ζ'. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω προαγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐπιτακτικὴ παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς μελέτης καὶ ἐρεῦνης τῶν ὑπογείων ὄρυκτῶν θησαυρῶν τῆς χώρας.

Ἔχομεν ἐν τῇ χώρᾳ μας ἀφθονίαν ἐμφανίσεων διαφόρων ἐνδιαφερόντων βιομηχανικῶς ὄρυκτῶν καὶ μεταλλευμάτων, ἀλλ' ὅλα αὐτὰ εἶνε εἰσέτι ἀμελέτητα.

Καὶ ἰδοὺ ὅτι ξένοι ἔρχονται διὰ νὰ μελετήσουν καὶ ἀποκαλύψουν τοὺς θησαυροὺς μας καὶ ξένοι ἐπωφελοῦμενοι τῆς παντελοῦς καὶ ὀλοκληρωτικῆς πολλῆς ἀγνοίας ἡμῶν ἀναλαμβάνουν ἀντὶ γλύσχου πρὸς τὸ Κράτος ὁμοιβῆς τὴν ἐκμετάλλευσιν σημαντικῶν τοῦ Κράτους θησαυρῶν. Εἶνε ἀναγκαῖον νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὰς παραχωρήσεις ταύτας τὰς τόσῳ καταστρεπτικῆς καὶ ἐπιβλαβῆς διὰ τὸ μέλλον τῆς ἠγαπημένης μας πατρίδος.

Καὶ πρὸς τὴν μελέτην ταύτην ἀναγνωρίζω ὅτι καλεῖται τὸ νεοσύστατον διὰ νόμου Ἰδρυθῆν Γεωλογ. Γραφεῖον Ὑπ. Ἑθν. Οἰκονομίας.

Ἄλλὰ τοῦτο ἔχει ἀνάγκην ἐπισχύσεως καὶ διὰ προσωπικοῦ καὶ δι' ὀλικῶν μέσων.

Καὶ τὴν ἐνδοχυσίαν ταύτην τὴν ἄμεσον καὶ ἐπιβλητικὴν ἐξαιτούμεθα παρὰ τῶν ἰθυνόγων σήμερον τὰς τύχας τῆς χώρας. Σημαντικὸν ἄλλωστε γεγονός κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας ἐμεσολάβησεν, ἡ ἀπόδοσις ἐκ νέου εἰς τοὺς κόλπους τῆς γεωλογικῆς ἐπιστήμης τοῦ κρυτόνεως τῶν Ἑλλήνων γεωλόγων καθηγητοῦ Δρος κ. Θ. Σκούφου.

Καὶ θεωρῶ ἐπιτακτικὰν μοι καθήκον νὰ ὑποβάλλω πρὸς τὴν Σὴν Κυβέρνησιν ἀφ' ἐνός καὶ πρὸς τὸν σεβαστὸν μου διδάσκαλον ἀφ' ἐτέρου τὴν σύστασιν καὶ παράκλησιν ὅπως τὸ ταχύτερον τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς γεωλογικῆς μας ἐπιστήμης ὑπηρεσίας παρέχων τὴν τόσῳ σπουδαίαν ἐπιστημονικὴν του ἀσφγήν.

Ἡ μὴ ἀνδροθεῖα ἔτι βιομηχανία τῆς χώρας μας καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῆς Ἑθν. Οἰκονομίας κλάδοι πολλὰ ἀναμένουν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας μας ταύτης, ἵνα εὐρίσκουσαι τὰς πρώτας ὕλας ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γῇ ριζώσων ἐπ' αὐτῶν καὶ ὑψοθησῶν εἰς δένδρα ἰσχύος καὶ πολιτισμοῦ.

Πρὸς τὸ παρὸν ὡς εὐχηθῶμεν ὅπως ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς Ἑπαιρωτικῆς γῆς ἀναβλύσουν νάματα πετρελαίου, τοῦ ὄρυκτοῦ τούτου αἷματος, τοῦ ὁποίου τόσην ἀνάγκην ἔχει κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν εἰρηρικὴν περίοδον ἢ πρὸς τὴν πρῶτον καὶ ἀνάπτυξιν σφριγᾶσα μεγάλη μας πατρίς.

Ἦνδρ Δρος Ἰθυσ. Ἑπ. Γ. Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΑ

Προϊσταμένου τοῦ γεωλογικοῦ γραφείου Ὑπ. Ἑθν. Οἰκονομίας

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΗΣ ΚΑΙ
ΑΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ ΥΠΟ-
ΔΕΙΚΝΥΟΜΕΝΑΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ.

I

Τὸ ἄρθρον 107 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος ἔχει οὕτω: «Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους εἶνε ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται τὸ πολίτευμα καὶ τῆς Ἑλληνικῆς νομοθεσίας τὰ κείμενα· πᾶσα πρὸς παραφθορὰν ταύτης ἐπέμβασις ἀπαγορεύεται». Τὸ ἀναθηρωθὲν Σύνταγμα τοῦ 1863 δὲν περιεῖχε τοιαύτην διάταξιν, ἀλλὰ προσετέθη διὰ τῆς ἀναθεωρήσεως. Τὸ ἄρθρ. 107 ἡ Συνταγματικὴ Ἐπιτροπὴ κατέταξεν ὡς τρίτον ἄρθρον ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ νέου Συντάγματος, διατυπωσάσα ὡς ἑξῆς τὴν περὶ γλώσσης ἀντίληψίν της: «Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους εἶνε ἢ κατὰ τὸν γλωσσικὸν τύπον τοῦ παρόντος Συντάγματος ἀπαγορευομένης ἀπολύτως πάσης πρὸς παραφθορὰν ἢ ἀλλοιώσιν ταύτης ἀποπείρας, καθ' ἕως διατάξεις θέλει ὀρίσει νόμος ψηφιζόμενος ὑπὸ τῆς ἐκθῆς μετὰ τὴν ἰσχύν τοῦ παρόντος Συντάγματος Βουλῆς».

Ἡ τοιαύτη περὶ γλώσσης διάταξις κατακόβη ὑπὸ πολλῶν πινῶν δὲ ἐχαρακτήρισαν ταύτην ὡς «γλωσσικὴν τυραννίαν» (ἐφημερίς «Πολιτεία» τῆς 17 Ἀπριλίου). Τὸ οὕτω διατυπωθὲν ἄρθρον, ἐφ' ὅσον ἀπευθύνεται πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας, πολὺ δικαίως ἠγείρεν ἀντιρροήσεις· καὶ δὲν εἶνε ὑπερβολὴ τὸ λεχθὲν ὅτι διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου ἰδρύεται «γλωσσικὴ δουλεία», διότι παραβιάζει τὴν ἐλευθέραν ἐκδήλωσιν τῆς γνώμης ἥτις εἶνε ἄμεσος συνέπεια τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, ἢ αὐτὴ ἡ ἐπιτροπὴ ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ νέου Συντάγματος ἐν ἄρθρ. 16 ἀναγράφει ὡς ἀπαραβίαστον δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ πῶς ἄλλως δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἀτόμου τοῦ μεταχειριζομένου ὀρισμένου γλωσσικὸν τύπον, ἐν τῇ ἐγγράφῳ ἐκδηλώσει τῆς γνώμης αὐτοῦ, ὅν γλωσσικὸν τύπον ἢ ἀγνοεῖ ἢ ἀποδοκιμᾷ, ἢ ὡς παραβίασις τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ; Ἔστιαι ἴσως τολμηρὸς ὁ ἐπιχειρῶν νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἡ παραβίασις τοιαύτης διατάξεως προσβάλλει τὴν δημοσίαν τάξιν, ὥστε νὰ θεωρηθῇ ἡ τοιαύτη παραβίασις ἐγκλημα. Ὁ νόμος δὲν δικαιούται νὰ ἀπαγορεύῃ εἰμὴ πράξεις βλαπτούσας τὴν κοινωνίαν. Τὸ Κράτος ἐπιβάλλων εἰς πάντας τοὺς ἰσηκούς του τὸν γλωσσικὸν τύπον, ὃν μεταχειρίζεται ἐν τῇ ἐκδηλώσει

τῆς θελήσεώς του ὡς τοιαῦτον ἢ ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτοῦ πρὸς τὰ ὄργανά του, ὑπερβαίνει τὰ ὄρια τῆς ἐξουσίας του. Οὐδεὶς δικαιούται νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησίν του εἰς τοὺς κυβερνωμένους, εἴτε εἶνε Ἀυτοκράτωρ, εἴτε Ἑθνικὴ Συνέλευσις Συντακτικὴ, εἴτε πλειοψηφία λαοῦ ἐφ' ὅσον δι' αὐτῆς προσβάλλονται τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου. Νόμος ἐπιβάλλων τὴν ἐγγράφον ἐκδήλωσιν τῆς γνώμης τοῦ ἀνθρώπου εἰς ὀρισμένον γλωσσικὸν ἰδίωμα ἢ τύπον, ὅχι μόνον παραβιάζει τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ λησμονεῖ, ὅτι ἡ γλῶσσα εἶνε ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς ὑφιστάμενος ἀλλοιώσεσι ἀναλόγως τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ, ὅστις τὴν ὀμιλεῖ καὶ τὴν γράφει, καὶ μεταβαλλόμενος διὰ τοῦ χρόνου. Ὅτι προοριζομένη τὴν ἐξέλιξιν γλώσσης τινὸς εἶνε αἱ κοινωνικαὶ καὶ διανοητικαὶ πρὸοδοι τοῦ ἔθνους ὅπερ τὴν μεταχειρίζεται ὡς ἐν τούτῳ πᾶσα γλῶσσα εἶνε ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν διανοητικότητα, τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ μεταχειριζομένου ταύτην λαοῦ. Ὁ ζητῶν νὰ δεσμεύσῃ διὰ νόμου τὴν ἐξέλιξιν γλώσσης τινὸς... Ἀρχαδίον αἰτεῖται ἀντελεῖν διὰ τοῦ πύθου τῶν Δαναίδων...

II

Ἄλλως ἔχει τὸ ζήτημα προκειμένου περὶ ἐπισήμου γλώσσης τοῦ Κράτους, πολὺ διάφορον τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ὅπερ διαιρεῖ τὰς γνώμας τῶν φιλολογοῦντων. Τὸ ἂν δικαιούται τὸ Κράτος νὰ ἔχῃ ὀρισμένον γλωσσικὸν τύπον, δι' οὗ νὰ ἐκδηλοῖ τὰς σκέψεις του, τὴν θέλησίν του, τὰς ἀποφάσεις του, δὲν εἶναι ζήτημα φιλολογικόν, ἀλλὰ Κρατικόν.

Ἐὰν ἕκαστον ἀτομον δικαιούται νὰ μεταχειρίζηται οἴανδήποτε θέλει γλῶσσαν ἢ γλωσσικὸν ἰδίωμα, ὀμιλοῦν ἢ γράφον πρὸς ἐκφρασιν τῆς γνώμης του ἐν ταῖς κοινωνικαῖς σχέσεσι καὶ ταῖς συναλλαγαῖς αὐτοῦ ἢ ὡς συγγραφεὺς ἢ ὡς ποιητής· εἰάν ὁ πατήρ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ διδάσκων τὰ τέκνα του δικαιούται νὰ μεταχειρίζηται οἴανδήποτε γλωσσικὸν ἰδίωμα ἢ γλῶσσαν βούλεται, διὰ ποῖον λόγον θέλομεν ἀρνηθῆ τῷ Κράτει, ὡς νομικὸν πρόσωπον τοῦ Δημοσίου δικαίου καὶ ὡς ὄργανον τοῦ ἔθνους ἐπιδιώκων γενικωτέρους καὶ ὑψηλοτέρους σκοπούς, νὰ μεταχειρίζηται οἴανδήποτε θέλει γλωσσικὸν τύπον, δι' οὗ νὰ ἐκδηλοῖ τὴν γνώμην του, εἴτε ὅταν νομοθετῇ, ἢ ὅταν ἐκδίδῃ διαταγὰς ὡς διοικήσεις, ἢ ὅταν δικαιοδοτῇ ὡς δικαστής; Ἄρνοῦμενοι εἰς τὸ Κράτος νὰ ἔχῃ ἐπίσημον γλῶσσαν, θέτομεν αὐτὸ ἐν μοίρᾳ Καρὸς ἀπέναντι τοῦ ἀτόμου. Οὐδεὶς πολίτης ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ μεταχειρίζηται τὴν ἐπίσημον γλῶσσαν τοῦ Κράτους, ἀλλὰ μόνον τὰ ἔμμεσα ὄργανα αὐτοῦ ἐν τῇ ἐγα-

σκήσει τῶν καθηκόντων αὐτῶν ὑποχρεοῦνται νὰ μεταχειρίζονται ταύτην. Ἡ ὑποχρέωσις δὲ αὕτη οὐδόλως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παραβίασις τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους, ἀλλ' εἶναι ὑποταγὴ τοῦ κατωτέρου πρὸς ἀνώτερον, διότι ἡ τῶν ἐμμέσων ὀργάνων τοῦ Κράτους σχέσις πρὸς αὐτὸ δὲν εἶναι ἡ τῆς ἐντολῆς ἢ τῆς μισθώσεως ἐργασία, ἀλλὰ σχέσις δημοσίου δικαίου, δι' ἧς καθίστανται ταῦτα οἷον μέλη τοῦ Κρατικοῦ σώματος· ἡ δ' ἐντὸς τῶν νομίμων ὁρίων ἐκδηλουμένη ἐνέργεια αὐτῶν θεωρεῖται καὶ εἶναι ἐνέργεια τοῦ Κράτους, ἀσκουμένη ἐν ὀνόματι αὐτοῦ. Ἡ τοῦ Κράτους ἀξίωσις ὅπως τὰ ἐμμεσα ὄργανα αὐτοῦ χρῶνται τὸν γλωσσικὸν τύπον, ὃν αὐτὸ καθιέρωσεν ὡς ἐπίσημον γλῶσσαν αὐτοῦ, οὐδόλως προσβάλλει τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκφράσεως τῆς γνώμης αὐτῶν, διότι πᾶς μὴ θέλων νὰ συμμορφωθῇ μετὰ τὴν ἀξίωσιν ταύτην τοῦ Κράτους εἶναι ἐλεύθερος, ἐὰν νομίζῃ ὅτι διὰ τῆς ὑποχρέωσός ταύτης παραβιάζεται ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ ἐλευθερία, νὰ μὴ ἀναλάβῃ Κρατικὴν ὑπηρεσίαν.

III

Δικαιοῦται τὸ Κράτος, ὀργανοῦν τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν, νὰ καταστήσῃ ὑποχρεωτικὸν τὸν ἐλάχιστον ὅρον αὐτῆς καὶ νὰ ὁρίσῃ τὸν γλωσσικὸν τύπον, δι' οὗ ἡ διδασκαλία γενήσεται ἐν τοῖς σχολείοις·

Καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1863 καὶ τὸ τοῦ 1844 δὲν ἠκόλουθησαν τὴν θεωρίαν τοῦ Βελγικοῦ Συντάγματος, ὅπερ καθιεροῖ δύο κατηγορίας ἐκπαιδεύσεως· τὴν ἐλευθέρην διδασκαλίαν ἀνεξάρτητον πάσης Κρατικῆς ἐπιβλέψεως, καὶ τὴν δαπάνη τοῦ Κράτους δημοσίαν ἐκπαίδευσιν, ἧς ἔχει τὴν ἐπιτήρησιν τὸ Κράτος.

Οἱ τῶν Ἐθνικῶν Συνελεύσεων τοῦ 1844 καὶ 1863 ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους ἦσαν προσκεκολλημένοι εἰς τὰς Ἐθνικὰς παραδόσεις· δι' αὐτοὺς ἡ θρησκεία καὶ ἡ γλῶσσα ἦσαν δύο ἐκ τῶν συντελεστῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, ὡς ἐκ τούτου δ' ἐκήρυξαν τὴν μὲν ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ὄχι μόνον ἐπικρατεστέραν πάσης ἄλλης θρησκείας ἐν τῷ Κράτει, ἀλλὰ ἀπρόσβλητον καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἱερὰς παραδόσεις, τὴν δ' ἐκπαίδευσιν Κρατικὸν δικαίωμα.

Ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συντάγματι ἡ ἐλευθερία τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ὡς αὐτὴν ἐννοοῦσιν ἐν Βελγίῳ καὶ ἐν ἄλλαις χώραις, ἐλευθέρην καὶ ἀνεπηρέαστον ἀπὸ τῆς ἐπιτηρήσεως τοῦ Κράτους, δὲν ὑφίσταται, καὶ κατὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1844 καὶ τοῦ 1863 καὶ ὡς τοῦτο ἀνεθεωρήθη, ἡ ἐκπαίδευσις διατέλει ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τοῦ Κράτους.

Κατ' ἀμφοτέρω τὰ Σύνταγματα ταῦτα ἡ διοργάνωσις τῆς ἐκπαιδεύσεως θεωρεῖται ὡς Κρατικὸν δικαίωμα. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 16 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος τὸ Κράτος δικαιοῦται νὰ ὀργανώσῃ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν Ἑλλάδι ὡς νομίζει καλλίτερον καὶ σκοπιμώτερον πρὸς προαγωγὴν τῆς φυσικῆς, διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἑλλήνων. Καὶ δύναται ἡμεῖς νὰ ἐρωτήσῃ διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῷ Κράτει τοῦ δικαίου τοῦ ὀρθοῦ μίξιον τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν· δὲν προσβάλλεται τὸ ἀτομικὸν δικαίωμα τοῦ προσώπου, ἀφοῦ τὸ διδάσκειν οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἐκφρασις γνώμης· τοῦτο εἶνε ἀκριβές, ἀλλ' εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ Κράτους, ὅπερ ἔχει ἀποστολὴν νὰ ἐκπληρώσῃ ἀνωτέραν τῆς τοῦ ἀτόμου, πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ τὸ ἀτομικὸν δικαίωμα. Ἐν τῇ Βελγικῇ συνελεύσει ἔλεγεν ὁ Geelshoe, ἐνθερμὸς ὁπαδὸς τῆς ἐλευθέρης ἐκπαιδεύσεως, ὅτι ἐν ἑκ τῶν ὄραιοτέρων προνομίων τοῦ Κράτους καὶ ἐν τῶν κινήτων τοῦ καθηκόντων εἶνε νὰ φροντίξῃ περὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Ὁ δὲ Orban ἐν τῷ περὶ τοῦ Βελγικοῦ Συντάγματος προγράμματι τοῦ γράφει ὅτι ὡς πρὸς τὴν χορηγουμένην ἐκπαίδευσιν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἰδίᾳ αὐτοῦ δαπάνη ταῦτο εἶνε κυρίαρχον καὶ δικαιοῦται διὰ νόμου νὰ κανονίσῃ αὐτήν.

Τὸ Κράτος, ὡς ὄργανον τοῦ Ἔθνους, πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑποχρεώσεώς του ταύτης ὄχι μόνον δικαιοῦται νὰ ὀργανώσῃ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν κατὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ νὰ ὁρίσῃ τὸν γλωσσικὸν τύπον, δι' οὗ ἡ διδασκαλία γενήσεται, καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν πρωτοβάθμιον ἐκπαίδευσιν ὑποχρεωτικὴν, διότι τοῦτο συμβάλλει εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ, ὅστις δὲν δύναται νὰ τύχῃ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως. Μάλιστα ἐν ἐλευθέρῳ Κράτει, ὅπου ἡ καθολικὴ ψηφοφορία εἶνε τὸ ὄργανον δι' οὗ ἐκδηλοῦται ἡ τῆς κυριαρχίας θέλησις, πάντες οἱ πολῖται πρέπει νὰ γνωρίζωσι νὰ ἀναμνήσκωσι, νὰ γράφωσι, προσέτι ἀριθμητικὴν, γεωγραφίαν καὶ ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους τῶν, διότι αὐτὸ θὰ δύναται ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων καὶ τῶν προσώπων νὰ ψηφίζωσι καὶ νὰ μὴ καθίστανται εὐκόλως θύματα τῆς δημοκρατίας. Προσέτι διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ ὀρισμένου γλωσσικοῦ τύπου ἐν τοῖς σχολείοις ἐξυπηρετεῖται ἐν ταύτῳ καὶ ἕτερα ἀποστολὴ τοῦ Κράτους, διότι ὡς ὄργανον τοῦ Ἔθνους τὸ Κράτος ἔχει ἀποστολὴν ἐνδελεχῶς νὰ φροντίξῃ περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ Ἔθνους μεταξύ δὲ τῶν παραγόντων τῶν συμβαλλόντων εἰς τὴν ἐνότητα τοῦ Ἔθνους, εἶνε καὶ τὸ ἑνωτικὸν τῆς γλώσσης, ἧτις διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς διδασκαλίας, τῆς γιγνομένης δι' ὁμοίου γλωσσικοῦ τύπου, θέλει συντελεῖ μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνιαίας γλώσσης.

Ὅριζον τὸ Σύνταγμα ὡς ὄργανον διδασκαλίας τὴν καθαρῶσαν γλῶσσαν, δι' ἧς ἐγράφη αὐτὸ τὸ Σύνταγμα, οὐδόλως δημιουργεῖ νέα δαιμόνια· διότι δὲν εἶνε τεχνητὸν κατασκευάσμα, ὡς ἡ μιλλιερὴ γλῶσσα· ἀλλὰ ἡ γλῶσσα ἦν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὅχι μόνον ἀπὸ τῆς συστάσεώς του ἐχρησιμοποίησεν ὡς ἐπίσημον γλῶσσαν τοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἧς ἔλαβε τὰ ὄπλα ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας του. Πάντα τὰ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐκδοθέντα Συντάγματα καὶ νόμοι ἐγράφησαν εἰς αὐτὸν τὸν γλωσσικὸν τύπον.

Ἡ χαρακτηριζομένη ὡς καθαρῶσα Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἦν πάντες οἱ Ἕλληνες νοοῦσιν, ὑπέστη σὺν τῷ χρόνῳ ἐξέλιξιν θαιμισίαν, ὥστε κατέστη ὄργανον εὐχρηστον καὶ κατάλληλον πάσης πνευματικῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἐπικοινωνίας, ἀποδίδον καὶ τὰ λεπτότατα ἐπιστημονικὰ διανοήματα. Πάντες οἱ καθ' ἡμῖν ἐπιστήμονες τὴν γλῶσσαν ταύτην μεταχειρίζονται ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν καὶ πάντες οἱ διανοούμενοι τὴν γλῶσσαν ταύτην μεταχειρίζονται ἐν ταῖς κοινωνικαῖς σχέσεσιν αὐτῶν.

Ἐν τῇ Βουλῇ ἐν τοῖς Δικαστηρίοις, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐν ἄλλοις διδασκαλείοις τὴν γλῶσσαν ταύτην μεταχειρίζονται οἱ ἀγορευόντες καὶ οἱ διδάσκοντες. Διὰ τῆς γλώσσης ταύτης αἱ ἡμεμερίδες σχεδὸν πάσαι μεταδίδουσι τὰς εἰδήσεις των καὶ τὰς γνώμας των.

V

Οἱ τῆς Β' ἐν Ἀθήναις Ἑθνικῆς Συνελεύσεως πληρεξούσιοι δὲν κατέληφθησαν ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας νὰ λύσουν καὶ ζητήματα θεολογικὰ τῆς ἀρμοδιότητος Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἡ ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ, ἦας ἐποιήσατο ἀρκετὰς Συνταγματικὰς ὑπερβασίας ἀνέγραψε δευτέραν παράγραφον ἐν τῷ άρθρῳ 2 τοῦ ἀναθεωρηθέντος Συντάγματος, δι' ἧς ἀπαγορεύει τὴν μετάφρασιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ἐπιτρέψασα ταύτην μόνον τῇ ἐγκρίσει τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἡ πρὸς σύνταξιν νέου σχεδίου Συντάγματος ἐπιτροπὴ τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως, κατεχομένη ὑπὸ τῶν αὐτῶν λόγων οἵτινες παρέβον τὴν Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν νὰ ἀπαγορεύῃ τὴν μετάφρασιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν, παραδέχεται ταύτην, ἀπαλείψασα τὸν ὅρον τῆς ἐξαρτήσεως τῆς μεταφράσεως ἐκ τῆς θέλησεως τῶν Πατριαρχείων. Καὶ νὰ μὲν διὰ τῆς διαγραφῆς ταύτης ἐξαβέλιξεται ἐκ τοῦ Συντάγματος διάταξις μειοῦσα τὴν Ἑθνικὴν Κυριαρχίαν, περὶ ἧς, ὡς φαίνεται, συγκεχυμένην ἀνάληψιν εἶχεν ὁ ἐκ Κρήτης πολιτευτῆς, διότι εἰσηγητῆς τῆς δια-

τάξεως ταύτης ἦτο ὁ κ. Βενιζέλος ἀλλ' ἡ διατήρησις τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης, ἐνῶ οὐδόλως σιγηθῆναι εἰς τὸ τῆς θρησκείας γόητρον, καθίστησιν ἐν τούτοις τὰ ἠθικὰ παραγγέλματα τοῦ Ἐυαγγελίου καὶ τοὺς καλοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ ἀπροσήτους εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις.

Ἡ ἠθικὴ τοῦ Ἐυαγγελίου, ἀνοτέρα οὕσα τῆς διδασθείσης ὑπὸ τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας ἠθικῆς, ὡς ἐκ τῆς ἀπλῆς ἐκφράσεως αὐτῆς, μόνον διὰ τῆς ἀναγνώσεως δύναται νὰ γίνῃ προσιτὴ εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις. Τὴν ἀνάγνωσιν ὅμως ταύτην οἱ καθ' ἡμῖν διανοούμενοι ἀρνοῦνται εἰς τὸν λαόν, διότι τὸν υποχρεοῦσι νὰ ἀναγνώσκουν τὰ Ἐυαγγέλια οὐχὶ εἰς γλῶσσαν ἐννοουμένην ὑπ' αὐτοῦ, αἷ εἶναι ἡ τῶν διδασκτικῶν βιβλίων καὶ τῶν περιωπτερόων ἡμεμερίδων, ἀλλ' εἰς γλῶσσαν ἦν πρὸ 1850 ἔτων μετεχειρίζοντο οἱ διανοούμενοι γράφοντες, καὶ τοῦτο προάπτουν ἐκ λόγων στενῆς ἀντιλήψεως καὶ ἐκ φόβου ἀνοπήκειον, ὡς νὰ καταδέξω ἀναπτύσσων εὐρύτερον τὴν γνώμην μου.

VI

Ἡ ἀρχαία φιλοσοφία δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναγεννήσῃ τὸν ἀνθρώπον· τὸν προπαρασκεύασε μόνον καὶ τὸν ὠδήγησε μέχρι τῶν θυρῶν τοῦ Ἐυαγγελίου, διότι αἱ ὑπ' αὐτῆς διδασθείσα ἠθικὰ ἀρχαί, αἵτινες ἀποτελοῦσι καὶ τὴν βίαν τῆς ἠθικῆς τοῦ Ἐυαγγελίου, δὲν κατέστησαν κτῆμα τῆς ἀνθρωπότητος. Τοῦναντίον ὁ χριστιανισμὸς, κληρονομίος γενόμενος τῶν ἀρχῶν ταύτων, ὅχι μόνον κατέστησεν αὐτὰς λαϊκὰς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἰσχυρῆς αἰρηθίσεως αὐτοῦ συνετελέσθη ἡ ἠθικὴ πρόοδος τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Πρὸς τούτοις τὰ ἠθικὰ ἀξιώματα τὰ διδασθέντα ὑπὸ τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας δὲν περιβόλλονται ὑπὸ ἐκφράσεως τόσον καθαρῶς καὶ τόσον λεπτῆς, συγκιναύσης τὴν καρδίαν μέχρι δαιρῶν, ὡς ἐν τῷ Ἐυαγγελίῳ.

Ἀναγνώσκων τις ἐπιστολὴν τοῦ Σενέκα, ἢ σελίδας τοῦ Ἑκαταίτου ἢ τοῦ Μάρκου Λυρμίου, ἀπολαμβάνει ἀνάγνωσμα ἠθικῆς ἀνεπιλήτου καὶ ὑψίστης περιουσίας, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὰς αἰετὰς συγκινήσεις ὡς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐπὶ τοῦ Ὄρουσ ὁμιλίας· ἀλλ' ὅτι δὲ ἰδίως διαφέρει τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας ὁ χριστιανισμὸς, εἶνε ἡ ἀφυσίωσις του πρὸς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα. Οἱ ἀδύνατοι, οἱ δευτροεῖς, οἱ πύσχοι, οἱ καταδυναστευόμενοι, τίθενται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, καὶ δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὡς πᾶσα ἡ τοῦ χριστιανισμοῦ ἠθικὴ ἐδημοουργήθη δι' αὐτούς. «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται» (Κεφ. Ματθ. 5ον σιγ. 4). «Μακάριοι οἱ δειπνοῦντες ἐνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐσὶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν» (Κεφ. Ματθ. 5ον σιγ. 10). «Μακάριοι ἐστέ ὅταν ἀναδίσσων ὄμῃς καὶ διώ-

ξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι ἕνεκεν ἑμοῦ» (Κεφ. Ματθ. 5ον στίχ. 11).

Ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ, σκοποῦσα τὴν τοῦ πεπιωκότος ἀνθρώπου ἀνακαίνωσιν, δὲν ἀπευθύνεται οὔτε εἰς τὴν κομπάζουσαν ἀρετὴν, οὔτε εἰς τὸν ὑπερήφανον Φαρισαῖον. Οἱ περιφρονημένοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ εἶνε τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς. «Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχυρόντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες». (Ματθ. Κεφ. α' στίχ. 12ος). «Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν», εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. Ἡ ἠθικὴ τοῦ χριστιανισμοῦ εἶνε ἡ κατηγορία πρὸς τὴν πείσζουσαν ἀνθρωπότητα. Τὰ δὲ παραγγέλματα τῆς διὰ τοιαύτης καθητικῆς ἐκφράσεως διδάσκονται, ὥστε εἰσδύουσι καὶ εἰς τὰς χονδροειδέστερας ψυχὰς. Οἱ λόγοι τῆς εἶνε λεπτοί, ζωογόνοι, καὶ κατηγορητικοί. Οὐδέποτε ἡ τῆς καρδίας ἐπεικία θέλει εὔρει ἐκφρασιν τόσον καθαρὰν καὶ τόσον ὑψηλὴν, ὡς τὴν ρηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ: «Ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτὴν βαλέτω» (Ἰωάν. Η' στίχ. 7). Οὐδ' ἡ συγχώρησις παθητικωτέραν ἐκφρασιν, ὡς τὴν προφεθεῖσαν ὑπὸ τῶν χειλέων τοῦ τέκνου τῆς Γαλιλαίας: «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι». (Λουκ. ΚΓ' στίχ. 34). Ἡ τοῦ Εὐαγγελίου ἠθικὴ τοῦτο τὸ ἰδιάζον ἔχει, ὅτι εἶνε προσιτὴ εἰς τὰς λαϊκὰς ψυχὰς καὶ ἐνθ' αὐτὰς ἠθικὰ διδασκαλίαι, αἱ ἐξενηθεῖσαι ἐν τοῖς ἀθανάτοις συγγράμμασι τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Μάρκου Ἀβρηλίου καὶ τοῦ Σενέκας, εἶνε ἀποικειστικῶς κληρονομία τῶν ἀνεπτυγμένων διανοιῶν καὶ ἀπόλαυσις ἀριστοκρατικῆς μορφωμένων ψυχῶν, ἢ τοῦ Εὐαγγελίου ἠθικὴ εἶνε λαϊκὴ καὶ προσιτὴ εἰς πάντας.

Τὰ Εὐαγγέλια, ἐνῶ ἐγράφησαν διὰ τὸν λαόν, ἡ Συνταγματικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Γ' Ἑθνικῆς συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων ἀρνεῖται νὰ παρέξῃ εἰς αὐτὸν ταῦτα ὡς ἀνάγνωσμα καὶ τί ἄλλο εἶνε ἢ ἀπαγόρευσις τῆς μεταφράσεως τῶν Εὐαγγελίων ἢ ἀπαγόρευσις τῆς ἀναγνώσεως τῶν Εὐαγγελίων ὑπὸ τῶν μὴ δυναμένων νὰ ἐννοήσωσι ταῦτα ἐν τῇ Ἀλεξανδρινῇ, ἐν ἣ γλώσσει ἐγράφησαν. Τὰ ἀντιπασσόμενα ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου εἰσὶν ἤμιστα πειστικά, τινὰ δὲ τούτων ἀντιστρατευόμενα καὶ εἰς τὴν λογικὴν!

Τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι τὸ κάλλος τῆς φράσεως καὶ τὸ ὕψος τῶν ἐννοιῶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ θέλουσιν ἀπολεσθῆναι διὰ τῆς μεταφράσεως ἢ παραφράσεως. Ἀλλ' οἱ λέγοντες ταῦτα ἀγνοοῦσιν ὅτι ἀπὸ ἀπόψεως κλασσικῆς τὰ Εὐαγγέλια δὲν ἔχουσιν οὔτε τὸ ὕψος οὔτε τὴν ἰσορροπία οὔτε τὸ σύστημα τῶν κλασσικῶν ἔργων. Καὶ ἐγράφησαν μὲν εἰς διάλεκτον ἑλληνικὴν ἀκριβῆ ἀπὸ ἀπόψεως γραμματικῶν τύπων, ἀλλ' ἐν-

ταυτῷ καὶ ἡ ἀρχαία παλαιὰ σύνταξις εἶνε παρημελημένη. Τὰ Εὐαγγέλια εἶνε ἀριστοῦργημα λαϊκῆς φιλολογίας διὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐγράφησαν καὶ τὸ ἀρχαιότερον λαϊκὸν βιβλίον.

Ἄλλοι δὲ ὑποστηρίζουσιν ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον πρέπει νὰ μὲνῃ ἀθικτον καὶ ἀπρόσιτον εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις, ὡς ἦτο ἀπρόσιτα τὰ Ἑλευσινια μυστήρια εἰς τοὺς μὴ μεμυημένους, διότι τὸ ἀγνωστον ἐπιδρᾷ περισσότερον ἐπὶ τῆς φαντασίας καὶ κρατεῖ περισσότερον τὰς ψυχὰς προσηλωμένας πρὸς τὴν ἰδέαν καὶ τὸν σκοπὸν ἢν ἐπιδιώκει ἐν βιβλίῳ. Τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα εἶνε αὐτὰ ταῦτα τοῦ Παπισμοῦ, δι' οὗ ὁ καθολικισμὸς ἐκράτησε καὶ κρατεῖ τὰς λαϊκὰς τάξεις τῶν καθολικῶν ἀγνοουσῶν τὸ περιεχόμενον τῶν Εὐαγγελίων, ἀλλ' ἀφωσιωμένας πρὸς τὴν Παπικὴν ἐξουσίαν. Ἄλλοι δὲ ἐκ τῶν ἀντιστρατευομένων κατὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου ἐπικαλοῦνται τὴν παράδοσιν καὶ θεωροῦσι πᾶσαν καινοτομίαν ὡς προσβολὴν τῆς θρησκείας. Ἀλλὰ πρὸς τοὺς ὑποστηρίζοντας ταῦτα ἐπιστημονικὴ συζήτησις δὲν δύναται νὰ διεξαχθῇ, διότι οὗτοι εἰσὶ προσκεκολλημένοι εἰς τὸ τυπικὸν μέρος τῆς θρησκείας, εἰσὶ θρησκοῦλητοι· σεβόμεθα τὰς ἀντιλήψεις των καὶ ἀποκαλυπτόμεθα πρὸ τῆς διανοητικότητός των. Ἄλλοι δὲ ὑποστηρίζουσιν ὅτι ἡ γλῶσσα δι' ἣς ἐγράφησαν τὰ Εὐαγγέλια εἶνε καταληπτὴ εἰς πάντας· ἀλλ' οἱ ὑποστηρίζοντες τοιαύτην γνώμην εἰσὶν ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀρέσκονται νὰ λύουν ὅλα τὰ κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ ζητήματα ἐκ τῶν σπουδαστηρίων των. Ἀλλ' ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἐρωτήσω τοὺς ὑποστηρίζοντας τὸ ἀμετάφραστον τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τί ὠφέλησαν τοὺς Βυζαντινοὺς τὰ ἀριστοῦργήματα τῆς διανοίας τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου; μήπως ἡ λαμπρὰ αὕτη καλλιέργεια τοῦ πνεύματος δὲν ἦτο κληρονομία τῆς φυλῆς των; καὶ ὅμως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φιλολογικοῦ τούτου πλούτου, ὁ νοῦς παρέλυε, τὰ αἰσθήματα κατέπιπτον, ἡ ἐθνικότης ἐξηντλεῖτο καὶ ἀπέθνησκε, διότι τὴν κληρονομίαν ταύτην τὸ μὲν ἔθνος δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμοποίησιν, ἐκ δὲ τοῦ Εὐαγγελίου ν' ἀντλήσῃ ἠθικὴν ἰσχὺν, ὡς ἐκ τοῦ ἀπρόσιτου τῆς γλώσσης.

VIII

Τὰ Εὐαγγέλια ἐγράφησαν ἐν γλώσσει Ἀλεξανδρινῇ πρὸ 1850 ἐτῶν καὶ ἡ μὲν γλῶσσα αὐτῶν ἐν τῷ βιβλίῳ ἔμεινεν ἀναλλοίωτος, ἀλλ' ἐν τῇ ζωῇ ἢ ὁμιλουμένη καὶ γραφομένη τότε γλῶσσα διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὑπέστη ἀλλοιώσεις καὶ μεταβολάς, εὐρισκομένη πάντοτε ἐν ἀναλογία μετὰ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν, οἵτινες ὁμιλοῦν καὶ ὁμιλοῦσιν αὐτὴν· διότι αἱ γλῶσσαι τροποποιοῦνται διαρκῶς καὶ δὲν μένουσι στάσιμοι, εἶνε δὲ πάντοτε ἐν ἀκριβεῖ σχέσει μετὰ τὰς ἰδέας καὶ τὰς ἀνάγ-

κας ἐκάστης ἐποχῆς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ γλῶσσα λαοῦ τινος εἰς οὐδεμίαν δύναται νὰ εἶνε ἀναλογίαν μετ' ἐκείνης τῶν προγόνων του, ἀλλὰ μετὰ πάροδον αἰώνων τινῶν ἐντελῶς διαμορφοῦται καὶ καθίσταται πιστὴ αὐτοῦ εἰκῶν, ἣν αἱ περιστάσεις τῷ ἐπέβαλον. Οἱ ὑποστηρίζοντες ὅθεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταφρασθῇ τὸ Εὐαγγέλιον ἀξιούσι ν' ἀναγνώσκῃ αὐτὸ ὁ λαὸς εἰς γλῶσσαν ὁμιλουμένην καὶ γραφομένην πρὸ 1850 ἐτῶν, εἰς γλῶσσαν ἣν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν τυχόντων ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν τῆς δημοτικῆς δυσκολεύονται νὰ κατανοήσωσιν, ἣν καὶ πλείστοι ἱερεῖς ν' ἀντιληφθῶσιν ἀδυνατοῦσιν. Ἄλλ' οἱ ὑποστηρίζοντες τοῦτο ζητοῦσι νὰ στερήσωσιν ἀπὸ τὸν μεγαλείτερον πληθυσμὸν τοῦ Ἑθνους ἀνάγνωσμα, οὗτινος ἡ ἐπίδρασις εἶνε τόσον ἰσχυρά, καὶ ἣν δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσωσιν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ὅλα τὰ βιβλία τῶν σοφῶν περὶ ἠθικῆς καὶ ὅλα τὰ ἠθικὰ ἀναγνώσματα, ἅτινα κατ' ἔτος θέτουσιν εἰς κυκλοφορίαν αἱ ἐμμεταλλευόμενοι βιβλία παιδαγωγικά.

IX

Εἰς τί θέλουσι χρησιμεύσει αἱ ἠθικαὶ διδασκαλίαι, τὰ ἠθικὰ παραγγέλματα, αὐτὸς ὁ βίος τοῦ Χριστοῦ, ὅταν δὲν δύναται τις ν' ἀναγνώσῃ τὸ βιβλίον, ὅπερ περικλείει τοὺς θησαυροὺς τούτους; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ Εὐαγγέλιον διὰ τὸν λαὸν ὁμοιάζει πρὸς τὸν θησαυρὸν τοῦ φιλαργύρου, διότι εἶνε ἀνίκανον νὰ παραγάγῃ οὐδένα καρπὸν διότι ἐλλείπει τὸ μέσον, δι' οὗ αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ θέλουσι γέινει κτῆμα τῆς διανοίας τοῦ πλήθους. Ἡ ἠθικότης κοινωνίας τινὸς δὲν ἐξετάζεται ἐκ τῶν ἠθικῶν παραγγελμάτων, ἅτινα περικλείουσι τὰ βιβλία τῶν σοφῶν, τὰ ἐκδιδόμενα ἀπὸ τὰ σπουδαστήριά των, ἀλλ' ἀπὸ τὰς ἠθικὰς πράξεις τῆς κοινωνίας καὶ ἐφ' ὅσον αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ δὲν μεταβαίνουν ἀπὸ τῆς θεωρίας εἰς τὴν πράξιν, καὶ δὲν γίνονται κτῆμα τοῦ λαοῦ, τὰ βιβλία τῶν σοφῶν εἶνε ἄχρηστα. Διὰ λαὸν τινα δὲν ἀρκεῖ ἡ πολυμάθεια τῶν σοφῶν του, ὅπως δώσῃ ἠθικὴν ζωὴν ταύτην μόνον ἐκ τῆς θρησκείας δύναται νὰ ἀντλήσῃ, ἀλλὰ τὴν ζωογόνον δύναμιν τῆς θρησκείας καθιστῶσιν ἀδρανῆ ὅταν ἐμποδίζωσι τὴν ἄμεσον ἐπικοινωνίαν τῆς θρησκείας διὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐπιτρέπουσιν ἄπειρα ἀναγνώσματα, ἀνηθικούς διηγήσεις, αἵτινες ἐπιδιδράσκουσι νοσηρῶς ἐπὶ τῆς ἠθικότητος τοῦ λαοῦ, καὶ ἐφ' ὧν πολλὰς ἢ δικαιοσύνη δύναται νὰ θέσῃ τὴν χειρὰ της, καὶ ὅμως ἀρνοῦνται νὰ καταστήσωσι τὸ Εὐαγγέλιον διανοητικὴν τροφήν τοῦ λαοῦ.

Διὰ πόσα ἀναγνώσματα γραφέντα διὰ τὸν λαόν, διὰ πόσα μυθιστορήματα, διὰ πόσα βιβλία γραφόμενα διὰ τὸ θέατρον, δύναται τις νὰ παναλάβῃ τοὺς λόγους τῆς Φαίδρας πρὸς τὴν τροφὴν της: «Κλείσον

τὸ στόμα· δὲν θέλω ν' ἀκούσω τὴν ἐπαίσχυντον ταύτην γλῶσσαν, διότι θέλει μὲ παρασύρει εἰς τὸν ἄλεθρον, ὃν θέλω νὰ διαφύγω». Καὶ ὅμως κατὰ τῶν βιβλίων τούτων οὐδεμίαν ἀντιλογίαν φέρουσι, καὶ μόνον παρεμβάλλουσιν ἐνστάσεις ἀναξίας ἐπιστημονικῆς συζητήσεως, αἵτινες ἀναμνησκουσι τοὺς Βυζαντινοὺς, οἵτινες συζητοῦντες περὶ λέξεων καὶ συλλαβῶν, εἶχον καταστήσει τὴν θρησκείαν, οὐχὶ στοιχεῖον δυνάμεως, ἀλλ' ὄργανον καταπτώσεως. Ἐὰν τὸ Εὐαγγέλιον σήμερον δὲν ἀναγνώσκειται ὑπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ δυναμένου ν' ἀναγνώσκῃ, προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι δὲν εἶνε καταληπτὸν ὡς ἐκ τῆς γλώσσης του εἰς τοὺς πολλοὺς· καταστήσατέ το προσκῖν εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του καὶ θέλετε ἰδεῖ σπουδαίαν μεταβολὴν ἐπὶ τῆς ἠθικότητος τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, διότι ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ θέλει ἐπενεργήσῃ δραστηριώτερον ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλόν του ἀπὸ τὰς πομπολόγους ὁμιλίας τῶν πλείστον ἱεροκηρύκων. Οὐδὲν τόσον σωτήριο καὶ δραστήριον διὰ τὴν ἠθικότητα λαοῦ τινος, ὅσον ἡ περιγραφή τοῦ ὄραίου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, ἡ ἀφήγησις τῶν ὄραίων πράξεων, καὶ ἡ βιογραφία ἀνθρώπων καρδίας. Ἡ ἠθικὴ ἀνατροφή ἀτόμου τινὸς δημιουργεῖται περισσότερο διὰ τῶν παραδειγμάτων παρά διὰ τῶν ἐντολῶν. Ἡ βιογραφία ἀρχαίου ἥρωος ἢ ἀγίου Χριστιανοῦ ἐπενεργεῖ ἠθικῶς περισσότερο ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ παιδὸς ἢ ἡ ἀνάγνωσις πραγματείας περὶ ἠθικῆς. Ἐὰν παῖδια καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνδρες ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ ἔχωσι παραδείγματα ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἐν τῷ σχολείῳ, ἐν τῷ στρατῶνι, ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

X

Μόνον διὰ τῶν ὑποδειγμάτων ἢ διὰ τῆς διδαχῆς ἐπενεργοῦμεν ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἐντυπώσεων. Αἱ βιογραφίαι τῶν ἡρώων καὶ τῶν ἀγίων ἐξεγείρουσι τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν παρασύρουσιν εἰς τὴν μίμησιν τῶν ἀρετῶν των. «Αἱ εἰκόνας τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, λέγει ὁ Κικέρων, αἱ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Λατίνων κληροδοτηθεῖσαι ἡμῖν, μᾶλλον μᾶς εἶνε χρήσιμοι ὡς ὑποδείγματα ἢ ὡς ἀντικείμενα θαυμασμοῦ. Εἶχον πάντοτε ἐν τῷ νῦν αὐτοῦς, ὅταν διψοῦν τὰ τῆς δημοκρατίας καὶ δὲν εἶχον ἢ ν' ἀναπολήσω τὰ ἐνδοξα ταῦτα πρόσωπα ὅπως κανονίσω ἐπὶ τῆς ἰδέας ταύτης τὴν ψυχὴν μου καὶ τὸν νοῦν μου». Ὅπως ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην τῶν ὑποδειγμάτων, ἔγραψαν, αἱ μὲν ἀρχαῖοι τοὺς βίους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, οἱ δὲ Χριστιανοὶ συνέταξαν τοὺς βίους τῶν Ἁγίων, τὴν μίμησιν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ μεγάλη ἠθικὴ μεταρρύθμισις, ἣν ἐξήσκησεν ὁ Χριστιανισμὸς ἐν τῷ κόσμῳ, εἶνε μᾶλλον ἀποτέλεσμα τῶν παραδειγμάτων, ἅτινα ὁ Ἰησοῦς ἔδωκεν. Ὁ Χριστὸς ἀφοῦ ἔβλεπε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του εἶπεν εἰς αὐτούς: «... Ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε». (Ἰωάν. Ιγ. στίχ. 15ος).

(Συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον)

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ

Πρώην Καθηγητῆς τοῦ διεθνοῦς δημοσίου δικαίου καὶ τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας ἐν ταῖς τριτοτατικαῖς Σχολαῖς καὶ Ἀρεοπαγίτης.

ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΑΙ ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

(Στρατιωτικοπολιτική επίσημος υπό του Ναυάρχου Scheer, αρχηγού του Γερμανικού στόλου κατά την παρά τον Σκαγεράκην ναυμαχίαν τῆς 31ης Μαΐου 1916).

Πρὸ τοῦ ἔτους 1914 πολλαχῶς παρ' ἡμῖν ἀντιπροσωπεύετο ἡ ἀποψὶς ὅτι ἡ παγκόσμιος οἰκονομία καὶ ἡ συγκοινωνία πάντων τῶν ἐθνῶν ἦσαν τόσον στενῶς ἀλληλένδετοι ὥστε νὰ ἀποκλειετα πόλεμος. Καὶ κατὰ τοῦτο μὲν ἠπατῶντο οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἀνωτέρω ἀποψιν, προσηθάνθησαν ὡμῶς ἀκριβῶς τὴν φοβερότητα τῶν συνεπειῶν μιᾶς τόσον βιαίας συνταράξεως τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Ἡ Ἀγγλία ἐπίστευσεν ἐν τούτοις, ὅτι καὶ κατὰ τὸν πόλεμον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ, *business as usual*, τὰς ἐμπορικὰς τῆς ὑποθέσεις, καὶ ἐπιχειρήσῃ τῆς εὐνοϊκῆς περιστάσεως ὅπως προσχωρήσῃ εἰς τὴν συμμαχίαν δύο ἰσχυροτάτων στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Ἑυρώπης, πρὸς καταστροφὴν τῆς Γερμανίας. Ἀνυπολόγιστος δυστυχία κατέκλυσε τὸ μέγιστον μέρος τῆς Ἑυρώπης, προκληθεῖσα διὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἀποκλεισμοῦ πρὸς πρόκλησιν πείνης, ὅστις διετετήθη ἐννέα ἔτι μῆνας κατὰ ἀνυπερασπίστου λαοῦ, ὅστις εἶχε καταθέσει τὰ ὄπλα καὶ παραδώσει τὰ πλοῖά του. Ὁ περὶ τὸν τράχηλον ἡμῶν βρόχος δὲν ἐχαλαρώθη, μέχρις ὅτου ἐπεβλήθησαν ἡμῖν οἱ ἀνήκουστοι ὅροι τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιών. Διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν Γερμανικῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἐξεδηλώθη ὁ σκοπὸς τοῦ Ἀγγλικοῦ τρόπου διεξαγωγῆς τοῦ ναυτικοῦ πολέμου. Ὁ κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς κατὰ θάλασσαν ἐμπορικῆς ὑπεροχῆς συναγωνισμὸς ἄφειλε νὰ παραμεριθῆ, καίτοι, σὺν τῇ τερασίᾳ αὐξήσει τοῦ συνολικοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, δὲν ἠδύνατο οὐδὲ λόγος νὰ γίνετα ἐν σοβαρότητι, διδῆσθαι ἡ Γερμανικὴ εἰς αὐτὸ συμμετοχὴ ἐβλάπτει τὰ Ἀγγλικά συμφέροντα. Ἀλλ' ὁ Γερμανικὸς ἐμπορικὸς στόλος, τοῦ ὁποίου τὸ μέγεθος ἐφθάνει μόνον τὸ τέταρτον τοῦ Ἀγγλικοῦ, εἶχεν ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἀμέσως μετ' αὐτὸν θέσιν καὶ ἡ περαιτέρω αὐτοῦ ἀνάπτυξις δὲν ἔπρεπε κατὰ τὴν Βρετανικὴν ἀντίληψιν νὰ εἶνε ἀνεκτὴ.

Ὁ Ἀγγλικὸς πολεμικὸς στόλος ἐγένετο ὄργανον οἰκονομικοῦ ἀποπνιγμοῦ—*economical stringency*—ὅπως τὸν ἐχαρακτήρισεν ὁ Γάστρον ἐν τῷ ἀπὸ 9 Νοεμβρίου 1914 λόγῳ του—καὶ κατηύθυνε τὴν στρατηγικὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

1) Μετάφρασις ἐκ τῆς «Woche».

Ὁ ἱστορικὸς τοῦ ἀγγλικοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου Corbett καταβάλλει κόπον νὰ ἐξαγνίσῃ τὴν μέθοδον ταύτην ἐνώπιον τῶν συμπατριωτῶν του καὶ τοῦ παγκοσμίου καὶ νὰ παραστήσῃ τὴν ἐν ἀμύνη διαμονὴν αὐτοῦ ὡς τὴν μόνην ἀρμόζουσαν στάσιν. Οὐδόλως θαυμαστὸν τὸ τοιοῦτον. Διότι ὁ Βρετανὸς εἶνε ἐξοικειωμένος νὰ προσβλέπῃ μεθ' ὑπερηφανείας τὰς τολμηρὰς πράξεις τῶν κατὰ θάλασσαν ἡρώων του. Γράφει νῦν ὁ Corbett: Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀμύνης ἐναντι τῆς ἐπιθέσεως ὑπερέβαλε πᾶν ὅ,τι καὶ ὁ μᾶλλον μακρὰν βλέπων αἰσιόδοξος θὰ ἐτόλμα νὰ ἐλπίσῃ καὶ ὑπερέβῃ πᾶν ὅ,τι προηγουμένως εἶχε κατορθωθῆ. (The success of the defence over the attack went beyond everything the most sanguine and foresighted among us had dared to hope and beyond anything we had achieved before).

Οὐδεὶς ἦττον ἢ ὁ λόρδος Fisher, ὁ 1ος ναυτικὸς λόρδος τοῦ Ἀγγλικοῦ Ναυαρχείου, ἀντιπροσώπευσε, συμφώνως πρὸς τὰς «Ἀναμνήσεις» του τὰς ἐκδοθείσας ἐν ἔτει 1919, ἀποψιν τελείως ἄλλην. Λιεῖδε τὸ πρόβλημα τὸ τιθέμενον εἰς τὸν Ἀγγλικὸν στόλον εἰς τὰ ἐπόμενα τρία κῦρια σημεῖα.

Ἐν πρώτοις ἐξασφάλιαις τῶν ὁδῶν συγκοινωνίας τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τοῦ Ὠκεανοῦ, εἶτα κυριαρχία τῆς Β. Θαλάσσης (Clearing of the North Sea), καὶ τέλος ὡς κύριον σκοπὸν τοῦ στόλου τὴν ἐισβολὴν εἰς τὴν Βαλτικὴν. (The real purpose the navy was to obtain access to the Baltic.)

Πρὸς τοῦτο βεβαίως ἄφειλε πρῶτον νὰ ἡττηθῆ ἐν τῇ Β. Θαλάσσῃ ὁ Γερμανικὸς στόλος. Εἶτα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῆ Ρωσικὴ ἀπόβασις εἰς τὴν ἡμετέραν ἀκτὴν τῆς Βαλτικῆς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀγγλορωσικοῦ στόλου καὶ τὸ Ἀνατολικὸν ἡμῶν μέτωπον θὰ ἐτίθετο βαρύτερα ἐν κινδύνῳ. Τὴν τολμηρὰν ταύτην ἀπόφασιν δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ ἡ Ἀγγλικὴ πολεμικὴ διοίκησις, φοβουμένη τὴν βλάβην, ἣν ὁ στόλος τῆς ἔδει νὰ ἀναμείνῃ ἐξ αὐτῆς. Ἐξέλεξεν ὡς ἐκ τούτου τὸ σημεῖον τοποθετήσεως τοῦ στόλου τῆς ὑψηλῶς πρὸς Βορρῶν, δυτικῶς μάλιστα τῶν Ἀγγλικῶν νήσων, καὶ δὲν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ ἐπιζητήσῃ τὸν ἀγῶνα. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης βασισθένος ἀποκλεισμοῦ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον ἐὰν ἡ Β. Θάλασσα μετὰ πᾶσιν τῶν αὐδετέρων παρακτίων αὐτῆς χωρῶν συμπεριλαμβανέτο εἰς τὴν ἀποκλειομένην ἔκτασιν καὶ ἐὰν ὁ πόλεμος ἦτο ἐπαρκῶς μακρᾶς διαρκείας ὅπως ἐπιτευχθῆ ὁ σκοπούμενος ἀποπνιγμὸς πράγματι. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην πιθανὸν νὰ συνέβαινε τὸ ὅτι ὅσον μακρότερον διήρκει ὁ πόλεμος τόσον ἐδραιότερα θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἡ στερέωσις τοῦ Ἀγγλικοῦ κατὰ

θάλασσαν ἔμπορίου καὶ ἡ ἐκδίωξις καὶ ἰδιοποιήσις τῆς Γερμανικῆς ἰδιοκτησίας ἐν τῷ ἔξωτερικῷ.

Ὑποστήριξις τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν συμμάχων διὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου, ὡς αὕτη ἔδει νὰ γίνῃ κατὰ τὸ σχέδιον Fisher, δὲν ἐξετελέσθη, διότι ἡ Ἀγγλία ἐσκέφθη μόνον τὸ ἴδιον αὐτῆς συμφέρον καὶ τὴν ὡς οἶόν τε διαφύλαξιν τῆς ὑπερεχούσης κατὰ θάλασσαν ἰσχύος αὐτῆς, ἔτσι καὶ ἐὰν ἐκ τούτου ἐπρόκειτο νὰ καταστραφῇ ἡ Ρωσία.

Ἐντελῶς ἀνεξαρτήτως τῆς ἠθικῆς ἀπόψεως τῆς διαγωγῆς ταύτης, ἡτις ζωηρῶς φωτίζει τὴν ψυχραίμον ἀγγλικὴν φιλαυτίαν, εἶνε ἄξιον προσοχῆς τὸ δέος τῆς Ἀγγλίας νὰ προχωρήσῃ ἐνεργητικῶς διὰ τοῦ ὑπερέχοντος στόλου τῆς ἐκ φόβου τῶν ἀπωλειῶν. Χῶραι, ἔναντι τῶν ὁποίων ἡ μέθοδος τοῦ ἀποπνιγμοῦ ἀποτυγχάνει ἢ δὲν εἶνε ἐφαρμοσίμος, θὰ γνωρίσωσιν ἀκριβῶς νὰ ἐκτιμήσωσιν ἐκ τῆς προφυλακτικῆς διαγωγῆς αὐτοῦ κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον πόση εἶνε ἡ κρουστικὴ δύναμις τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου.

Ὁ ἀγγλικὸς οἰκονομικὸς πόλεμος ἐβασίζετο ἐπὶ τοῦ μέχρι τοῦδε ἀπροσπίστου ὑπὸ τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου τῆς ἰδιωτικῆς κατὰ θάλασσαν ἰδιοκτησίας, οὕτως ὥστε ἡ καταστροφή τοῦ ἐχθρικοῦ ἔμπορίου καὶ ἡ ἀφαίρεσις τῶν ἔμπορικῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ ὑπῆρξεν ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου. Ὁ τρόπος ὅμως τῆς χρήσεως αὐτοῦ κατὰ τὸν προκείμενον πόλεμον ὑπερέβη πᾶν ἐκ τῶν προηγουμένων ναυτικῶν πολέμων γνωστὸν μέτρον ὡς ἐκ τῆς περιφρονήσεως τῶν δικαίων τῶν οὐδετέρων. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην οὐδέποτε ἐφοβήθη ἡ ἀγγλικὴ διεύθυνσις τοῦ πολέμου τὰς ὑπερβολάς, ἀκριβῶς ὡς εἶχε χαρακτηρίσει αὐτὴν καὶ ὁ Mahan ἐν τῷ περιωνύμῳ αὐτοῦ βιβλίῳ «περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς θαλασσίας ἰσχύος ἐπὶ τῆς Ἱστορίας» διὰ τῶν λέξεων: «ἡ κτῆσις ἀπεριορίστου ἰσχύος, ὡς πρᾶγματι ἦτο τότε (1758) ἡ θαλασσία ἰσχύς τῆς Ἀγγλίας, σπανίως συνοδεύεται ἀπὸ σταθερὸν σεβασμὸν διὰ τὰ δίκαια ἄλλων».

Καίτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς προηγουμένης ἑκατονταετηρίδος ἐγένοντο προσπάθειαι προστασίας τῆς ἰδιωτικῆς κατὰ θάλασσαν ἰδιοκτησίας ἀπὸ τῆς κατασχέσεως ὑπὸ πολεμικῶν πλοίων, καὶ καταδρομῶν, ἀπόψεως ἡτις ἰδιαιτέρως ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, αἵτινες ὡς ἐκ τούτου ἐχαρακτήρισαν τὴν δήλωσιν τῶν Παρισίων τοῦ 1856 ὡς μὴ προβαίνουσαν ἐπαρκῶς, ἐν τούτοις πάντοτε ἐναυάγησαν αὐταί, μέχρι καὶ τῆς νεωτάτης ἐποχῆς, λόγῳ τῆς ἀντιστάσεως τῆς Ἀγγλίας. Καίτοι αὐτὴ αὐτὴ ἐκέκτητο τὸν μέγιστον ἔμπορικὸν στόλον, ἡσθάνετο ἐν τούτοις ἑαυτὴν τόσον ἀσφαλῆ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ

ὑπερέχοντος πολεμικοῦ στόλου τῆς ὥστε δὲν ἠθέλε νὰ παρατηθῇ τοῦ κυρίου μέσου, ὅπως καταστήσῃ εἰς τὸν ἀντίπαλόν της αἰσθητὴν τὴν ἰσχύον της, δηλαδὴ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν ἐχθρικῶν ἔμπορικῶν πλοίων. Αἱ ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας μηδαμιναὶ παραχωρήσεις, αἵτινες ἐπετεύχθησαν σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἡπειρωτικῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης, οὐδενὸς ἔτυχον σεβασμοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Οὕτω π. χ. ἠμποδίσθη ἡ Ὁλλανδία νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὴν Γερμανίαν μέρος τῶν προϊόντων τῆς ἰδίας αὐτῆς γῆς καὶ ἐξαναγκάσθη νὰ ἐκδώσῃ ἀπαγορεύσεις ἐξαγωγῆς, ἵνα μὴ εὐρεθῇ εἰς τὸν κίνδυνον νὰ τῇ ἐμποδίσῃ ἡ Ἀγγλία τὴν ἐκ θαλάσσης εἰσαγωγὴν. Ὁλόκληρος ἡ θαλασσία συγκοινωνία πάντων τῶν οὐδετέρων ὑπέκειτο εἰς τὸν ἀγγλικὸν ἔλεγχον. Χῶραι, ὡς ἡ Κίνα, ἡ Βραζιλία καὶ ἄλλα, αἵτινες δὲν εἶχον τὸ ἐλάχιστον συμφέρον ἐκ τῆς καταστροφῆς τῆς Γερμανίας, ἐδέησεν ὑπὸ τὴν ἐξαναγκαστικὴν πίεσιν τῆς Ἀγγλίας νὰ προσχωρήσουν εἰς τὴν τριπλὴν Συμμαχίαν, ἡτις εἶχε σχηματισθῆ πρὸς καταστροφὴν ἡμῶν.

Δὲν ἀποτελεῖ σελίδα δόξης ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν λαῶν ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν καταπάτησιν ἑνὸς μεμιονομένου λαοῦ, μόνον διότι προεἶχεν οὗτος διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ ἱκανότητος αὐτοῦ καὶ ἔτεινεν ἐν εἰρηνικῇ ἐξελίξει νὰ μετέχη ὁ ἴδιος τοῦ παγκοσμίου ἔμπορίου, ἀντὶ νὰ τὸ ἀφίνη ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τοὺς πλεονέκτας Βρεττανούς.

Ἡ ἀπὸ 5 Νοεμβρίου 1915 ἔντονος νότα τοῦ Προέδρου Οὐίλσον κατὰ τῶν ἀγγλικῶν κατὰ θάλασσαν ὑπερβασιῶν, καὶ αἱ ἐν περαιτέρῳ νότα τοῦ Ἀμερικανοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἔξωτερικῶν Λάνσιγκ, ἀπὸ 18 Ἰανουαρίου 1916, περιεχόμενα ἀπειλαί, ἔμειναν ἀπαρατήρητοι ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας καὶ δὲν μετετράπησαν εἰς ἔργον ὑπὸ τῆς Ἀμερικῆς.

Εἶναι πολὺ λυπηρὸν, ὅτι ἔλειψαν εἰς τὴν γερμανικὴν προπαγάνδαν τὰ μέσα καὶ αἱ ἱκανότητες νὰ καταστήσουν ἀντιληπτὴν τὴν θέσιν ἡμῶν, οἷα αὕτη πρᾶγματι ἦτο, εἰς τὸ οὐδέτερον ἔξωτερικὸν καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ νὰ ἀντικρούσουν τὴν Ἀγγλικὴν καταψευδολόγησιν τῆς πολεμικῆς ἡμῶν διεευθύνσεως. Ἀμερόληπτος πρᾶγματι κριτῆς ἔδει νὰ ἔχη τὴν ἀντίληψιν, ἣν ὁ Θεόδωρος Ροῦζβελτ ἐκφράζει ὡς ἐξῆς εἰς τὰς πρώτας περιόδους τοῦ βιβλίου του περὶ τοῦ ναυτικοῦ πολέμου μεταξὺ τῶν Ἠν. Πολιτειῶν καὶ τῆς Ἀγγλίας (1812—1815):

«Συχνὰ εἶναι δυσχερὲς νὰ καταστήσῃ τις εἰς ἑαυτὸν εὐαρινές, ὅτι κατὰ τὴν σύγκρουσιν δύο λαῶν ὄχι μόνον ἐκάστη μερὶς θεωρεῖ ἑαυτὴν ἐν τῷ δικαίῳ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἕκαστον μέρος ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀπόψεως εὐρίσκειται πρᾶγματι ἐν τῷ δικαίῳ.

» Ὑγιὲς καὶ ἔμπλεον ζωῆς ἔθνος ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν νόμον

τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Ἐμπεπλεγμένον εἰς ἀγῶνα ζωῆς ἢ θανάτου πρὸς πανίσχυρον ἐχθρόν, δὲν δύναται νὰ ἐκσταθμίση τόσον ἀκριβῶς, ποίαν βλάβην ἔσται ὑπὸ ὁρισμένας συνθήκας ἠναγκασμένον νὰ ἐπιφέρει εἰς τοὺς οὐδετέρους.»

«Ὅ,τι ἔπραξεν ἡ Ἀγγλία κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ναυτικοῦ της πολέμου εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἄνευ τῆς πίεσεως τῆς ἀνάγκης, κατελογίσθη ἡμῖν ὡς ἔγκλημα, ὅτε ἐν ἀγῶνι οἷον οὐδεὶς λαὸς μέχρι τοῦδε εἶχε νὰ διεξαγάγῃ ἠκολουθήσαμεν τὸν νόμον τοῦτον.

Ὁ Ἀγγλικὸς οἰκονομικὸς πόλεμος ὑπῆρξεν ὁ καλέσας ἐπὶ σκηνῆς τὸ ὑποβρύχιον. Περὶ τοῦ δικαίου ἢ μὴ τῆς χρησιμοποίησός του ἐγράφησαν τόμοι. Δύναται τις νὰ σκεφθῆ περὶ αὐτοῦ ὅπως θέλει. Ἡ κατάστασις ἀναγκαστικῆς ἀμύνης μᾶς ἔδιδε τὸ ἠθικὸν δίκαιον.

Τώρα μετὰ τὸν πόλεμον αἱ γνῶμαι τῆς ἀντιπάλου μερίδος, αἵτινες πρότερον δὲν ἠδύναντο ἐπαρκῶς νὰ παρουσιάζουν τὸ ὑποβρύχιον ὡς ἀποτρόπαιον πολεμικὸν μέσον, ἔχουν ὅλως ἄλλως.

Ἡ Royal United Service Institution, ἡ περιβλεπτοτέρα στρατιωτικὴ ἔνωσις τῆς Ἀγγλίας, ἐβράβευσεν ἐργασίαν τοῦ C. M. Faure R. N. περὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ὑποβρυχίου κατὰ τὸν μέλλοντα ναυτικὸν πόλεμον, ἣτις καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ὑποβρύχιον εἶναι ἀπαραίτητον ὄπλον καὶ ἡ κατὰ τὸν κατὰ τοῦ ἐμπορίου πόλεμον χρῆσις αὐτοῦ ἄνευ προηγουμένης εἰδοποιήσεως τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἐντελῶς δικαιολογημένη.

Ὁμοίως γράφει ἡ Revue Maritime :

«Ἐἶνε ἐπίσης τελείως ἀδικαιολόγητον, ὅπως ἐν ἀρχῇ κινήσῃ ἐνομιόθη, ὅτι πρέπει νὰ προειδοποιήσῃ τις ἐχθρικὸν πλοῖον πρὸ τῆς τορπιλλήσεως αὐτοῦ.

» Ἡ χρῆσις τοῦ ὑποβρυχίου ὡς ἀποφασιστικοῦ παράγοντος κατὰ τὸν διαρρευσάντα παγκόσμιον πόλεμον ὑπῆρξεν ὡς ἐκ τούτου ἐν παντὶ ἀίτιος.»

Ἡ Ἀγγλία εἶχε νὰ ἐκλέξη μεταξὺ τῆς μεταφορᾶς τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου, ἐν ἀμυντικῇ στάσει ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου, ἀφ' ἐνός, καὶ τῆς ἐνεργητικῆς προχωρήσεως διὰ τοῦ στόλου της καὶ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς προελάσεως τῶν συμμάχων διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ στόλου ἡμῶν ἀφ' ἑτέρου. Ἐπροτίμησε τὴν πρώτην μέθοδον, ἣν ὁ Corbett ἐξυμνεῖ ὡς τὸν ἀποτελεσματικὴν, καὶ ἡ οὕτω, διὰ τῆς προκληθείσης πείνης, ἐπιτευχθεῖσα ἐκβασίς τοῦ πολέμου δυνατὸν νὰ τὸν δικαιοῦ, μόνον πρέπει ὅσοι συμφωνοῦσι, νὰ μὴ ἐκστομίζωσι λέξεις περὶ χριστιανισμοῦ καὶ ἀνθρωπισμοῦ. Ἀλλ' ἡ ἐπιτυχία ἐκρέματο, ὅπως καὶ παρ' αὐτῶν τῶν

ἀντιπάλων ἐκ τῶν ὑστέρων ὁμολογεῖται, ἐκ μεταξίνης κλωστῆς καὶ διέφυγον οὗτοι τὴν καταστροφὴν—κατὰ τὰς λέξεις τοῦ Churchill— μόνον παρὰ τρίχα. Ἐὰν ὑποθέσῃ τις ὅτι δὲν εἶχεν ἐπέλθῃ τὸ ἀτύχημα παρὰ τὸν Μάρνην—ὅπερ ἐν ἀπαραλλοιώτῳ διεξαγωγῇ τοῦ σχεδίου Schlieffen κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν στρατιωτικῶν πραγματογνωμόνων, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποφευχθῆ—τότε ἡ ὑποστήριξις τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ, κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο τοῦ πολέμου, οὐδόλως θὰ ἔφερε σωτηρίαν εἰς τοὺς Γάλλους. Πόσαι δυνάμεις δὲν ἀπληθευροῦντο τότε διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἐξελέξεως τῆς ρωσικῆς ἐκστρατείας ἐπὶ τὸ ἀποτελεσματικώτερον. Ταχεῖα σύναψις εἰρήνης πρὸς τὴν Ρωσσίαν ἤγγιζε τὰ ὅρια τοῦ πιθανοῦ. Ἡ τεραστία ἐνέργεια παραγωγῆς πυρομαχικῶν καὶ πολεμικοῦ ὕλικου, ἣν ἀπῆτησεν ὁ μακροετῆς πόλεμος θέσεων, ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῆ πρὸς ὄφελος τῆς ἐκναυπηγήσεως τοῦ ὑποβρυχίου ἡμῶν στόλου. Φειδὸν τοῦ προσωπικοῦ ὅπερ κατηναλώθη κατὰ τὰς μάχας ἀποκρούσεως εἰς τὸ Δυτικὸν μέτωπον καὶ ἄφθονος εἰσαγωγή ἐξ Ἀνατολικῆς Κίθρονης θὰ ἐμετρίαζον σημαντικῶς τὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἀποκλεισμοῦ προκληθεῖσαν δυστοχίαν, ἡ δὲ ψυχικὴ κατάστασις ἐν τῇ γῶρᾳ δὲν θὰ κατέπιπτεν εἰς τοσοῦτον χαμηλὸν σημεῖον. Μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς ρωσικῆς μαχητικῆς δυνάμεως ἦτο ὑπερῶς ἀργὰ διὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου εἰς τὴν Βαλτικὴν. Ἐὰν ἡ Ἀγγλία ἤθελε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον μόνη, τότε ὁ ὑποβρυχιακὸς ἡμῶν πόλεμος παρεῖχεν ἀναμφίβολον ἐλπίδα ἐπιτυχίας, διότι καὶ ἡ πολιτικὴ ἡμῶν διεύθυνσις δὲν θὰ ἐτήρει βεβιαίως, ἐκ φόβου μήπως ἐπισύρῃ περαιτέρω ἐχθρούς, τὴν ταλαντευομένην στάσιν, ἣν ἐτήρησε διὰ τὴν τοιαύτην διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου, ἣτις κατέστησεν ἀδύνατον εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιτυχίαν. Τότε ἡ Ἀγγλικὴ ἀμυνα θὰ ἦτο βαρὺ σφάλμα.

Ἐὰν ἡ Γερμανία διὰ τῶν στρατιωτικῶν ἀντιζηκὰτὰ ξηρὰν ἐπιτυχίαν ἦτο εἰς θέσιν νὰ φέρῃ τὸν πόλεμον εἰς ἐθνοικτὴν ἐκβασιν, ὁ ἀγγλικὸς στόλος θὰ ἔπρεπε τότε ἢ νὰ προσέλθῃ εἰς τὰς ἀγκῆς μας διὰ τὸν ἀποφασιστικὸν ἀγῶνα, ὃν τόσον ἐφοβεῖτο, ἢ νὰ κεραιτηθῆ τῆς ἐξακολουθήσεως τοῦ πολέμου.

Διὰ τῆς ἰκανότητος τῶν πλοίων, τοῦ νὰ καταδύοντα, εἰσεχώρησεν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἰταλιτικοῦ πολέμου νέα ὑψίστως σημαντικὴ ροπή. Οὐδέποτε πλέον δύναται νὰ ἐκκρουσθῆ ἀβτή, τόσον δὲ ἀληθῆς εἶνε τοῦτο, ὅσον καὶ ἡ κυριαρχίαις τῶν ἀέρων ὑπὸ τῶν ἀεροπλοίων καὶ ἀεροπλάνων.

Ἡ Ἀγγλικὴ διεύθυνσις τοῦ πολέμου προεκάλεσε τὴν ἀγόπτειν

τῆς ὑποβρυχίου ναυσιπλοΐας καὶ διὰ τούτου ὑπέσκαψεν αὐτὴ αἴτιη τὴν ὑπερέχουσαν θέσιν τοῦ στόλου τῆς διὰ τὸ μέλλον.

Εἰς σὺδερμίαν ἀμφιβολίαν ὑπόκειται τὸ ὅτι ἡ τελειοποιήσις τῶν ὑποβρυχίων εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς, ἐνῶ διὰ τὰ πλοῖα ἐπιφανείας τὸ ἀνώτερον ὅριον τοῦ δυνατοῦ τῆς τελειοποιήσεως τῶν ἔχει ἐπιτευχθῆ. Ἐλαβον ἤδη ταῦτα διαστάσεις, αἵτινες σχεδὸν δὲν δύνανται χρηματικῶς νὰ πληρωθῶσι, μετὰ τὰς ὁποίας ὅμως δὲν εἶνε ἐν τούτοις ἄτρωτα καὶ ἀντιπροσωπεύουσι τοιαύτας ἀξίας ὥστε, ὡς ἔδειξε τοῦτο ἡ Ἀγγλικὴ στάσις, φροντίζει τις μᾶλλον διὰ τὴν προφύλαξιν αὐτῶν ἢ διὰ τὴν διάθεσίν των.

Οὕτω ἡ μέθοδος ἐκφοβίσεως ἄλλων θαλασσιῶν δυνάμεων ὅπως μὴ παρακολουθήσωσιν αὐταὶ τὴν πολιτικὴν τὴν εἰσαχθεῖσαν διὰ τῆς ναυπηγήσεως Dreadnoughts ἐστράφη κατ' αὐτοῦ τούτου τοῦ εἰσαγαγόντος αὐτήν.

Τὴν πολυτέλειαν τῶν γιγαντιαίων τούτων πλοίων θὰ ἠδύναντο ὀλίγα μόνον κράτη νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς ἑαυτά, καὶ ἡ Ἀγγλία βεβαίως ἠδύναντο νὰ μείνῃ ἐν ὑπεροχῇ ἐναντι αὐτῶν καὶ κατ' ἀριθμὸν. Πᾶσαι αἱ θαλάσσιαι δυνάμεις ἡσσονος βαθμοῦ κατέπεσαν εἰς τὸ ἀσήμαντον, καὶ ἡ ἀγγλικὴ ἐπικυριαρχία ἐφαίνετο ἐξησφαλισμένη.

Τὸ ὑποβρύχιον ἀνατρέπει πάντας τοὺς ὑπολογισμοὺς τούτους. Ὁ φόβος πρὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου ὡς μαχητικοῦ μέσου δισκεδάσθη. Τοῦναντίον τὸ μέγας τριτὸν τοῦ νησιωτικοῦ κράτους διὰ βλάβης ἐμπορικῆς καὶ τῆς παρεμποδίσεως τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ ἀνέκυψεν ἐμφανέστατα.

Τώρα βεβαίως ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ οἱ τελευταῖοι ἀντίπαλοι τοῦ ἀπροσβλήτου τῆς ιδιωτικῆς ιδιοκτησίας κατὰ θάλασσαν θὰ ἤλασσον ἀντίληψιν, ἐὰν δὲν ὁμολόγουν οὕτω ὑπεράγαν καταφανῶς τὴν ἀδυναμίαν των.

Κυρία φροντίς τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὴν ἐκρηξίν τοῦ πολέμου ὑπῆρξεν ἡ ἀποφυγὴ πανικοῦ δυναμένου νὰ προκληθῆ ἰδίως τῶν κινδύνων, εἰς οὓς ὑπέκειντο τὰ εἰσαγόμενα τρόφιμα. Πόσαι προσπάθειαι ἐδέησαν νὰ καταβληθῶσι διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν θαλασσιῶν ὁδῶν ἀπὸ τῶν δύο μικρῶν καταδρομικῶν «Dresden» καὶ «Karlsruhe» ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ καὶ τοῦ «Emden» ἐν τῷ Ἰνδικῷ. Τὸ βιβλίον τοῦ Corbett, περὶ τοῦ ναυτικοῦ πολέμου, καθιστᾷ τούτο καθαρῶτα φανερόν. Πόσον δυσκολωτέρα ὅμως θὰ ἦτο ἡ θέσις νησιωτικοῦ κράτους ἐξαρτωμένου ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς του, ὡς ἡ Ἀγγλία, ἐὰν ἀντίπαλός τις ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ Ὀκεανῷ διέθετεν 20 ἢ καὶ περισσότερα καταδυόμενα καταδρομικὰ τῆς αὐτῆς ἢ καὶ μεγαλειτέρας ἔτι ταχύτητος τῶν ἡμετέρων μικρῶν καταδρομικῶν.

Τῶν ἐχθρικῶν καταδυόμενων θὰ ἐξέφευγον ταῦτα καταδυόμενα καὶ θὰ ἦσαν ἀπηλλαγμένα τῶν τεραστίων δυσκολιῶν ἀνεροδιασμοῦ εἰς καύσιμον ἔλαιον, ἐξ ἧς ὑπέφερον τὰ ἡμέτερα καταδρομικὰ. Διότι ἐν τῇ μεγάλῃ ἀκτίνι ἐνεργείας ἤδη κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἐνέκειτο ἡ κυρία ἰσχὺς τῶν ὑποβρυχίων μας. Τὸ προτέρημα τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ ὅτι αἱ μηχαναὶ τῶν ὑποβρυχίων δύνανται νὰ κανονίζωσι τὸν πλοῦν αὐτῶν οικονομικώτερον, καὶ τὰ ὑποβρύχια δὲν εἶναι ἠναγκασμένα πρὸ ὑπερέτερου ἀντιπάλου νὰ ζητήσωσι τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἐν τῇ φυγῇ μετὰ βεβιασμένην ταχύτητα, καταδυόμενα ἀπλῶς καὶ οὕτω ἐξαφανιζόμενα. Ἰδίως ὅμως εὐνοϊκῶς διαμορφοῦται ἡ κατάστασις ἐν ναυτικῷ πολέμῳ κατὰ τῆς Ἀγγλίας διὰ κράτη, αἵτινα κέκτηνται σημεῖα στηρίξεως εἰς τὰ παράλια τῶν Ὀκεανῶν, ἢ εἰς τὰς συστάδας νήσων αὐτῶν, ὅποια ἔλειπον εἰς ἡμᾶς.

Καὶ τὰ μειονεκτήματα τῶν ὑποβρυχίων εἶνε γνωστά, πρὸ παντὸς ἡ μικρὰ αὐτῶν ταχύτης. Ἐὰν ἀναλογισθῆ τις μετὰ ποῖον μικρὸν ἀριθμὸν ὑποβρυχίων εἰσῆλθομεν εἰς τὸν πόλεμον, περίπου δύο δωδεκάδας, καὶ ὅτι ἡ ἐκναυπήγησις τοῦ στολίσκου ὑποβρυχίων ἔδει νὰ ὀργανωθῆ ἐκ τοῦ προχείρου, ἐν τινι μέτρῳ, κατ' αὐτὴν τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, μὴ παρασχοῦσα ἐπίσης χρόνον διὰ βελτιώσεις ριζικῆς, δι' ἧς ἀπαιτοῦνται ἐπιμελῆ προκαταρκτικὰ πειράματα, τότε τὰ ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα εἶνε τοσοῦτω μᾶλλον ἀξιοπαρατήρητα. Ἐπρόκειτο πρὸ παντὸς νὰ αὐξηθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποβρυχίων καὶ νὰ ἐπιβραχυθῆ ὁ χρόνος ναυπηγήσεως αὐτῶν. Οὕτω, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ταχέος πέρατος τοῦ πολέμου κατασκευάσθησαν ἐν ἀρχῇ μικρὰ πλοῖα. Ταῦτα ἦσαν προωρισμένα συμφώνως πρὸς τὴν ἀκτῖνα ἐνεργείας αὐτῶν εἰς ἐπιχειρήσεις εἰς τὰ παράκτια ὕδατα τῶν Βρετανικῶν νήσων. Ἐκεῖ ὅμως ἠδύναντο νὰ τεθῆ εἰς χρῆσιν κατὰ τὸν ἰσχυρότερον τρόπον καὶ ἡ κατ' αὐτῶν δρασὶς καὶ νὰ καταστήσῃ δυσκολωτέραν τὴν ἐργασίαν εἰς τὰ ὑποβρύχια μας. Μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ πολέμου ἐνεφανίσθησαν τὰ ὑποβρύχια καταδρομικὰ μας, ἐκτοπίσματος 1200—1800 τόννων, αἵτινα ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἐκτελέσωσιν πλόας τριμήνου διάρκειας. Καὶ ἡ ταχύτης των ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἀρχῆθεν ὑπάρχοντας τύπους εἶχεν αὐξήσῃ, ἀπὸ 12 εἰς 18 μίλια ἐν ἐπιφανείᾳ, καὶ ἀπὸ 7 εἰς 9,5 μίλια ὑποβρυχίως. Καὶ τώρα ἀναγινώσκωμεν ὅτι Ἀγγλικὸν ὑποβρύχιον ἐπέτυχεν ἤδη ταχύτητα 24 μιλίων. Ἡ τέχνη θὰ εὖρη ἀναμφιβόλως μέσα καὶ τρόπους περαιτέρω τελειοποιήσεως τῶν ὑποβρυχίων, οὕτως ὥστε δύνανται νὰ καταστῶσι ταῦτα τρομερὰ οὐχὶ μόνον ὡς καταστροφεῖς τοῦ ἐμπορίου, ἀλλὰ καὶ ν' ἀναλάβωσι σπουδαῖον ρόλον ἐν τῷ ἀγῶνι στόλων. Δὲν ἔχει ἡ νὰ ἀναλογισθῆ τις

τὰς προόδους αἰτνες ἐγένοντο ἐν τῷ ζητήματι τῆς ταχύτητος ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῶν πρώτων ἀτμηλάτων πλοίων. Σὺν αὐτῇ φθίνουσι μὲν αἱ βλέψεις τῆς κατ' αὐτῶν δράσεως, ἐνῶ ἡ ἐπιθετικὴ ἱκανότης τῶν ὑποβρυζίων ἀυξάνει.

Θὰ μοῦ ἀντιτείνουν ὅτι τοιαύτη τελειοποίησις τῶν καταδυομένων πολεμικῶν πλοίων εἶνε οὐτοπία. Ὡρισμένως δὲν εἶνε. Ἀντιθέτως ὅμως βεβαίως θεωρῶ οὐτοπίαν τὴν αὐξήσιν τῆς ἰσχύος τῶν στόλων διὰ περαιτέρω αὐξήσεως τῶν ἐκτοπισμάτων τῶν μεμονωμένων πλοίων. Ὁμοίως ἀποκλειόμενον θεωρῶ τὸ νὰ δοθῇ ἱκανότης καταδύσεως εἰς τὰ μεγάλα πλοῖα πυραυλάξεως, ἅτινα παρήχθησαν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς παρουσίας ἐκατονταετηρίδος, ὥπως φέρωσι λίαν ἐκηβόλον πυροβολικόν. Τὸ καταδύσθαι θὰ ἠδύνατο νὰ εἶνε ἀναγκαῖον εἰς αὐτὰ μόνον διὰ σκοποῦς προστασίας, διότι ἐν καταδύσει θὰ ἔδει νὰ παραιτηθῶσι τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ κυρίου αὐτῶν ὄπλου. Βεβαίως ὅμως θὰ δυνηθῶσιν εὐκόλως νὰ καταστήσωσι τὰ ὑποβρυζία καταδρομικὰ τὸσον μεγάλα, ὥστε νὰ παρεχόμενα εἰς τὰ πληρώματα εὐνοϊκὰ συνθήκαι ζωῆς καὶ ἐνδιατήσεως σὺν τῇ ταυτοχρόνῳ βελτιώσει τῶν συνθηκῶν ὑπηρετήσεως τῶν πυροβόλων, χωρὶς ἐν τούτοις ν' ἀπολέσωσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ ὑποβρυζίου, ὅπερ ὡς κύριον ὄπλον φέρει τὴν τορπίλλην.

Ποῖον ἔσται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως τῆς ναυπηγήσεως πολεμικῶν πλοίων; Μόνον διὰ τινων γραμμῶν δυνάμεθα νὰ τὴν ὑποδείξωμεν ἐνταῦθα.

Σὺν τῇ τελειοποιήσει τοῦ καταδυομένου πολεμικοῦ πλοίου καταπίπτει ἡ ἀξία τῶν καθαρῶς πλοίων ἐπιφανείας.

Ἡ μέχρι τοῦδε ἀντίληψις τῆς κυριαρχίας τῆς θαλάσσης χάνει ἐκ τῆς σπουδαιότητός της, ἀφοῦ μόνη ἡ κτῆσις ὑπερέχοντος στόλου δὲν ἀρκεῖ ὥπως ἐμποδίσῃ τὸν ἀντίπαλον ἀπὸ τοῦ κατὰ τοῦ ἐμπορίου πολέμου διὰ καταδυομένων καταδρομικῶν. Τὸ ἰδιωτικὸν ἐμπόριον μένει ἀπρόσιμτον ἐφ' ὅσον δὲν ἐπιτευχθῇ ὁ τέλειος ἀποκλεισμός τῶν στηριγμάτων ὑποβρυζίων τοῦ ἐχθροῦ ἢ ἡ καταστροφὴ αὐτῶν.

Ὁ παγκόσμιος πόλεμος ἔδειξεν ὅτι τὸ τοιοῦτον δὲν κατέστη δυνατόν εἰς τὸν Ἀγγλικὸν στόλον ἐναντι τῆς Γερμανίας, παρὰ τὴν διπλὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ στόλου καὶ τὴν εὐνοϊκὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῶν Βρετανικῶν νήσων σχετικῶς πρὸς τὰς βάσεις ἡμῶν ἐν Φλάνδρᾳ καὶ τῷ ἐσωτάτῳ μυζῶ τοῦ Γερμανικοῦ κόλπου ἐν τῇ Β. Θαλάσσει. Ὁ ἀγὼν πρέπει νὰ ἀχθῇ ἐντὸς τῶν παρακτίων ὑδάτων, ὅπου ὁ ἐπιτιθέμενος εὐρίσκεται τοσοῦτο μᾶλλον μειονεκτῶν, ὅσον ἀπέχει

περισσότερον τῆς ἰδίας αὐτοῦ βίσεως καὶ ὅσον πολυαριθμότεροι οἱ λιμένες ἐξόδου ὑποβρυζίων.

Ἐν ἀνοικτῇ θαλάσσει καὶ ἡ ἀρίστη ἀνθυποβρυζιακὴ δράσις θέλει εἶσθαι ἀκίνδυνος εἰς ταχέα καταδυόμενα καταδρομικά. Αἱ δυσκολίαι τοῦ νὰ ἀχθῇ μέγας στόλος ὑπεράνω εὐρέων θαλασσίων τμημάτων καὶ αἱ δυσκολίαι τῆς ἐξασιραλίσεως εἰς αὐτὸν τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ, παρὰ τὴν ἐχθρικὴν ἀκτὴν, εἰς πυρομαχικά καὶ καύσιμον ἕλην ὡς καὶ εἰς μέσα ἐπισκευῆς εἶνε τὸσον μεγάλα, ὥστε τοιαύτη ἐκατρατεία κατὰ ἐτοίμου ἀντιπάλου εἶνε πρακτικῶς ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθῇ.

Εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα στόλον, ταχέα ὑποβρυζία, ἅτινα ἀντὶ τορπίλλοβόλων δύνανται νὰ εἰσέλθωσι καὶ νὰ λήθωσι μέρος εἰς τὴν μάχην ἀνεμποδίστως καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποκρουσθῶσιν ὅπως ἐκεῖνα, φέρουν τοιαύτην ροπὴν ἀβεβαιοτήτος, ὥστε ἡ τακτικὴ, ἥτις ἔτεινε, εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἀποτελέσματος διὰ τοῦ ἀγῶνος πυροβολικοῦ καὶ τῶν πλοίων γραμμῆς νὰ ἀνατρέπηται πλέον.

Τὸ σπουδαιότερον καθῆκον μεγάλου στόλου, νὰ παράσχῃ εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἐμπόριον προάσπισιν, μένει ἀνεκπλήρωτον. Ἀντιθέτως πᾶσα θαλασσία δύναμις, ἰκανὴ νὰ προστατεύσῃ ἐπαρκῶς τὴν ἰδίαν ἀκτὴν, δύναται νὰ ριφθῇ δι' ὑποβρυζίων εἰς τὸν κατὰ τοῦ ἐμπορίου πόλεμον, χωρὶς νὰ ἦ ἠναγκασμένη νὰ ἀγωνισθῇ διὰ τὴν κυριαρχίαν τῆς θαλάσσης, καὶ νὰ προσαρμόσῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὴν τε σύνθεσιν καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ στόλου της.

Τὴν ἐκβασίν τοῦ πολέμου θέλει ἀποφασίσῃ τὸ εἰς τῶν δύο ἀντιπάλων δύναται μακρότερον νὰ ἀντίσχῃ εἰς τὴν βλάβην τῆς ἐκ θαλάσσης εἰσαγωγῆς του. Ἡ ἀνατροπὴ αὕτη τῶν ἰδιοτήτων τῶν μέσων θαλασσίου πολέμου, ἅπαξ ἢ θάλασσα κατέσθη πλοῖα ὡς μόνον κατὰ τὴν ἐπιφανείαν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῆν, σημιπίπτει πρὸς τὴν μετάθεσιν τῆς ἰσχύος τῶν πρῶην Μεγάλων Δυνάμεων εἰς τὰ μεγάλα Παγκόσμια Κράτη, ἀφ' οὗ ἡ ἐξ Ἑὐρώπης ἀπορρέουσα πολιτικὴ ἐπίδρασις κατεστράφη κατὰ τὸ μέγιστον μέρος. Εἰς ταῦτα ἀνήκουν προτίστως ἡ Ἀμερικὴ, ἡ Ἀγγλία, ἡ Ἰαπωνία, καὶ ἐπίσης ἡ Γαλλία, εἰάν πληρωθῇ ἡ φιλοδοξία τῆς χώρας ταύτης νὰ ἐλαύσῃ πρὸς ἑαυτὴν τὴν στρατιωτικὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Ἑὐρώπης. Διὰ τῆς πρὸς τὸ Βέλγιον στρατιωτικῆς συνθήκης, τὰ θαλάσσια ὄρια αὐτῆς ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Μεσογείου μέχρι τῆς Β. θαλάσσης καὶ δυσκόλως ἔσται διατεθειμένη νὰ ἀφήσῃ ἀχρησιμοποίητον τὴν εὐνοϊκὴν αὐτῆς θέσιν, ἰδίως ἀφοῦ καταφανῶς προσπαθεῖ νὰ γίνῃ κάτοχος τῶν σημαντικωτέρων ἀνθρακωρυχείων καὶ σιδηροορυχείων τῆς Λυτικῆς Ἑὐρώπης.

Τὰ ἡπειρωτικὰ συμφέροντά, ἅτινα προεκάλεσαν, συμφώνως πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, τὰς πολιτικὰς ἀντιθέσεις, ἀντικαθίστανται διὰ τοιούτων, ἅτινα ἐκτείνονται ὑπὲρ τὴν θάλασσαν καὶ ὧν ἡ προστασία παρέχεται μόνον ὑπὸ τῆς θαλασσίας ἰσχύος. Ἡ εἰσαγωγή τοῦ καταδυσμένου πολεμικοῦ πλοίου εἰς τοὺς πολεμικοὺς στόλους, παρέχει ἐν τῷ μέλλοντι εἰς οἵανδήποτε τῶν παγκοσμίων τούτων δυνάμεων τὸ δυνατόν τῆς ἐξασκήσεως ἀνεξαρτήτου. Ὑπερπόντιον πολιτικῆς, ἀνεὶ φόβου στόλου «κυβερνῶντος τὰ κύματα». Διὰ τὴν ἀνιδιοτέλειαν καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητα κοινωνίας τινὸς τῶν ἔθνων πρὸς ἐξομάλυνσιν πάσης ἀντιθέσεως δικαιολογοῦνται ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης αἱ μέγιστα τῶν ἀμφιβολιῶν.

Μεταξὺ τῶν παγκοσμίων τούτων δυνάμεων δὲν θέλει κατέχει ἡ Ἀγγλία τὴν ἐξαιρετικὴν θέσιν, ἣν κατέλαβεν ὡς ὑπερέχουσα θαλασσία δύναμις ἔναντι τῆς κοινότητος τῶν Ἑυρωπαϊκῶν κρατῶν, καὶ ἡ μεταμόρφωσις τῶν θαλασσιῶν πολεμικῶν μέσων χάρις εἰς τὴν μεταβολὴν αξίας αὐτῶν, ἦν ἀναπέφερον ὁ Ἀγγλικὸς τρόπος διεξαγωγῆς τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου, θὰ συμβάλῃ τὸ καθ' ἑαυτὴν εἰς τοῦτο.

Τότε θὰ ἀποκτήσωσιν ἰσχὺν ἄλλαι βλέψεις περὶ τοῦ δικαίου πάντων τῶν θαλασσοπλοούντων ἔθνων νὰ συμμετάσχωσιν ἀναλόγως τῆς ἰκανότητός των εἰς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν ἢ ἡ μοναδικῶς παρὰ τοῖς Βρεττανοῖς ἐπικράτουσα, καὶ ἡ ἐλευθερία τῶν θαλασσῶν δυνατόν νὰ καταστῇ πραγματικότης. Ὁ Γερμανικὸς στόλος ὅμως, ὡς πρῶμαχος τοῦ μεγάλου τούτου σκοποῦ τοῦ διεθνoῦς δικαίου, δὲν ἐπολέμησε ματαίως, ἔστω καὶ ἐὰν κατεστράφη δι' αὐτόν.

Π Ι Ν Α Ε

τῶν καταπλευσάντων εἰς τὸν λιμένα Σμύρνης πλοίων
κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον 1921

Ἐθνικότης	Ἀριθ. ΑἰΠ	Χωρητικότης	Ἀρ. ἰατιστ.	Χωρητικότης
Ἑλλάς	130	69852	185	3826
Ἀγγλία	40	36748		
Ἰταλία	25	41373	6	779
Ρωσία	13	6767		
Γαλλία	9	13121	5	180
Ὀλλανδία	5	6119		

Ἀμερικὴ	5	10296		
Νορβηγία	1	992		
Ἰαπωνία	1	1757		
Βέλγιον	1	1899		
Ρουμανία	2	4095		
Ἰσπανία	1	1389		
Αἴγυπτος	1	1567		
Τουρκία	—	—	50	787
	234	195975	246	5572

Ἐν Σμύρῃ τῇ 1 Ἀπριλίου 1921
Ὁ Λιμενάρχης

GIORNALE DEGLI ECONOMISTI E RIVISTA DI STATISTICA.— Τὸ περιοδικὸν τοῦτο, μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδος του ἐν Ἰταλίᾳ, ἐκδιδόμενον δὲ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ρανταλεοῦ, δημοσιεύει εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Ἰανουαρίου μίαν νέαν μέθοδον ὑπολογισμῶν τῆς ὀλικῆς ἐθνικῆς προσόδου χώρας τινὸς προταθεῖσαν παρὰ τοῦ κ. Π. Ρεδιάδου, πληρεξουσιοῦ Κυβλίδου. Ἡ μέθοδος αὕτη στηρίζεται εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῆς φορολογίας τῆς καθαρᾶς προσόδου, ἀποτελεῖ δὲ νεωτερισμὸν σημαντικὸν ἐν τῇ Πολιτικῇ Οἰκονομίᾳ. Ἐφαρμοζομένη ἡ μέθοδος αὕτη παρέχει ὡς ἐτησίαν ἐθνικὴν πρόσοδον 2.100.000.000 δραχμῶν διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς εἶχεν αὕτη διαμορφωθῆ τῷ 1913, ἴτοι ὑπερδιπλασίαν ἐκείνης τὴν ὅποιαν ὁ πρόην ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐκ συμπερασμοῦ ὑπελόγησε κατὰ τὸ 1919. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ τὰ δύο ταῦτα δισεκοτομμύρια ἀποτελοῦν κατώτερόν τι ὄριον.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΑΔΕΛΦ. ΚΟΛΟΚΟΤΣΑ

ΟΔΟΣ ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΥ (ΠΑΡΘΟΣ ΔΑΓΚΛΗ 7)

Ἐκτελεῖται παντὸς εἶδους Τυπογραφικὴ καὶ Βιβλιοδετικὴ ἐργασία.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΜΠΡΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1920

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Κατάσταση 1.405.532.10

Απόβρασις 10 ο/ο 1919 127.106.40

» 10 ο/ο 1920 127.842.60

Προβλεπόμενος 67 ο/ο (ἐπὶ L 30.000)

Καθαρά κέρδη καὶ Κέρδη

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον (δητημένον εἰς 150.000 μετοχάς) 15.000.000.—

» (ἀποθεματικὸν τακτικόν) 101.222.10

» (» ἐπιτακτικόν) 200.000.—

Μέρησιμα 1919 (μὴτερον πληρωθέν) 28.000.—

Εξμεταλλεύσεως ἀπὸ « Χρυσότοφου » 33.409.35

Γραμματίαι πληρωτέα 765.000.—

Πρόβλεψις ἐπιτοκισμάτων Κοινῆς τοῦ 1919 500.000.—

Πιστωτικοὶ Λογισμοὶ 3.357.511.65

» εἰς συνήγημα Ἐξωτερικοῦ 4.460.138.25

Κέρδη

» ὑπόλοιπον χρήσεως 1919 41.826.70

» Κέρδη καθαρά » 1920 3.237.644.70

Μείον προβλεπόμεναι διαφοροὶ 1.451.673.30

» δια ζήτησιν πινάκων 1919 2.274.817.45

Μείον ἀποβρασίαις 453.217.40

» Δογησμοὶ τήσεως 551.436.55

Συμψηφιστὶς συνάλλαγματος 1.451.673.30

1.451.673.30

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

26.448.391.20

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΖΗΜΙΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΔΩΝ

ΧΡΕΩΣΕΙΣ

έσσεῖς (ὡς ἀναγράφονται ἐν τῷ ἐνεργητικῷ)

εἰς Φ. Κ. Π. προσθέντου 2 ο/ο

χρήσεως 1919 46.667.65

γενικῶν ἐξόδων 309.332.85

μισθοδοσιῶν 90.416.80

ἐγκαταστάσεων γραφ. τῷ 1920 6.800

» 453.217.40

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

» εἰς ἐπιχειρήσεις

ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

» ὑπόλοιπον χρήσεως 1919 169.120.65

Κέρδη ἐκ διαφόρων ἐπιχειρήσεων τοῦ 1920

46.667.65

309.332.85

90.416.80

6.800

453.217.40

1.120.000.—

551.436.55

800.000.—

2.774.817.45

551.436.55

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

3.948.592.05

Ἐν Πειραιεὶ τῇ 5ῃ Μαρτίου 1921

Ὁ Γεν. Διευθυντής

Γεώργ. Κ. Στεφάνου

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικ. Συμβουλίου

ΑΝΓ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΑΟΣ

Ὁ Λογιστής

Αλέξ. Κ. Βογιώτας

3.948.592.05

ΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Η ΠΡΩΤΗ

Ἡ ασφαλιστικὴ Ἑταιρεία ἡ Πρώτη, χάρις εἰς τὴν σφύρα καὶ λελο-
γισμένην κατεύθυνσιν τῶν ἐργασιῶν της ὑπὸ τῶν διευθυνόντων αὐτῆν
καὶ τοῦ Διοικητικοῦ της Συμβουλίου, ἐπέτυχε τὰ κατωτέρω λαμπρὰ
ἀποτελέσματα, ἀποδεικνύοντα πασιφανῶς τὴν δύναμιν νὰ ἐπιτευχθῆ ὅταν
ἡ διαχείρισις τῶν ὑποθέσεων τῶν ἀνωνύμων Ἑταιριῶν εἶνε ἐμπειστευ-
μένη εἰς πρόσωπα κύρους, εὐρισκόμενα εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς των

Ἡ Ἑταιρεία ἐπεξέτεινε τὰς ἐργασίας της ἐν Κιωνπόλει καὶ Σμύρνῃ,
προσεχῶς δὲ θέλει ἐπεκτείνῃ αὐτὰς καὶ ἐν Θράκῃ.

Κονδύλια ἐνεργητικοῦ. Χρεώγραφα διάφορα.— Ἡ μερὶς αὕτη ἐν
συγκρίσει πρὸς τὴν τοῦ παρελθόντος ἔτους παρουσιάζει αὐξησιν, καθό-
σον ἐνεγράφημεν διὰ 500 Μετοχὰς τοῦ τελευταίου δανείου τῶν
300.000.000 συμμετέσχομεν δὲ εἰς τὴν ἰδρυσιν τῆς Πρώτης Οἰκοδομι-
κῆς Ἑταιρίας ἐν Θεσσαλονίκῃ διὰ τῆς προσκτήσεως 4.000 μετοχῶν.
Ἡ ἐπιτυχία τοῦ συνουκισμοῦ, ὃν ἰδρυσεν ἡ Ἑταιρεία αὕτη ἐν Θεσσαλο-
νίκῃ καὶ ἡ διὰ λησὸν τρίτων ὑπὸ συμφέροντος ὄρους ἀνάληψις ἔργων
ἐξασφαλίζει εὐρὴν καὶ ἀσφαλὲς μέλλον εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν ταύτην.

Αἱ τιμαὶ τῶν χρεωγράφων ὑπελογίσθησαν εἰς τὴν τιμὴν τῆς ἀγορᾶς
αὐτῶν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἐν τελει τῆς ἐκθέσεως πίνακος.

Τὰ λοιπὰ κονδύλια τοῦ ἐνεργητικοῦ δὲν χρῆζον ἰδιαιτέρας ἀναπτύξεως.

Ἀποζημιώσεις.— Αἱ ζημίαι τῆς Ἑταιρίας καὶ εἰς τοὺς τρεῖς κλά-
δους, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ Ἰσολογισμοῦ, ὑπῆρξαν μᾶλλον περιορισμέ-
ναι, χάρις εἰς τὴν καλὴν ἐκλογὴν τῶν κινδύνων καὶ τὸ ἐφαρμοσθὲν
ἐπιτυχὲς σύστημα ἀντασφαλείας.

Ἀποθέματα.— Τὸ τακτικὸν ἀπόθεμα ἀνῆλθεν εἰς δρ. 126,887,65.

Τὰ λοιπὰ ἀποθέματα ὑπελογίσθησαν ἐπὶ ασφαλῶν βάσεων, ἐνιαχοῦ
ἀνώτερα καὶ τῶν συνήθως παρ' Εὐρωπαϊκαῖς Ἑταιρίαις ἐφαρμοζομένων.

Κλάδος θαλάσσης.— Λόγω τῆς ἐν γένει κρίσεως τοῦ ἐμπορίου καὶ
τῆς ναυτιλίας ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀπεφασίσσαμεν νὰ περιορίσω-
μεν τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν μας εἰς τὸν κλάδον τοῦτον. Ἐκ τῶν ἀπο-
τελεσμάτων ἅπανα παρέσχον αἱ ἐργασίαι αὐταὶ εἰς τὰς Θαλασσοασφα-
λιστικὰς Ἑταιρίας κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀποδεικνύεται ὅτι ἐπεβάλ-
λετο ὁ γενόμενος περιορισμός. Ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία εὐτυχῶς ἠδυνήθη

ν' ἀντιμετωπίσῃ ἀνευ ζημιῶν τὴν κρίσιν ταύτην. Συνήψαμεν τακτικὰς
συμβάσεις μετ' ἑξένους ἀντασφαλιστὰς καὶ ἐξακολουθοῦμεν τὰς ἐργασίας
περιοριζόμενοι εἰς τὴν ἀνάληψιν δι' ἴδιον λογαριασμὸν ποσὸν λίαν περι-
ορισμένων διενεργοῦντες δὲ τὴν ἐν γένει ἐργασίαν τοῦ κλάδου τούτου
μὲ πνεῦμα αὐστηρᾶς συντηρητικότητος διὰ τῆς καλῆς ἐκλογῆς τῶν ἀνα-
λαμβάνομένων ασφαλειῶν.

Καὶδὸς πυρός.— Ὁ κλάδος οὗτος παρουσιάζει ἀλματικὴν πρόοδον
ἀπὸ τε τῆς ἀπόψεως κινήσεως ασφαλιστρῶν καὶ ποιότητο ἐργασίας.
Ἐναντι ασφαλιστρῶν 430.000 τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰσεπράξαμεν
ἐφέτος 974,164, 40 κρατῆ-αντες παρὰ τὴν τόσον μεγάλην αὐξησιν
ασφαλιστρῶν τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἐκχωρήσεως πρὸς τοὺς ἀντασφαλι-
στὰς μας. Ἡ Ἑταιρεία ἠτύχησε νὰ ἔχῃ ἀντασφαλιστὰς πτωχίστης τά-
ξεως ἐν Γαλλίᾳ, Ἑλβετίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται
ν' ἀναλαμβάνει κινδύνους πολλαπλασίους τῶν ποσῶν τὰ ὁποῖα κρατεῖ ἡ
Ἑταιρεία δι' ἴδιον λογαριασμὸν.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΘΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ

ἀνακοινεῖ τὰ ἑξῆς:

Φέρομεν εἰς γνῶσιν τῶν ἐνδιαφερομένων, ὅτι κατὰ τὰς σχετικὰς διατάξεις τῆς
Συνθήκης τοῦ Ναιγύ, στυσιατῆσαι Μικτὸν Διαιτητικὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸν Δικασ-
τήριον ἐν Παρισίοις, 146 avenue Malakoff, ἐνθα ἰδρίσθη ἡ ἔδρα αὐτοῦ.

Πᾶσα ὑπόθεσις εἰσάγεται εἰς τὸ δικαστήριον τοῦτο δι' αἰτήσεως, ἀπευθυνομέ-
νης εἰς τὴν ἔδραν αὐτοῦ, γαλλιστὶ συντεταγμένης ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου καὶ περιε-
χούσης: α') τὸ ὄνομα, ἐπώνυμον, ἐπάγγελμα καὶ κατοικίαν τῶν διαδίκων, ὡς
καὶ τοῦ Κράτους, αὐτῶν οἱ διάδικοι εἶναι ὑπήκοοι καὶ ἐνδεχόμενος διορισμὸν πλη-
ρεξουσίου τοῦ αἰτούντος καὶ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ· β') διορισμὸν ἀντικλήτου· γ')
τὰ πραγματικὰ περιστατικὰ τὰ θεμελιούντα τὴν αἴτησιν, κατ' αὐξοῦντα ἀριθμὸν·
δ') τὴν νομικὴν βᾶσιν· ε') τὸ αἰτητικὸν· στ') κατάλογον τῶν προσηρητημένων τῇ
αἰτήσῃ ἐγγράφων τίτλων, δικαιογράφων καὶ δικηγόρων, γαλλιστὶ συντεταγμέ-
νων· ζ') ὑπογραφήν ὑπὸ τοῦ αἰτούντος ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ.

Ἡ αἴτησις καὶ τὰ συνοδύοντα αὐτῆν ἐγγράφα συνάπτονται ἀντίγραφοι,
ὧν ἡ ἀκριβὴς βεβαιούται ὑπὸ τοῦ αἰτούντος: α') τρεῖς διὰ τοὺς διαιτητὰς, β')
τόσα ὅσα οἱ ἐναγόμενοι, ἐὰν εἶνε πλείοτες, γ') δύο διὰ τοὺς πράκτορας τῶν κυ-
βερνήσεων.

Αἱ αἰτήσεις δεόν νὰ υποβάλλονται εἰς τὸ δικαστήριον ἐντὸς τῶν κάτωθι προ-
θεσμιῶν.

Ἐπὶ τῆς ἐφέσεως ἐνδὸς τῶν διαδίκων κατὰ τῆς ἡνωμένης ἀποφάσεως ἀμφοτέ-
ρων τῶν ἐκκαθαριστικῶν Γραφείων, ἐντὸς δύο μηνῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡ ὁμόφωνος
ἀπόφασις ἐκοινοποιήθη εἰς τὸν ἐκκαλοῦντα διάδικον.

Ἡ τὴν περίπτωσιν διαφωνίας μεταξύ τῶν δύο ἐκκαθαριστικῶν Γραφείων ἐπὶ
τῆς πραγματικότητος αὐτῶν χρέους, ἢ ματαιώσεως τῆς ἀποπέρας πρὸς συμβιβασμὸν
τῶν μερῶν, ἡ προσέλευσις εἶνε τρίμηνος, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὑπὸ τῶν
Γραφείων κοινοποιήσεως.

Διὰ τὰς αἰτήσεις περὶ ἀποζημιώσεων εἰς ὑπερκόου τῶν Συμμάχων ἕνεκα τῶν

(Ἴδε σελ. 920)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ & ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΒΛΗΘΕΝΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΜΕΤΩΧΩΝ ΤΗΣ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1921

ΚΕΝΕΝΓΗΤΙΚΟΝ

Καί Εκκαταστάσεις: εν Μύλοις, Ελευσίνη, Καλάμας, Πάφω
 Εκκαταστάσεις: εν Μύλοις, Ελευσίνη, Καλάμας, Πάτρας, Αχάια, Πύργω, Πάφω, Βελίκα, Ασταύνη, Βραβάνη, Λευκάδι. Σάμω, Θέσσαλονίκη, και Μηχανικών Βαρελοποιείων
 δον εν Θεσσαλονίκη
 εκκαταστάσεις αποθήκης αποστάγματος εν Μύλοις.
 Γλαζία Οινόποιας και Μηχανήματα κινήτα
 φάρα 2 χωρητικότητας 370 τόννων, Πετραλακινήτων ιστοφρον χωρητικότητας 600 τόννων, μπουλκόν και φορηγίδας 7
 ορά ιδρυτικόν τίτλων
 γλα Γραφείων και Χημείων, Διευθύνσεως και Εργαστηρίων, όχηματα και έπιπλα
 τ' αποσβεσθέντα μέχρι τέλους Δεμβρίου 1919
 Δρ. 154,924.80
 αποσβεσθέντα δια το 1920

10,000.00	10,000.00
25,281.00	25,281.00
600,000.00	600,000.00
31,697.25	31,697.25
101,787.40	101,787.40
63,968.80	63,968.80
1,800,000.00	1,800,000.00
44,083.57	44,083.57
2,676,818.02	2,676,818.02
12,262,428.73	12,262,428.73
213,650.80	213,650.80
164,921.80	164,921.80
1,720,810.61	1,720,810.61
1,968,739.01	1,968,739.01
1,100,000.00	1,100,000.00
48,738.00	48,738.00
1,868,564.85	1,868,564.85
3,689,549.62	3,689,549.62
6,472,458.60	6,472,458.60
2,898,530.75	2,898,530.75
781,619.40	781,619.40
63,512.35	63,512.35
1,727,932.27	1,727,932.27
189,285.90	189,285.90
225,300.00	225,300.00
146,012.00	146,012.00
304,430.88	304,430.88
1,564,775.80	1,564,775.80
31,984,585.60	31,984,585.60

οφεινόμενα δια το 1920.
 οίνοι λήμμοι
 εν τοις Ταμείοις και παρ' ανταποκριταίς

ΧΡΕΟΣΙΣ

εις εκ των επίπλων γραφείων και χημείων
 εις εκ της δαπάνης εκδόσεως χρεωλυτ. δαν.
 εις προς αποσβεσιν εγκαταστάσεων, πρόσθεσις
 ετών αξίας και φθοράν μηχαν. και επισφράγιων
 ή υπέρ φιλανθρωπικών σκοπών και συνδρομαί
 αδικών κερμάτων τακτικών
 Διοικητικού Συμβουλίου
 ήμμενα ως κατωτέρω
 τον μεταφερόμενον εις νέον

οφεινόμενα δια το 1920.
 οίνοι λήμμοι
 εν τοις Ταμείοις και παρ' ανταποκριταίς

ΚΕΡΑΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑ

Υπόλοιπον παρελθόντος έτους
 Έπίσημα κέρδη

10,000.00	10,000.00
25,281.00	25,281.00
600,000.00	600,000.00
31,697.25	31,697.25
101,787.40	101,787.40
63,968.80	63,968.80
1,800,000.00	1,800,000.00
44,083.57	44,083.57
2,676,818.02	2,676,818.02

ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΕΡΑΩΝ ΔΡΑΧ. 1,800,000 (ΜΕΤΩΧΑΙ 100.000)

6 οιο επί του Μετοχικού Κεφαλαίου της Έταιρίας κατά το άρθρ. 37 του Καταστατικού Δρ. 600,000
 ετον μερίσμα προς δρ. 12 κατά μετοχήν
 προσοφιστικοῦ μερίσματος πληρωθέντος ήδη τοις Μετόχοις
 Δρ. 1,200,000

6 οιο επί του Μετοχικού Κεφαλαίου 12 κατά μετοχήν, ές ών θέλει εκπεσθῆ ὁ φόρος καθαρῶς προσό-
 νου προς 10 οιο, ήτοι καθαρὸν πρὸς δραχμῶς 10.80 κατά μετοχήν, εἶνε πληρωτέον μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς
 νικῆς Συνέλευσεως ἔγκρισιν τοῦ παρόντος Ἰσολογισμοῦ, καθ' ἡμέραν δευτεροήμερον ὑπὸ τοῦ Διοι-
 Συμβουλίου ἐπὶ τῆ προσαναγογῆ τῆς ἐπ' άρθρ. 23 μερισματατοδότησεως.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 19 Μαρτίου 1921

Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

N. Θ. ΒΑΛΓΚΑΛΗΣ

Ὁ Δευτερογενὴς τοῦ Διοικητικοῦ

I. N. ΜΑΝΟΣ

Κεφάλαιον Μετοχικόν
 Ἀποθεματικόν τακτικ. μέ-
 χρι τέλους Δεκεμβρίου 1919
 δια το 1920
 Κεφάλαιον Ἀποθεματικόν ἑκτακτον
 Ἀυτοσφάλεια
 Κράτησις πρὸς ἀπόσβεσιν ἑγκαταστά-
 σων, πρόσθεσις διὰ μείωσιν αξίας
 και φθοράν μηχανημάτων και ἰστιο-
 φρών και ἀποσβεσιν εξαγορῶς ἰδρυ-
 τικῶν τίτλων μέχρι τέλους Δεκεμ-
 βρίου 1919
 δια το 1920
 Δάνειον χρεωλυτικόν
 Μείον κληρωθεσῶν ὀμολογιῶν
 Ὑπερσσία χρεωλυτικοῦ δανείου
 Καταθέσεις λόγω ἑγγυήσεως
 Πιστώται
 Ταμείον περιθαλάψεως ὑπαλλήλων
 Γραμμάτια πληρωτέα
 Μερίσματα πληρωτέα (παρελθουσῶν χρό-
 σων μέχρι πληρωθέντα)
 Μέρισμα έτους 1920
 Μείον προσωρινού μερίσματος πληρω-
 θέντος ἤδη τοῖς Μετόχοις
 Ὑπόλοιπον μεταφερόμενον εις νέον

10,000.000	10,000.000
1,416,482.45	1,416,482.45
101,787.40	101,787.40
5,708,230.15	5,708,230.15
600,000.00	600,000.00
4,000,000.00	4,000,000.00
2,470,000.00	2,470,000.00
1,530,000.00	1,530,000.00
482,387.00	482,387.00
322,804.00	322,804.00
8,282,860.00	8,282,860.00
338,730.00	338,730.00
1,062,540.00	1,062,540.00
299,700.00	299,700.00
1,200,000.00	1,200,000.00
44,083.57	44,083.57

31,984,585.60

ΠΙΣΤΩΣΙΣ

Δραχ.
 28,675.
 2,648,142.

2,676,818.

ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
 Ομολ. 188 Σ.Π.Α.Π. τῶν
 3 1/2 οιο πρὸς δρ. 117 Δρ. 21,996.-
 Ομολ. 25 Ἐθ. Δαν. Σιδ.
 Παιρ - Λαρίσι - Συνόρων
 τοῦ 1890 πρὸς 5 οιο
 145 πρὸς δραχ. 256.....
 δραχ. 41,470.-
 51 πρὸς δραχ. 286 1/2
 δραχ. 14,611.50
 54 πρὸς δραχ. 234.....
 δραχ. 15,386.-
 Δρ. 71,417.5
 Ομολ. 50 Παγ. Δαν. 1889
 4 οιο πρὸς δρ. 224 1/2
 Ομολ. 152 Παγ. Δαν. 300
 ἔκ. τῆς Μεγ. Ἑλλάδος
 Ἐγγραφή εἰς Γαλλικ. δαν.
 1916 φρ. 88,500.-
 Δρ. 58,541.7

Λογ. 187,283.5

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΜΕΧΡΙ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1920

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Δόματα 17 έπιβατηγά και 1 φορτηγό·
κλώσις και προσθήκαι s) s) *Σομένη*.

Δρ 9.658.143.75
672.693.20
Δρ. 10.340.836.95
517.041.85 9.828.795.10

αφαιρέσει άποσβέσεως 5 ο)ο
φορτηγός 1 άθροφός (μετά γερανού) 2 εμπορικά
και 1 β-νιγνάκιος

984.413.60
49.220.70

αφαιρέσει άποσβέσεως 5 ο)ο
λα και Σκωθ
αφαιρέσει άποσβέσεως 10 ο)ο
α και Σκωθ (έν τοίς άποσβέσεως)

58.831.55
5.883.15
Δρ. 187.713.45
> 260.785.—
> 5.171.875.—
, 1.944.625.—

παισιος, άουφματεν
α και Γραφική ύλη
θύρακες (έν τή άποθήκη) Τίν. 581.700

Δρ. 187.713.45

Τόν. 1.165

> 260.785.—

> 5.171.875.—

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

αφαιρέσει άποσβέσεως (8.275)

αφαιρέσει άποσβέσεως (από Δρ. 625—390) ήτοι

πρός Δρ. 285 κατά Μετ.

Μέγιστον Έπιπέδον (18.785)

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον 15.000.000—
Δάνειον δι' Όμιλον 10.528.000.—
Άφαιρ. άποσβέσ. 1920 10.028.000—
500.000

Πληρωτέοι τόκοι άνα-
γείον (διώ τό Β' έ-
ξαιρητον 1920) 315.944.70
Χρεώτατον Δανείον
(μήτω Σητηθέν) 109.400.—
Καταθέσεις Πρωκτα. εις
Μετ. και Όμ. 391.700.—
Πιστωται διάφοροι 1.731.708.80
Προβλήψεις ενδεχομέ-
νων άποσβέσεων:

α) Λόγω ενδεχομένης
επιταγής Μετ.
Νεπ. Τρ. 900.000.—
β) Λόγω ενδεχομένης
περιπέτου υποτιμη-
σεως Μετ. Πανσλ.
ήπ. ημελώσεως ερείσθ.

890.005.70 1.200.005.70

28.856.759.20

Δρ. 28.856.759.20

Δρ. 28.856.759.20

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΔΟΣ ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑ

αποσβέσει άποσβέσεων
προς
άποσβέσεων (δεδεμένους, φρεϊκά, λιμενικά, διό-
πομαχικά, έργατικά κλπ.)

2.767.134,70
498.939,—

αφαιρέσει άποσβέσεως, κινήσεως κλπ)
και άποσβέσεων

1.759.695,—
985.412,30

αφαιρέσει άποσβέσεως, κινήσεως κλπ)
και άποσβέσεων

887.714,70
9.502,00

αφαιρέσει άποσβέσεως, κινήσεως κλπ)
και άποσβέσεων

498.410,30
55.315,50

αφαιρέσει άποσβέσεως, κινήσεως κλπ)
και άποσβέσεων

103.889,75
401.600,—

αφαιρέσει άποσβέσεως, κινήσεως κλπ)
και άποσβέσεων

643.216,17
594.017,55

92.467,95
137.730,10

83.221,10
51.475,25

19.500,—

384.824,40
72.921,80

11.545,35
100.810,95

881.929,35 20087.888,05

2563.295,80
1260.005,70

8.823.301,50

Δρ. 28.910.689,55

Έν Πειραιε τή 3 'Απριλίου 1921
Έπιτολή του Διοικητικού Συμβουλίου

Ο Γενικός Διοικητής
Μ. Π. ΠΑΛΗΟΣ

Ο Προϊστάμενος του Διοικητικού
ΒΑΣ. ΜΑΛΑΝΔΡΑΚΗΣ

Υπόλοιπον προ-έτους 23.988,8

Νεύλοι έμπορευμάτων 7.354.681,50

Νεύλοι επιβατών 6.810.157,25

Έν-έια ατμοκτ. και ναυλώσεις 3.029.587,55

Διάφ. είσπραξ. (Προ-κινησέσεις άναγο-σωπείαι κλπ. 1.023.321.—

Πρόσοδοι έργαστασίου 998.973,15

Μέρισμα Πανελληνίου Άτμοκλώσεως 827.500.—

Μίσωμ. άτόνων γεωμ. 452.097.2520.526.417,4

Άποσβέσεων κερδών 500.283.—

Κεφάλ. προς είσωσιν 2.500.000.— 3.360.283.—

Δρ. 23.910.689,55

ἐν τῇ Βουλγαρικῇ γῶρᾳ, ὡς αὕτη ὑφίστατο τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1915, προξενηθει-
σῶν ζημιῶν εἰς τὰς περιουσίας αὐτῶν, ἡ προθεσμία εἶνε μέχρι τῆς 18)31 Ὀκ-
τωβρίου 1921, παρεκτεινομένη μέχρι ἑξ μηνῶν, ἀφ' ἧς οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἔλαβον
γνωσιν τῶν εἰς τὰς περιουσίας αὐτῶν προσγενομένων ζημιῶν.

Διὰ τὰ πρὸ τῆς ἰσχύος τῆς Συνθήκης Νεϊγῦ συναφθέντα συμβόλαια οἰασθῆ-
πότε φύσεως μεταξὺ ὑπηκόων τῶν Συμμάχων Δυνάμεων καὶ Βουλγάρων ὑπη-
κόων, ἐφ' ἧσον δὲν περιῆλθεν ἡ ἐκδίκασις τούτων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἰθα-
γενῶν Συμμαχικῶν δικαστηρίων, ἡ προθεσμία τῆς αἰτήσεως εἶνε τρίμηνος, ἀφ' ἧς
ἡμέρας τὸ ζήτημα τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἰθαγενῶν δικαστηρίων συμμάχου, συνῆ-
σπισμένου ἢ οὐδετέρου Κράτους λυθῆ ὑποφασιστικῶς ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς
τοῦ Κράτους τούτου. Ἐν ἡ περιπτώσει ὁ διάδικος δὲν προσάγει τοιαύτην ἀπόφασιν
ἡ προθεσμία εἶνε μέχρι τῆς 18)31 Ὀκτωβρίου 1921.

Εἰς περιπτώσιν καθ' ἣν ὁ διάδικος θέλει νὰ εἰσαγάγῃ διαφορὰν εἰς τὸ Μικτὸν
Δικαιτηρικὸν Δικαστήριον, μὴ ὑπαγομένην αὐτοδικαίως εἰς τοῦτο, ὀφείλει νὰ τὸ
πράξῃ ἐντὸς ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος κανονισμοῦ, προσάγων
δήλωσιν τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς τῆς πατρίδος του, βεβαιούσαν ὅτι ὁ ἐγχώριος νόμος
δὲν ἀντίκειται εἰς τοῦτο.

Αἱ αἰτήσεις ὑπηκόων Συμμάχου Κράτους πρὸς ἐπανόρθωσιν ζημιῶν προσγε-
νομένων ἐξ ἀποφάσεως Βουλγαρικῶν Δικαστηρίων, παρὰ τὰς σχετικὰς διατάξεις
τῆς Συνθήκης τοῦ Νεϊγῦ ἐκδοθείσης, δεόν νὰ υποβάλλωνται ἐντὸς ἑξ μηνῶν, ἀφ'
ἧς ἡ βριστικὴ ἀπόφασις ἐπεδόθη προσηκόντως εἰς τοὺς διαδίκους. Ἐν ἡ δὲ πε-
ριπτώσει δὲν περιῆλθεν αὕτη εἰς τὸν πρὸς ὃν ἡ ἐπίδοσις, ἀφ' ἧς ἔλαβεν οὗτος
γνωσιν τῆς ἀποφάσεως.

Αἰτήσεις ἀφορῶσαι ἀπαιτήσεις ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως δικαιομότων βιομηχα-
νικῆς (διοκτησίας ἢ ἀνατυπώσεως πνευματικῶν ἢ καλλιτεχνικῶν ἔργων, δεόν νὰ
υποβληθῶσι μέχρι τῆς 18)31 Ὀκτωβρίου 1921 τὸ βραδύτερον.

Ἐπὶ πασῶν τῶν λοιπῶν υποθέσεων τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ δικαστηρίου ἡ προ-
θεσμία εἶνε ἐξάμηνος ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος, ἢ ἐὰν ὁ ἐναγομένος
ἔλαβε γνωσιν τῶν γενεσιουργιῶν τῆς δίκης περιστατικῶν βραδύτερον, ἀφ' ἧς
ἔμαθε ταῦτα.

Πρὸς ὑπολογισμὸν τῶν ἄνω προθεσμιῶν οἱ μῆνες λογιζονται κατὰ τὸ Γρηγο-
ριανὸν ἡμερολόγιον ἀπὸ ἡμέρας τοῦ μηνὸς ὡς ἀντίστοιχον ἡμέραν τοῦ ἐπομένου,
καὶ ἂν ἡ ἀρχικὴ ἡμέρα τῆς προθεσμίας ἐλλείπῃ ἀπὸ τὸν τελευταῖον μῆνα, ἡ προ-
θεσμία λήγῃ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ μηνὸς τούτου. Ἡ τελευταία ἡμέρα πε-
ριλαμβάνεται εἰς τὴν προθυμίαν καὶ ἂν ἡ ἡμέρα αὕτη ἡ ἐορτάσιμος ἐν τῇ ἔδρᾳ
τοῦ δικαστηρίου, ἡ προθεσμία περιλαμβάνει τὴν ἀκόλουθον ἐργάσιμον ἡμέραν.

Αἱ υποβαλλόμεναι μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἄνω προθεσμιῶν αἰτήσεις ἀπορρίπτον-
ται ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἀντιδίκου ὡς ἀπαράδεκτοι, πληὴν ἂν δεχθῆ ταύτας τὸ δι-
καστήριον πρὸς ἐξέτασιν, ἐὰν τὸ κρίνῃ εὐλόγον.

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν αἰτησιν δεόν νὰ γίνῃ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου ἐντὸς προ-
θεσμίας τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ εἰσαγωγικοῦ διολογράφου
τῆς αἰτήσεως. Ἡ προθεσμία αὕτη παρεκτείνεται ἐπὶ ἑνὸς μηνὸς εἰς ἐξαιρετικὰς πε-
ριπτώσεις δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου.

Ἡ ἀπάντησις δεόν νὰ χέρῃ τὰ αὐτὰ στοιχεῖα οἷα καὶ ἡ αἰτησις.

Ἐὰν διάδικός τις, προσηκόντως προσκληθείς, δὲν προσάγῃ, οὔτε ἔγγραφον,
οὔτε προφορικὴν ἀπολογία, τὸ δικαστήριον δὲν κωλύεται, ὅπως προῆλθῃ εἰς τὴν
αὐζήτησιν καὶ τὴν ἀπόφασιν ἐπὶ τῆς υποθέσεως.

Συμπληρωματικαὶ πληροφορίες παρέχονται παρὰ τοῦ Γραφείου Ἐγκαθαρίσεως
καὶ Συμφηφισμοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

Κ. Πουρναράς